

Folktale Reader

བོད་དབྱིན་དམངས་སྐད་སྲོག་དེབ།

Sandra Benson

(Author ཚུམ་བཤོ།)

Klu rgyal tshe ring & Klu rgyal ལྷ་ཀྱུལ་ཚེ་རིང་དང་ལྷ་ཀྱུལ།

(Tibetan Translators ཡིག་བསྐྱར་བ།)

Tshe dbang rdo rje ཚེ་དབང་རྡོ་རྗེ་ & Kevin Stuart

(Editors ཚུམ་སྐྱོག་པ།)

Zho ra bante sgom pa & Nor bhe ཞོ་ར་བནེ་སྐོམ་པ་དང་ནོ་བེ།

(Illustrators རི་མོ་བ།)

Contents དཀར་ཆག

Preface མྱོན་འགྲོའི་གཏམ།

1: Uncle Dunba and the King's Pots ཨ་ཁུ་མྱོན་པ་དང་རྒྱལ་བོའི་སྤྲ་ང་། <4>

2: The Smart Horse and the Wolf སྒོ་ཐོས་ཅན་གྱི་ཏ་ཕོ་དང་སྦྱང་གི། <8>

3: The Three Friends གྲོགས་པོ་གསུམ། <12>

4: Uncle Dunba Paints a Bull ཨ་ཁུ་མྱོན་པས་སྤྲང་ལ་ཕྱི་བྱུགས་པ། <15>

5: The Sheep Meets the Wolf ལུག་སྦྱང་གི་དང་འཕྲད་པ། <19>

6: The Lion and the Rabbit སེང་གེ་དང་རི་བོང་། <22>

7: Uncle Dunba Makes the King Bark Like a Dog ཨ་ཁུ་མྱོན་པས་རྒྱལ་བོར་ཕྱི་སྒྲིད་སྒྲོག་ཏུ་བཅུག <26>

8: The Goat, the Fox, and the Wolf ར་མ་དང་མ་མོ། སྦྱང་གི། <30>

9: The Cat's Reward བྱི་ལའི་བྱ་དགའ། <35>

10: The Rabbit and the Turtle རི་བོང་དང་རུས་སྐལ། <39>

11: The Monkey and the Carpet སྦྱིལ་དང་ས་གདན། <43>

12: The King of Frogs སྐལ་བའི་རྒྱལ་བོ། <48>

13: The Two Lazy Boys ལེ་ལོ་ཅན་གྱི་བྱ་གཉིས། <51>

14: Uncle Dunba Saves the King's Life ཨ་ཁུ་མྱོན་པས་རྒྱལ་བོའི་སྒོག་སྦྱབས་པ། <55>

Story Translations སྦྱང་གཏམ་བསྐྱར་ཡིག <59>

Pictures རི་མོ། <67>

Preface ཟློན་འགྲོའི་གཏམ།

I am grateful to Tashi Dundop of *Drang char* magazine for encouraging me to do this project. He patiently helped me translate several stories into English. I thank several other Tibetans who helped me with translation. I thank Mary Patterson, Peter Healey, and Karl Peet for offering invaluable suggestions and proofreading the manuscript. The Santa Fe Community College generously donated several textbooks for reference use. Susan Costello worked closely with me for the past two years, maintaining long distance connections and keeping me focused on the finished product. I am also deeply indebted to Kevin Stuart who suggested I apply for funding for the book, made endless helpful suggestions, prompted a re-write of the entire book, took on the burdensome task of editing, directed the translation into Tibetan, and supervised the final production of this book.

This book is dedicated to the education of Tibetan children. All the people mentioned generously volunteered their time to ensure the completion of this book.

Sandra Benson

ལས་འདི་སྐྱབ་པར་སྤྲང་ཆར་རྩོམ་སྒྲིག་སྤྱུལ་བྱུང་གིས་དོན་འགྲུབ་མཆོག་གིས་བདག་ལ་སྐུལ་སློང་ཆེན་པོ་བྱས་པ་མ་ཟད། ཟློན་སྤང་ཅི་ཡང་མེད་པར་དབྱིན་ཡིག་
ཏུ་བསྒྱུར་བར་རོགས་རམ་ཆེན་པོ་གནང་བས་འདིར་སྟིང་ཐག་པ་ནས་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཞུས་པ་ཡིན། དེ་དང་ཆབས་ཅིག་མ་ཞུ་ལ་རྩ་ཆེ་བའི་བསམ་འཆར་གནང་མཁན་དང་
ཞུ་དག་མཛད་མཁན་Mary Patterson, Peter Healey, Karl Peet་བཅས་ལ་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཞུས་པ་ཡིན། གཞན་ཡང་སྤྱོ་སེམས་ཆེན་པོ་སྒྲིག་དཔེ་ཆ་
རེ་འགའ་རྩུར་ལྟའི་དབྱུང་གཞིར་གནང་མཁན་གྱི་Santa Fe Community College་དང་། སྟིང་ཉེ་ཉེ་སྒྲིག་ལོ་གཉིས་རིང་བདག་གི་ཆེད་རྩོམ་འགྲུབ་པར་
རོགས་རམ་བྱེད་མཁན་དང་དུས་རྒྱུན་དྲན་སྐུལ་གནང་མཁན་Susan Costello་བཅས་ལ་འདིར་ལྷག་བསམ་ནུས་དག་གིས་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཞུས་པ་ཡིན། ད་དུང་
ཡང་དཔེ་ཆ་འདི་རོགས་སྐྱར་མ་དཔུལ་བཅའ་བར་གྲོས་མགོ་འདོན་མཁན་དང་བཅོམ་ཐབས་བྱལ་བའི་ཕན་པ་གནང་མཁན་གང་དེ་Kevin Stuart་ལ་དང་རང་སེམས་
འགྲུལ་ཚད་མེད་ཐེབས་ཏེ། ཁོང་གིས་སྤྱར་སྒྲུབ་གིས་དཔེ་ཆ་ཉིད་པོ་བསྒྱུར་འབྲི་བྱས་པ་མ་ཟད་རྩོམ་སྒྲིག་གི་ཁུར་ལྟེ་མོ་དང་དུ་བླངས་ཤིང་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་བར་
མཛུབ་སྟོན་དང་། དཔེ་ཆ་འདི་རྩོམ་ཡིག་དག་ལ་ལྟ་སྐུལ་མཛད་པ་ཡིན།

དཔེ་ཆ་འདི་ནི་བོད་གྱི་བྱིས་པ་དག་གི་སྒྲིབ་གསོར་ཁ་ཕྱོགས་ཤིང་། གོང་ན་བྲིས་ཡོད་པའི་མི་སྣ་དག་གིས་སྤྱོ་སེམས་འཁོལ་བའི་དང་རང་འགྲུལ་གྱིས་ལས་འདིར་
ཞུགས་ནས་དཔེ་ཆ་འདི་ལེགས་འགྲུབ་བྱུང་བར་ཁག་ཐེག་བཞོས་པ་ཡིན།

Sandra Benson

Every day Uncle Dunba **cooks** food for the **king**. Uncle Dunba works **hard** for the king. The king is not very **kind** to Uncle Dunba. The king's **food** is very tasty. Uncle Dunba's food is not very **tasty**.

Every night the king tells Uncle Dunba to **put** big **pots** of food on the **table**.

One day the king goes away. **Before** the King goes away he **tells** Uncle Dunba, "Do not **eat** the **tsamba** in this pot. If you eat this, you **die**."

"Do not eat the **eggs** in this **other** pot. There are many **birds** in the pot. If you **open** the pot, the birds **fly** away," **says** the king. Then the king goes away.

First, Uncle Dunba eats all the **tsamba**. And then he eats all the eggs.

The next day the king comes back. The king looks in the pots. The pots are **empty**.

"Where are the birds and the **tsamba**?" asks the king.

"The birds are **noisy**. I open the pot and they fly away. I am so sad I want to die. So I eat the **tsamba**. Oh, how **sad**. I am not dead," says Uncle Dunba.

New Words བསྟན་གསར་བ།

king རྒྱལ་པོ།

cook རས་གཞི་སྦྱར་བྱེད་པ།

ཇ་མ།

hard ལས་ལ་བརྩོན་པ།

kind བརྟེ་བ། བྱམས་པ།

food ར་མ། རས།

tasty ཞིམ་པོ།

put བཞག་པ།

pot སྤྲ་བ།

table ཙོག་ཚེ།

before སྔན་ཏུ།

tell བཤད།

eat ར་བ།

tsamba ཕུམ་པ།

die ཤི་བ།

egg སྒོ་བ།

other གཞན་པ།

bird བྱ།

open བྱེད་པ།

fly འཕུར།

say བཤད།

first ཐོག་མཁའ། དང་པོ།

empty སྔོང་བ།

noisy སྒྲ་ཆེ་བ།

sad སྦྱོ་བ།

Grammar--Simple Present Tense བརྒྱུད་ལས་སྤྱིར་བཏང་དུ་བཞུགས།

Simple Present--the verb states actions that occur everyday, habitually, generally or now. It can also express general statements of fact. འདིའི་བྱ་ཚིག་གིས་ཉི་མ་རེ་རེ་བྱུང་བའི་བྱ་བ་ལམ་གོམས་གཤིས་རང་བཞིན། སྤྱིར་བཏང་རང་བཞིན་ནམ་དུ་ལྟའི་

འགྲུལ་སྤྱོད་གསལ་བཤད་བྱེད་པ་མ་ཟད། དངོས་དོན་གང་ཞིག་གི་གནས་ལུགས་བརྗོད་པ་ཡང་མཚན་བྱུང་།

→Example: A simple sentence using simple present tense. དཔེར་ན། སྤྱིར་བཏང་གི་ཚིག་ཅིག་ལ་སྤྱིར་བཏང་གི་དུ་ལྟ་བའི་ནམ་པ་བཞོལ་སྤྱོད་བྱེད་དགོས།

→Pronoun + Verb + Noun ཚབ་ཚིག་+ བྱ་ཚིག་+ མིང་ཚིག་

- I eat food.
- He/She/It eats food. (Add an 's' to the verb with he/she/it.) || (He/she/itཡི་རྗེས་སྤྱོད་པའི་བྱ་ཚིག་གི་མཁུག་ཏུ་'s'སྤྱོད་དགོས།)
- You eat food.
- We eat food.
- They eat food.

Grammar--Articles བརྒྱུད་ལས་དམིགས་སུ་འཛིན་པའི་ཚིག་

→Always use 'a,' 'an,' or 'the' before a noun. A noun is a person, place or thing. མིང་ཚིག་ནི་ས་ཆ་ལམ་མི། དངོས་པོ་གང་རུང་ཞིག་གི་མིང་ཡིན་ལ། མིང་ཚིག་གི་སྔོན་དུ་ནམ་ཡིན་རུང་'a'དང་'an' 'the'བཞོལ་བ་ཡིན།

- a before nouns that start with a consonant. མིང་ཚིག་གི་ཐོག་མ་གསལ་བྱེད་ཡི་གེ་ཡིན་པ་དེའི་སྔོན་དུ་'a'སྤྱོད་དགོས།
- an before nouns that start with a vowel: 'a,' 'e,' 'i,' 'o,' 'u.' མིང་ཚིག་གང་ཞིག་གི་ཐོག་མ་དབྱངས་ཡིག་སྟེ་'a'དང་'e' 'i' 'o' 'u'ཡིན་པ་དེའི་སྔོན་དུ་'an'སྤྱོད་དགོས།
- 'the' before a particular noun བྱ་དངོས་ཤིག་དམིགས་སུ་འཛིན་པའི་ཚིག་གི་སྔོན་དུ་'the'སྤྱོད་དགོས།

→Example: Using an article with the singular form of the verb 'to be.' དཔེར་ན། དམིགས་སུ་འཛིན་པའི་ཚིག་'a'དང་'an' 'the'གསུམ་ནི་མིང་ཚིག་རྒྱུང་བའི་སྔོན་དུ་བྱ་ཚིག་'to be'(is, am, are)དང་མཉམ་དུ་སྤྱོད་དགོས།

- He is a cook.
- I am a cook.

→Don't use an article with 'they' or 'we.' དམིགས་སུ་འཛིན་པའི་ཚིག་གང་ཞིག་'they'དང་'we'ལ་སྤྱོད་མི་རུང་།

- They are cooks. We are cooks.

Exercises སྤྱོད་གཞི།

1. Choose the best answers for these questions. ཚིག་གྲུབ་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས་དགོས།

A. Who cooks food for the king?

- (a) The mother cooks food for the king.
- (b) The sister cooks food for the king.

- (c) Uncle Dunba cooks food for the king.
- (d) The daughter cooks food for the king.

B. What does Uncle Dunba put on the table?

- (a) Uncle Dunba puts birds on the table.
- (b) Uncle Dunba puts eggs on the table.

- (c) Uncle Dunba puts *tsamba* on the table.
- (d) Uncle Dunba puts big pots on the table.

C. What does the king do?

- (a) The king doesn't go away.
- (b) The king goes to sleep.

- (c) The king goes to cook.
- (d) The king goes away.

D. How many birds are in the pot?

- (a) There are a few birds in the pot.
- (b) There are two birds in the pot.

- (c) There is one bird in the pot.
- (d) There are many birds in the pot.

2. Complete these sentences with the correct noun. ཡང་དག་པའི་མིང་ཚིག་བཀོལ་ནས་གཤམ་གྱི་ཚིག་གྲུབ་དག་གི་ཁ་སྐོང་སྟེ།

- (a) First, Uncle Dunba eats all the _____.
- (b) The king looks inside the _____.
- (c) The _____ are noisy.
- (d) The king's _____ is very tasty.

3. Write answers to these questions. རྩི་བ་འདི་དག་གི་དྲིས་ལན་ཐོབ་སྟེ།

- (a) Who cooks the food? _____.
- (b) What is in the pot? _____.
- (c) Where is the food? _____.
- (d) Who eats the *tsamba*? _____.
- (e) Where are the birds? _____.
- (f) Who works hard? _____.
- (g) Are there eggs in the pot? _____.
- (h) Where is the *tsamba*? _____.

4. Rewrite these sentences correcting the spelling mistakes གཤམ་གསལ་ཚིག་གྲུབ་དག་གི་སྒྱུར་ལྟོག་ནོར་བ་རྣམས་དག་པར་བཅོས་ཏེ་བསྐྱར་འབྲི་བྱོས།

(a) Ever day Uncle Dunba cooks food for the king.

(b) The king tells Uncle Dunba to put gib pots of food on the tible.

(c) One day the kin goes away. _____.

(d) The pots are ampty. _____.

→The word 'kind' has more than one definition. 'Kind'ལ་དོན་གྱི་རྣམས་གཉིས་ཡོད་དེ།

1. kind, (n) different types of things. *What kind of meat do you like?* གཅིག་ནི་དངོས་པོའི་རིགས་མི་འདྲ་བ་ལ་གོ་བ་དང་།

2. kind, (adj) a friendly or good feeling. *The father is very kind to his son.* གཞན་ཞིག་ནི་བྱམས་དང་སྤྱིང་རྗེ་ཆེ་བ་ལ་གོ་

→**A. Write the number of the correct definition for each sentence** གཤམ་གྱི་སྟོང་ཆ་དག་ལ་ཡང་དག་པའི་མིང་ཚིག་གི་དོན་གང་ཡིན་པ་དེའི་ཨང་གྲངས་བྲིས།

- (a) The king is not very kind to Uncle Dunba. _____
- (b) He cooks many kinds of food. _____
- (c) There are many kinds of birds here. _____
- (d) What kind of food is tasty? _____
- (e) The boy is not kind to his sister. _____

→The word ‘hard’ also has more than one definition. ‘Hard’ཡང་དོན་གཉིས་ལ་འདྲག་སྟེ།

1. hard, (adv) doing something that is difficult. *He works very hard.* དགའ་སྟག་ཆེ་བའི་དོན།
2. hard, (adj.) something that is not soft. *The pot is hard.* སྤྲ་མཐུགས་ཀྱི་དོན་ལ་འདྲག་

→B. Write the number of the correct definition for each sentence. གཤམ་གྱི་སྟོང་ཆ་དག་ལ་ཡང་དག་པའི་མིང་ཚིག་གི་

དོན་གང་ཡིན་པ་དེའི་ཨང་གྲངས་ཐོས།

- (a) English is hard to learn. _____
- (b) The tabletop is hard. _____
- (c) It is hard to cook food. _____
- (d) That horse is hard to ride. _____
- (e) Rocks are hard. _____

Grammar--The verb ‘to be’ བད་སྟོན་ལས་བྱ་ཚིག་‘to be’བཤད་བ།

→The verb ‘be’ uses different words when the pronoun or noun is single or plural. ཚབ་ཚིག་དང་མིང་ཚིག་

སྟངས་ཚིག་དང་མང་མང་ཚིག་གི་བྱད་བར་ལ་གཞིགས་ནས་བྱ་ཚིག་‘be’མི་འདྲ་བར་སྟུང་དགོས།

Singular སྟངས་ཚིག་			Plural མང་མང་ཚིག་		
Pronoun སྟངས་ཚིག་ +	be +	noun མིང་ཚིག་	Pronoun སྟངས་ཚིག་ +	‘be’	+ noun མིང་ཚིག་
I	am	a student	We	are	students.
You	are	a student.	You	are	Students
She	is	a student.	They	are	Students
He	is	a student.			
It	is	a bird.			

→The same rule applies in sentences with pronouns + ‘be’ + adjectives. དེ་དང་ཆ་མཚུངས་པའི་ཚིག་གི་གྲུབ་ཚུལ་

ལ།ཚབ་ཚིག་ + be + ཚོས་བརྟན་གྱི་ཚིག་

Singular སྟངས་ཚིག་			Plural མང་མང་ཚིག་		
Pronoun སྟངས་ཚིག་ +	‘be’ +	Adjective ཚོས་བརྟན་གྱི་ཚིག་	Pronoun སྟངས་ཚིག་ +	‘be’ +	Adjectives ཚོས་བརྟན་གྱི་ཚིག་
I	am	tall.	We	are	happy
You	are	tall.	You	are	happy
She	is	tall.	They	are	happy
He	is	tall.			

The Smart Horse and the Wolf

One day a horse sticks in the mud. A wolf walks by and sees the horse.

“You look tasty. I **can** eat you,” says the wolf to the horse.

“I am **dirty**. I do not taste very good,” says the horse. “**Help** me **get out of** the mud and **wash** me. **When** I am clean, I taste very good.”

The wolf says, “This is **true**.”

The wolf **pulls** the horse out of the mud. Then the wolf washes the horse.

“Now I can eat you,” says the wolf to the horse.

“**First take** the **jewels** out of my **hoof**.”

With no jewels in my hoof, I taste very good,” says the horse.

The wolf says, “This is true.”

The wolf **bends down** to see the jewels. The horse **kicks** very hard and kills the wolf.

“Take the old horse out of the mud, get **stronger**.”

“Take the jewels out of the hoof, get **richer**.”

“**Break bones**, bad **karma**,” says the horse as he walks away.

New Words བསྐྱད་གསལ་བ།

horse རྩ།	when གམ། རྩ་སྟུ།	take ལེན་བ།	strong ཤེད་ཅན།
smart སྒྲོ་རིག་བཟླ་བ།	see མཐོང་།	 jewel རིན་པོ་ཆེ།	rich ལྷུག་པོ།
stick (འདམ་སྟོན་པ་ལ་)འཕྱིམ་	help རོགས་རམ།	bend down མར་སྒྱུར་བ།	break བཅག་བ།
འཕམ་སྒྱུར་ནས་འགྲུལ་མི་བྱེད་བ།	wash བགྲུས།	tasty རྩ་ལྡན།	bone རུས་བ།
mud འདམ།	true བདེན་བ།	 kick འཕྲས་	karma ལས་དབང་།
dirty མི་གཙང་བ།	pull འཕྲེན། དབྱུང་།	then དེ་རྗེས།	
get out of (“ནས”)ཡར་སྒྲངས་	hoof རྩེག་བ།		
པ།	first ཐོག་མའ་		

Usage—‘This’ and ‘That’, ‘These’ and ‘Those’ ‘འདི་དང་གན’ (དེ) ‘འདི་དག་དང་གན་དག’ (དེ་དག) བཅས་ཀྱི་བཞོལ་རྩུལ།

→ Use the word ‘this’ for single nouns that are near you. Use ‘that’ for single nouns that are not near you. Use ‘these’ for plural nouns that are near you. Use ‘those’ for plural nouns that are not near you. || ‘This’ རྩེ་བཤད་པ་པོ་དང་ཐག་ཉེ་བའི་གནས་ཀྱི་མིང་ཚིག་རྒྱུད་བར་དོས་འཛིན་བྱེད་པ་ཡིན་ལ། ‘That’ རྩེ་བཤད་པ་པོ་དང་ཐག་ཉེ་བའི་

གནས་ཀྱི་དངོས་པོ་ལ་གོ་དགོས། ‘These’ བཞོལ་ནས་བཤད་པ་པོ་དང་ཐག་ཉེ་བའི་གནས་ཀྱི་དངོས་པོ་འགའ་ལྟོན་པ་དང་། ‘Those’ བཞོལ་ནས་བཤད་པ་པོ་དང་ཐག་ཉེ་བའི་གནས་ཀྱི་དངོས་པོ་འགའ་དོས་འཛིན་པ་ཡིན།

- This is a book. That is a book.
- These are books. Those are books.

→ Asking questions with ‘this,’ ‘that,’ ‘these,’ ‘those.’ || ‘This’ དང་ ‘that’ ‘These’ དང་ ‘those’ ལྟར་ འདྲི་ཆོག་འདྲི་བ།

Is this a horse?	Yes, this is a horse.	No, that is not a horse.
Are those horses?	Yes, those are horses.	No, those are not horses.
Is he smart?	Yes, he is smart.	No, he is not smart.

Usage--Adjectives--An adjective is a word that describes a noun or pronoun. Many adjectives change meaning according to letters added to the word. ཚུལ་བཟོ་དེ་ཆོག་གི་སྒྱུར་ཚུལ། ཚུལ་བཟོ་དེ་པའི་ཆོག་གང་ཞིག་མིང་ཆོག་གམ་ཚབ་ཆོག་གི་རང་བཞིན་ནམ་ངོ་བོ། བྱད་ཚུལ་སྟོན་པ་དེ་འོ།

→ When nouns are compared: མིང་ཆོག་གཤིབ་བསྟར་བྱེད་པའི་སྐབས་སུ།

Describe one thing (positive) བྱད་ངོས་གཅིག་བཟོ་དེ་བ། (རྩ་བའི་རྒྱུ་བ)	Compare to another thing (comparative) བྱད་ངོས་གཉིས་གཤིབ་བསྟར་བྱེད་ བ། (བསྟར་བའི་རིམ་བ)	Compare to more than one thing (superlative) བྱད་ངོས་འགའ་བསྟར་བ། (ཆེས་ མཐོ་བའི་རིམ་བ)
strong	stronger	strongest
big	bigger	biggest
dirty	dirtier	dirtiest
tasty	tastier	tastiest
rich	richer	richest

Exercise ལྷུང་གཞི།

1. Choose the best answers for these questions. ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས་དགོས།

- A. Where is the horse?
 (a) The horse is on the grassland. (c) The horse is in the mud.
 (b) The horse is in the river. (d) The horse is near the table.
- B. Who talks to the horse?
 (a) The fox talks to the horse. (c) The animals talk to the horse.
 (b) The deer talks to the horse. (d) The wolf talks to the horse.
- C. Who is dirty?
 (a) The horse is very clean. (c) The dirty horse is tasty.
 (b) The wolf is dirty. (d) The horse is dirty.
- D. How does the wolf die?
 (a) The horse kicks the wolf. (d) The wolf sticks in the mud.
 (c) The wolf is sick. (d) The wolf kicks the horse.

2. Write “T” for true and “F” for false. འགྲིག་པར་Tདང་ནོར་འབྲུལ་ལ་Fཁྲིས།

- (a) The wolf is hungry. _____
 (b) The horse is hungry. _____
 (c) The horse is very dirty. _____
 (d) The wolf is smart. _____
 (e) The wolf kills the horse. _____

3. Write the correct adjectives in the blank spaces: *clean, tasty, dirty, smart*. ཡང་དག་པའི་ཚས་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག་

བཞོལ་ནས་སྤྱོད་ཆ་སྤྲོད་ས།(clean, tasty, dirty, smart)

One day a wolf sees a (a)_____ horse. After the wolf washes the horse, the horse is (b)_____. The wolf says the horse is very (c)_____. This is a (d)_____ horse.

4. Rewrite these sentences using the correct word. ཡང་དག་པའི་ཐ་སྟད་བཞོལ་ནས་ཚིག་འདི་དག་དག་པར་བཅས་ཏེ་བསྒྱུར་འཕྲིུག་

- (a) The wolf is happy/sad to see the horse._____.
- (b) The horse sticks in/over the mud._____.
- (c) The horse kicks/pulls the wolf._____.
- (d) The wolf pushes/pulls the horse out of the mud._____.

5. Unscramble these words from the story. གཏམ་རྒྱུད་ལས་བྱུང་བའི་ཐ་སྟད་དག་བཅས་སྒྲིག་ཀྱི་ཐུགས་

- (a) skike _____ The horse's hoof hits the wolf. (d) hadr _____ Something not easy to do.
- (b) kilsl _____ The horse does this to the wolf. (e) hofo _____ A horse's foot.
- (c) hosre _____ A big animal with four legs.

6. Write answers to these questions. གྱི་བ་འདི་དག་གི་དྲིས་ལན་ཐོབ་ས།

- (a) Who asks for help?_____.
- (b) Where is the horse?_____.
- (c) Does the horse get out of the mud?_____.
- (d) What does the horse tell the wolf to take out of his hoof?_____.
- (e) Who kills the wolf?_____.
- (f) Who is smarter?_____.

7. Match the words 1-4 with the words a-d that are opposite in meaning. ། 1-4བར་གྱི་ཐ་སྟད་དག་དང་a-dབར་

གྱི་ཐ་སྟད་དག་གི་ཚིག་དོན་ཕྱི་ཕྱོད་ཁྱེད་ཀྱི་ཚུམས་ལན་ཚན་སྒྲེལ་དགོས།

(1) dirty	(a) weak	_____
(2) big	(b) small	_____
(3) smart	(c) clean	_____
(4) strong	(d) stupid	_____

→The word 'look' has two definitions. ། 'Look'ལ་དོན་གཉིས་ཡོད་དེ།

1. look--(v.) how someone appears using an adjective. བལྟས་ཚིན་གྱི་རྣམ་པའམ་ངོ་བོ་གཞན་ཞིག་དང་འདྲ་བར་བརྗོད་པ། *She looks very happy.*

2. look--(v.) to move your eyes in a certain direction. དངོས་པོ་གང་རུང་ཞིག་ལ་མིག་གིས་བལྟ་བའི་དོན་ཡིན། *Look up and see the sun.*

→A. Write the number of the definition used in each sentence. གཤམ་གྱི་སྟོང་ཆ་དག་ལ་ཡང་དག་པའི་མིང་ཚིག་གི་དོན་

གང་ཡིན་པ་དེའི་ཨང་གྲངས་ཐོག་ས།

(a) The wolf looks hungry.	(d) Look at that nice horse.
(b) Do not look down.	(e) He looks good in that robe.
(c) The meat looks tasty.	

- Spelling Rules** སྒྲིབ་ལྟོག་བྱེད་སྟངས། Nouns and verbs often change spelling in plural form and with ‘he’ or ‘she.’ The following is a list of the rules for plural spelling. མིང་ཚིག་དང་བྱ་ཚིག་གི་མང་བའི་རྣམ་པ་དང་། Heའམ་sheལ་བརྟེན་ནས་སྒྲིབ་སྒྲིབ་ལུགས་ལ་འགྱུར་བ་བྱུང་བ་ཡིན་ཏེ། གཤམ་དུ་མང་བའི་ཚིག་གི་སྒྲིབ་སྒྲིབ་ཚུལ་ཅུང་སྒྲིབ་ན།
1. Add ‘s’ to words that don’t end in ‘ch,’ ‘sh,’ ‘s,’ ‘x,’ or ‘z.’ བ་སྟངས་གང་ཞིག་གི་མཚུག་ཏུ་chདང་sh, s, x, zགང་རུང་མེད་ན་ བད་ཀར་Sགཅིག་རྒྱུང་སྒྲིབ་ཚོགས་ཏེ། *walks, sees, looks, eats, tastes, gets, eyes, legs*
  2. Add ‘es’ to words that end in ‘ch,’ ‘sh,’ ‘s,’ ‘x,’ or ‘z.’ བ་སྟངས་གང་ཞིག་གི་མཚུག་ཏུ་chདང་sh, s, x, zགང་རུང་ཞིག་ཡོད་ བཅས་སྒྲིབ་དགོས་ཏེ། *washes, passes, catches, churches*
  3. Add ‘ies’ to words that end in a consonant + y. བ་སྟངས་གང་ཞིག་གི་མཚུག་ཏུ་གསལ་བྱེད་ཡི་གེ + yཡིན་ན་iesསྒྲིབ་དགོས། *study-- studies, dirty--dirties*
  4. Add ‘s’ to words that end in a vowel + y. བ་སྟངས་གང་ཞིག་གི་མཚུག་ཏུ་དབྱངས་ཡིག + yཡིན་ན་sསྒྲིབ་དགོས། *say--says, buy-- buys*
  5. Add ‘es’ to words that end in ‘o.’ བ་སྟངས་གང་ཞིག་གི་མཐའ་མའི་ཡིན་ན་esསྒྲིབ་དགོས། *do--does, go--goes, potato-- potatoes*
  6. Add ‘ves’ to words that end in ‘f’ or ‘fe.’ བ་སྟངས་གང་ཞིག་གི་མཐའ་མའི་ཡིན་ན་vesསྒྲིབ་དགོས། *knife--knives, wife-- wives, life--lives*
  7. Some words are spelled differently in plural form. བ་སྟངས་འགའ་ཞིག་མང་ཚིག་གི་རྣམ་པ་འདི་རྒྱབ་ས་སུ་སྒྲིབ་ལུགས་མི་གཅིག་སྟེ། *man--men, child--children, mouse--mice, tooth--teeth*
  8. Some words are spelled the same in both single and plural form. བ་སྟངས་རེ་འགའི་མང་བའི་ཚིག་གི་རྣམ་པ་དང་རྒྱུང་བའི་ཚིག་ གི་རྣམ་པ་འདི་སྒྲིབ་ཚུལ་འདྲ་མཚུངས་ཡིན། *deer, fish, sheep*

One day three **friends** meet on the road. One friend is from Qinghai, one is from Sichuan, and the other is from Gansu.

“The farmers **grow** more than one hundred thousand (100,000) **different kinds** of **vegetables** in Qinghai. **Onions** grow **ten hands high**. Fruit grows bigger than a **boulder**. All the food tastes **delicious**,” says the boy from Qinghai.

“The nomads have many **wild** yaks in Sichuan. The yaks are very big. Their horns are very large. One man **climbs** onto one horn. Another man climbs onto the other horn. One man can not hear the other man talk even when they **yell**,” says the girl from Sichuan.

“In my **hometown** the onions are very big. By the end of the **summer** you **need** an **ax** to **chop** them down,” says the girl from Gansu.

“In Qinghai they make big **copper** pots. You need five hundred boys with **hammers** to make one big pot,” says the boy from Qinghai.

“Why do you need such a big pot?” ask the friends.

“To cook the onions from Gansu and the yak heads from Sichuan,” says the boy from Qinghai.

New Words and Expressions མིང་དང་ཚིག་གསལ་བ།

friend གྲོགས་པོ།

grow གྱུ་ས།

different བྱེད་པར། མི་འདྲ་བ།

kind རིགས། ལྟ་ཁ།

vegetable སྒོ་ཚོད།

onion ཟུང་།

ten hands high ལག་པའི་འཆང་།

བཅུ་འི་མཐོ་ཚད།

boulder བ་བོང་།

delicious ཞིམ་པོ།

wild རྐྱེད་པོ།

yak གཡས་ག

climb འགོ་ས། འཛོལ་ས།

yell རྒྱུད་ཆེན་པོས་འབོད་པ།

hometown བ་ལུ་ལ།

summer དབྱུང་ཀ།

need མཁོ་བ། དགོས་པ།

ax ལྷ་རེ།

copper ཟངས།

chop གཅོད།

hammer ཐོ་བ།

Xining ཟེ་ཡིང་།

England དབྱིན་ཀེ་ལན།

winter དགུན་ཁ།

fall སྒོན་ཁ།

spring དབྱིང་ཀ།

by the end མཇུག་ཏུ།

smart སྒྱུར་བྱུང་ལྡན་པ།

strongest སྒྲོ་བས་ཤུགས་ཆེ་བའི།

birthplace སྐྱེ་གནས།

craw གོག་པ།

Grammar--Pronouns བདམས་པའི་ཚབ་ཚིག་བཤད་པ།

Personal Pronoun མི་སྣའི་ཚབ་ཚིག་	Possessive Pronoun བདག་དོན་གྱི་ཚབ་ཚིག་(དངོས་པོ་གང་ཞིག་བདག་པོ་གང་ཞིག་ལ་གཏོགས་པར་སྟོན་པ)
I	My
You	Your
She/He	Hers/His
They	Their
We	Our

→Usage--'such' || “Such”ཡི་སྟོར་ཚུལ། Using ‘such’ to express a lot of something, similar to ‘very’. ||

“Such”ནི་མི་བཟད་པའི་ཚིག་གི་ནུ་’དེ་ལྟ་’དང་མཚུངས་སོ།

- That is such a big pot.   That is a very big pot.
- It is such a hot day.   It is a very hot day.
- He is such a smart boy.   He is a very smart boy.

Exercises སྒྲུབ་གཞི།

1. Choose the best answers to these questions. རྩི་བ་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་ལན་འདེམས་དགོས།

- A. Where are the biggest yaks?
- (a) The biggest yaks are in Sichuan.
  - (b) The biggest yaks are in Gansu.
  - (c) The biggest yaks are in Beijing.
  - (d) The biggest yaks are in Qinghai.
- B. Who grows the **strongest** onions?
- (a) The farmers in Qinghai grow the strongest onions.
  - (b) The farmers in Gansu grow the strongest onions.
  - (c) The nomads in Gansu grow the strongest onions.
  - (d) The nomads in Qinghai grow the strongest onions.
- C. Where are the friends from?
- (a) The friends are from the same hometown.
  - (b) The friends are from three different places.
  - (c) The friends are from Xining.
  - (d) The friends are from England.
- D. When do they chop down the onions?
- (a) They chop down the onions in the winter.
  - (b) They chop down the onions at the end of fall.
  - (c) They chop down the onions at the end of summer.
  - (d) They chop down the onions in the beginning of spring.

2. Fill in the missing letters to make words from the story. སྟོང་ཆར་ཡིག་འབྲུ་སྐོང་སྟེ་སྒྲུབ་གཏམ་ནང་གི་མིང་ཚིག་ཏུ་

བསྒྲུབ་དགོས།

- (a) de _ _ ious   something tasty   (d) hom _ _ _ _ n   **birthplace**
- (b) _ _ _ mer   iron stick   (e) o _ i _ n   makes you cry when you chop it
- (c) diff _ _ _ _ t   not the same

3. Write the correct word after each description. ཡང་དག་པའི་མིང་ཚིག་གང་ཡིན་པ་དེ་ཚིག་འགྲེལ་རེ་རའི་མཐུག་ཏུ་བྲིས།

- (a) to **crawl** or walk up something _____
 (b) a big black animal with 2 large horns _____
 (c) a very large rock _____
 (d) grows bigger than a boulder in Qinghai _____
 (e) a place where your family lives _____
 (f) something that tastes very good _____

4. Draw a circle around things you can eat. གཤམ་གྱི་བྱ་དང་སྐལ་སྤྱོད་ཀྱིས་ཟས་ཚོགས་པའི་མིང་ལ་གོར་ཐིག་རྒྱུ་བས།

copper   mountain   pot   onions   horn   fruit   yak   hammer

5. Write ‘T’ for true and ‘F’ for false. འགྲིག་པར་Tདང་ནོར་འབྲུལ་ལ་Fབྲིས།

- (a) The friends’ friends are all boys. _____
 (b) An ax chops down the onions. _____
 (c) A big pot cooks the yak meat. _____
 (d) The yaks are small. _____

6. Use these words to fill in the blanks: *horns, hammers, tall, big.* ཐ་སྙད་འདི་དག་བཀོལ་ནས་སྟོང་ཆ་སྒྲུང་ས།

horns, hammers, tall, big

- (a) The yaks’ heads are very _____.
 (b) The onions are very _____.
 (c) The boys hit the pots with _____.
 (d) The yaks’ _____ are very long.

7. Write answers to these questions. གྱི་བ་འདི་དག་གི་གྱིས་ལན་ཐོབ་ས།

- (a) Where are the friends from? _____.
 (b) When are the onions chopped down? _____.
 (c) Who is yelling? _____.
 (d) Where do big yaks live? _____.
 (e) Who uses an ax? _____.

→Usage--Use ‘than’ when comparing two things in one sentence. ཚིག་གཅིག་གི་ནང་དུ་བྱ་དང་སྐལ་གཉིས་གཤིབ་བསྐྱར་

བྱེད་པའི་ཚེ་‘than’ཡི་བཀོལ་རྒྱུ་ལ།

- Qinghai Province is bigger than Yunnan Province.
- The farmer is taller than the nomad.
- This boy is shorter than that girl.

Numbers ཡང་གྲངས།

1	one	8	eight	15	fifteen
2	two	9	nine	100	one hundred
3	three	10	ten	1,000	one thousand
4	four	11	eleven	10,000	ten thousand
5	five	12	twelve	100,000	one hundred thousand
6	six	13	thirteen	1,000,000	one million
7	seven	14	fourteen		

Uncle Dunba Paints a Bull

One day Uncle Dunba walks into a field. A farmer plows his field with two bulls. One bull is black. The other bull is black with white spots.

"Hello. Your bulls are very strong. It is sad they are not a matching pair," says Uncle Dunba.

"Why do you say that?" asks the farmer.

"Because one bull is black and the other bull is black with white spots," says Uncle Dunba.

"I can't change that," says the farmer.

"Yes, you can. You can make the spotted bull into a black bull," says Uncle Dunba.

"Can you do that?" asks the farmer.

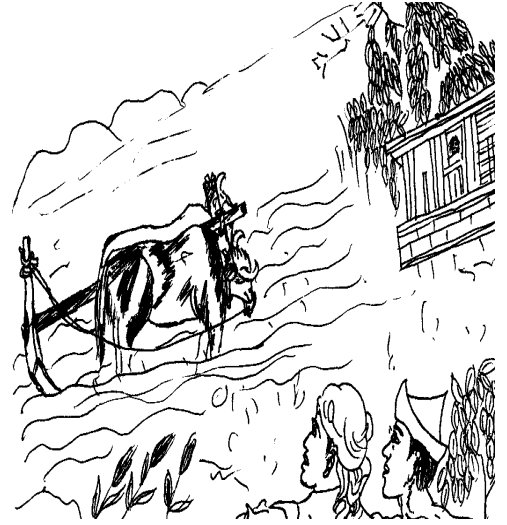
"Yes, I can. But you must give me one bottle of beer," says Uncle Dunba.

The farmer and Uncle Dunba agree. Uncle Dunba puts mud on the spotted bull. The white spots disappear.

"OK, now go to my house. Ask my wife for a bottle of beer," says the farmer.

Uncle Dunba goes to the farmer's house.

"Your husband wants to buy my black bull. He says you can give me the money. Look out the window and see the new bull," says Uncle Dunba. The wife looks out the window. She sees her husband plowing the field with two black bulls. She gives Uncle Dunba the money. Uncle Dunba walks away a happy man.

New Words and Expressions མིང་དང་ཚིག་གསལ་བ།

field ཞིང་།

farmer ཞིང་བ།

plow ཞིང་ཚོ་བ།

bull བ་སྐང་།

spot ཐིག་ལ།

matching ཆ་འགྲིག་པ།

pair ཆ། ཟུང་།

matching pair རྩི་འགྲིག་པ། ཆ་

འགྲིག་པ།

white spots དཀར་ཐིག་ བྲ་ཐིག་

change བསྐྱར་བ། འགྱུར་བ།

give རྒྱུ་བ། བྱིན་པ།

bottle ཤེལ་དམ།

beer བུ་ཆང་།

agree འཐད་པ།

disappear མེད་པར་གྱུར་བ།

OK ཚིག་གི་ འགྲིག་གི་

house ཁང་བ།

wife རུང་མ།

husband བྱོ་བ།

buy ཉོ།

money སྒྲིང་མོ།

look out བྱི་རྩི་ལ་ཏུ་བཞུག་པ།

window སྒེལ་ཁུང་། ཏམ།

walks away བྱིས་པ། གཞན་དུ་མོང་བ།

happy སྐྱིད་པོ།

has ཡོད།

go འགོ།

husband བྱོ་བ།

paint ཚོན་བྱུགས་པ།

wife རུང་མ།

mud འདམ་བུ།

nomad འཕྲོག་པ།

beef བ་སྐང་གི་མ།

socks རྩིང་ལུགས།

pants རྩིང་མ། གོས་ཁུང་།

gloves ལག་ལུབས།

pair of ཆ་གཅིག་

→Punctuation--Using apostrophes བཅོམ་ཆོན་རྟགས་ཤིན། རྟགས་“”འདི་འོག་ལ་སྤྲངས།

1. Use an apostrophe to show possession. རྟགས་“”འདི་འོག་ལ་ནས་དངོས་པོ་དང་བདག་པོ་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་སྟོན་པ་ཡིན།

- The farmer's bull is black. The yak's head is big. That is the student's book.

2. Don't use an apostrophe to show plural forms. མང་ཆོག་གི་རྩམ་པར་རྟགས་“”འདི་འོག་ལ་མི་རུང་།

- The farmers plow the fields. The yaks are big. Those are books.

→Use apostrophes to make these word combinations shorter. These are called contractions. རྟགས་“”འདི་

བཞག་ནས་ཆོག་བསྟུ་བྱེད་ཆོག་པས་བསྟུས་རྟགས་ཀྱང་ཡིན།

I am	I'm	He/She does	He/She doesn't
You are	You're	Can not	Can't
We are	We're	Is not	Isn't
They are	They're	He is	He's
Do not	Don't	She is	She's

Exercises སྒྲུབ་གཞི།

1. Choose the best answers to these questions. ཆོག་གྲུབ་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་བྲིས་ལན་འདེམས་དགོས།

A. Where does Uncle Dunba go?

- (a) Uncle Dunba walks to the river.
- (b) Uncle Dunba goes to town.
- (c) Uncle Dunba goes home.
- (d) Uncle Dunba walks into the field.

B. Who has two bulls?

- (a) Uncle Dunba has two bulls.
- (b) The farmer has two bulls.
- (c) The wife has two bulls.
- (d) There are two bulls in the field.

C. Where does Uncle Dunba put the mud?

- (a) Uncle Dunba puts the mud on the farmer.
- (b) Uncle Dunba puts the mud on the field.
- (c) He puts the mud on the black and white bull.
- (d) Uncle Dunba puts the mud on the farmer's house.

D. Why does Uncle Dunba paint the bull?

- (a) He likes black bulls.
- (b) He likes mud.
- (c) He does not like the white spots.
- (d) He wants money.

2. Write <1> for plural and <2> for possessive for the underlined word. རྟག་ཐིག་གིས་སྒྲུབ་པའི་ཐ་སྟད་དག་ལས་

མང་ཆོག་ལ་1དང་བདག་དོན་གྱི་འབྲེལ་བ་སྟོན་པའི་ཆོག་ལ་2འབྲི་དགོས།

- (a) The bull's spots are white. _____
- (b) The farmers plow the fields. _____
- (c) The farmer's wife gives the money to Uncle Dunba. _____
- (d) The bull has white spots. _____

3. Unscramble these words from the story. སྒྲུབ་གཏམ་ལས་བྱུང་བའི་ཐ་སྟད་དག་བཙོས་སྒྲིག་བྱོས།

- (a) lowp to prepare a field for planting _____
- (b) tops a round mark _____
- (c) arfmer someone who plants _____
- (d) reeb a kind of drink _____
- (e) eynom use this to buy something _____

4. Write 'T' for true and 'F' for false. འགྲིག་པར་T་དང་F་ལྟར་ཁྱེད་ཀྱིས་ཐུགས་སྒྲུབ་གྱི་གྲུ་ལྟོས་

- (a) Uncle Dunba is a happy man. _____ (d) The bulls are strong. _____
 (b) The farmer plows the fields. _____ (e) The farmer puts mud on the bull. _____
 (c) The farmer and Uncle Dunba agree. _____

5. Write the words in the story that are opposite in meaning to these words. སྒྲུང་གཏམ་ལས་བྱུང་བའི་མིང་ཚིག་

འདི་དག་གི་ཕྱོག་ཆུ་འོ་ཚོག་ཐུགས་

- (a) weak _____ (d) sad _____
 (b) happy _____ (e) buy _____
 (c) black _____

6. Write answers to these questions. གྲི་བ་འདི་དག་གི་དྲིས་ལན་ཐོབ་སྒྲུབ་

- (a) Are the bulls black? _____
 (b) Is Uncle Dunba smart? _____
 (c) Do nomads plow fields? _____
 (d) Can Uncle Dunba paint the bull? _____

→Grammar--Using 'have' and 'has' བདེ་སྤྱོད་ལས་'have'དང་'has'ཡི་བཀོལ་སྤྱུ་ལ། Use the

verbs 'have' and 'has' to show possession. They are called irregular pre sent tense verbs because the spelling changes when using with the pronouns 'he' and 'she.' བྱ་ཚིག་

'Have'དང་'has'གཉིས་བཀོལ་ནས་བདག་པོ་གང་ལ་དངོས་པོ་གང་ཞིག་ཡོད་པ་སྟོན་ལ། དེ་དག་ལ་ངེས་མེད་བྱ་ཚིག་ད་ལྟ་བུ་ཟེར། སྒྲུང་ཡུལ་ཚབ་ཚིག་གི་
 འགྱུར་བ་དང་བསྟན་ནས་དེ་འགྱུར་འགྲོ་སྟེ། ཚབ་ཚིག་he དང་sheལ་'has'དང་། གཞན་པར་'have'སྒྲུང་དགོས།

- I have a bull. He has a bull.
- You have a wife. She has a husband.
- We have a house. It has a bull.
- They have two bulls. The farmer has two bulls.

→Asking questions with 'have' and 'has' གྲི་བ་འདི་དག་གི་'have'དང་'has'བཀོལ་ནས་འདྲི་ཚིག་འདྲི་བ།

- Do you have a bull? Yes, I have a bull.
- Who has a bull? They have bulls.

→Grammar--Question/Answer with contractions. བདེ་སྤྱོད་ལས་དྲི་བ་དང་དྲིས་ལན་གྱི་བསྟུ་སྤྱུ་ལ།

Can you paint a bull?	Yes, I can.	No, I can't. (can not)
Are you a nomad?	Yes, I am.	No, I'm not. (I am)
Do you like beef?	Yes, I do.	No, I don't. (do not)
Is he a farmer?	Yes, he is.	No, he isn't. (is not)
Are the bulls black?	Yes, they are.	No, they aren't. (are not)
Does the dog bark?	Yes, it does.	No, it doesn't. (does not)

→Usage--Pairs གྲི་བ་འདི་དག་གི་ཕྱོག་ཆུ་ཐུགས་ གྲི་བ་འདི་དག་གི་ཕྱོག་ཆུ་ཐུགས་ Pairs are things that usually come in two parts but are the same. ཆ་

འདྲ་བའི་དངོས་པོ་གཉིས་འདུས་པ་ལས་གྲུབ་པའི་ཆ་ཅན་གྱི་དངོས་པོ་ལ་སྒྲུང་བ་ཡིན།

- socks eyes pants gloves shoes horns

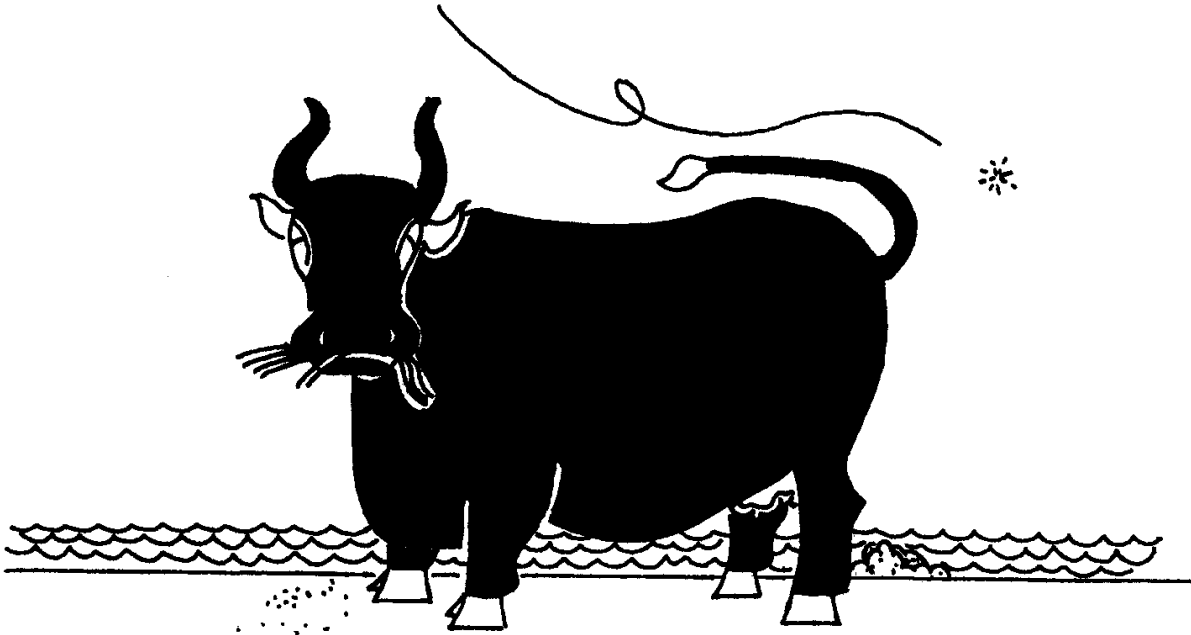
7. Write answers to these questions about pairs. གཤམ་གྱི་དྲི་བ་དག་ལ་pairsབཞག་ལ་ནས་དྲིས་ལན་ཐོབ་སྟེ།

- (a) Are those your pants? _____.
- (b) Are your eyes black? _____.
- (c) Do you have a pair of gloves? _____.
- (d) How many horns does a yak have? _____.
- (e) How many **pairs of** socks do you have? _____.

→Practice these questions: Irregular present tense verbs 'do,' 'go.' རེས་མེད་བྱ་ཚིག་'do'དང་'go'ཡི་འདྲི་ཚིག་འདི་

དག་ལ་སློང་བ་བྱིས།

• Do I eat <i>tsamba</i> ?	Yes, I do.
• Does he eat <i>tsamba</i> ?	Yes, he does.
• Do you eat <i>tsamba</i> ?	Yes, you do.
• Does she eat <i>tsamba</i> ?	Yes, she does.
• Do we eat <i>tsamba</i> ?	Yes, we do.
• Does it eat <i>tsamba</i> ?	Yes, it does.
• Do they eat <i>tsamba</i> ?	Yes, they do.
• Do I go to school?	Yes, I go to school.
• Does he go to school?	Yes, he goes to school.
• Do you go to school?	Yes, you go to school.
• Does she go to school?	Yes, she goes to school.
• Do students go to school?	Yes, students go to school.
• Does Tashi go to school?	Yes, Tashi goes to school.
• Do we go to school?	Yes, we go to school.
• Does it go to school?	Yes, it goes to school.
• Do they go to school?	Yes, they go to school.

The Sheep Meets the Wolf

One day a **sheep** is sitting on a **mountaintop**. The sheep sees a wolf walking down the **road**. The wolf is very hungry. The wolf is looking for **something** to eat. Wolves like to eat sheep. The sheep is **afraid** of the wolf. The sheep **runs** into a **cave** quickly. The wolf looks in the cave. The cave is very **dark**. The wolf walks into the cave. The cave is so dark the wolf can't see **anything**. The sheep is so afraid of the wolf he **pees**. **Suddenly** the wolf is standing in a **puddle** of pee.

"Who is there? What are you doing?" yells the wolf. "I'm **cleaning** and **sweeping** the cave," says the sheep. The sheep is afraid. He is **shaking**. The sheep's **tail** is **slapping** against the side of the cave.

"What are you doing? What is that **noise**?" asks the wolf.

"I'm **sharpening** my horns so I can kill you," says the sheep. The wolf is so afraid he runs away.

New Words བསྟན་པ་ལ།

sheep ལུག།

mountain རི་བོ།

road ལམ།

something དངོས་པོ་ཞིག།

afraid སྐག་པ།

quick མགྱོགས་ལྡན།

inside རང་དུ། རང་མོལ།

bear རྟ་མ།

tiger ལྷག།

ant སྒྲིག་མ།

runs བློ་སྒྲུབ།

cave ས་དོང་།

river ལུ་པོ།

dark ལྷག་ནག།

anything གང་རུང་ཞིག།

pee གཅིན་པ།

suddenly སྐྱོ་ལུང་དུ།

puddle འདམ་ཇིང་།

cleaning གཅོད་སྒྲུབ།

sweep གང་བདར།

shake འདར་པ།

slapping གཡུག་གཡུག་བྱེད་པ།

noise སྒྲ།

tail ར་མ།

sharpen རྫོན་པོ་བཟོ་པ།

horns རུཾ།

elephant སྐང་ཆེན།

lion སེང་གེ།

fox བ་མོ།

stick དབུགས་པ།

Grammar Rule--Present Continuous བཅའི་སྒྲིབ་ལྟགས། བྱེད་བཞིན་པའི་དུལ་བ། The verb that follows the ‘to be’ verb gets an ‘ing’ ending. Use present continuous when describing something that is happening now and for a while. བྱ་ཚིག་གང་ཞིག་བྱ་ཚིག་‘to be’ཡི་རྩེ་སྒྲིབ་ཡོད་པ་དེའི་མཇུག་ཏུ་‘ing’སྒྱུར་ན་བྱེད་བཞིན་པའི་དུལ་བ་ཡིན་ལ། དེ་ནི་བྱ་བ་གང་ཞིག་གི་རྒྱུ་མ་ཆ་དང་པར་བྱེད་བཞིན་པའི་སྐབས་དུས་ཡུན་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་ནང་དུ་བྱེད་བཞིན་པ་སྟོན་པ་ཞིག་ཡིན།

→Compare present continuous with simple present tense: བྱེད་བཞིན་པའི་དུལ་བ་དང་སྒྱིར་བཏང་དུལ་བ་གཉིས་ཀྱི་གཤེབ་བསྟར།

Present Continuous བྱེད་བཞིན་པའི་དུལ་བ།		Simple Present སྒྱིར་བཏང་གི་དུལ་བ།	
What are you doing?	I’m (I am) reading.	What do you do?	I read.
What is she doing?	She’s (She is) reading.	What does she do?	She reads.
What are they doing?	They’re (They are) reading.	What do they do?	They read.
What are we doing?	We’re (We are) reading.	What do we do?	We read.

Exercises སྒྱུར་གཞི།

1. Choose the best answers to these questions. ཚིག་གྲུབ་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས་དགོས།

A. Where is the sheep?

- (a) The sheep is sitting in a cave. (c) The sheep is sitting on a mountaintop.
- (b) The sheep is standing near a river. (d) The sheep is walking down the road.

B. Where is the wolf walking?

- (a) The wolf is going to school. (c) The wolf runs into a cave.
- (b) The wolf is walking down the road. (d) The wolf is sitting on the mountain.

C. What is the wolf looking for?

- (a) The wolf is looking for a stick. (c) The wolf is looking for something to eat.
- (b) The wolf is looking out the window. (d) The wolf is looking down the mountain.

D. What does the wolf ask the sheep?

- (a) “Where are you going?” (c) “How are you?”
- (b) “What are you doing?” (d) “Who are you?”

2. Write answers to these questions. དྲི་བ་འདི་དག་གི་ལན་ཐོབ་ས།

- (a) Who is sitting on the mountaintop? _____.
- (b) Who wants to eat the sheep? _____.
- (c) Who is standing in the puddle of pee? _____.
- (d) What is slapping against the side of the cave? _____.
- (e) Who pees? _____.

3. Complete sentences 1-5 with phrases a-e. 1-5པར་གྱི་ཚིག་དང་a-eཔར་གྱི་ཚིག་དུ་མ་ནུ་མས་སྒྲིལ་དགོས།

(1) The sheep sees ____	(a) he runs away.
(2) The wolf is looking for ____	(b) the sheep sharpening his horns.
(3) The sheep is so afraid ____	(c) a wolf.
(4) The wolf hears ____	(d) he begins to pee.
(5) The wolf is so afraid ____	(e) something to eat.

4. Write 'T' for true and 'F' for false. འགྲིག་པར་Tདང་ཁྱོར་ལུགས་ལ་Fབྲིས།

- (a) Sheep like to eat wolves. _____
- (b) Wolves like to eat sheep. _____
- (c) Yaks like to eat wolves. _____
- (d) The wolf hears something slapping in the cave. _____
- (e) There is nothing in the cave. _____
- (f) The sheep is not afraid. _____

5. Write answers to these questions. བྱི་བ་འདི་དག་གི་ལན་ཐོབ་ས།

- (a) Who is hungry? _____.
- (b) Who is afraid of the wolf? _____.
- (c) Where does the sheep run? _____.
- (c) What is the slapping noise? _____.

6. Circle the following animals that live in a cave. རོང་ནང་དུ་ཡོད་པའི་སྒྲོག་ཆས་ས་གང་ཡིན་པ་དེར་གོར་ཐིག་རྒྱུ་བས།
bears   horses   cows   elephants   lions   fox   **tigers**   **ants**

Grammar Review བདམས་སྤྱོད་བསྐྱར་སྤྱོད། Present Continuous--Use 'ing' ending on the verb for something that is happening in the present and into the near future. Remember to include the 'to be' verb (am, is, are) before the 'ing' verb. བྱེད་བཞིན་པའི་ད་ལྟ་བུ་ནི་བྱ་བ་གང་ཞིག་འབྱུང་བཞིན་པའམ་འབྱུང་བར་ཉེ་བའི་གནས་སྐབས་ཀྱི་བྱ་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ་'ing'སྐྱར་བཞིག་ཡིན་ལ། བྱ་ཚིག་'to be'(am, is, are)ནི་ངེས་པར་དུ་བྱ་ཚིག་'ing'ཡི་སྒྲོན་དུ་ཡོད་དགོས།

→Simple Present--Use simple present tense with 'now,' 'usually,' 'everyday,' 'every' and general facts. སྤྱིར་བཏང་ད་ལྟ་བུ་ནི་ད་ལྟ་བུའམ་དུས་རྒྱུན་ནམ་ཉི་མ་རེ་ལྟར། མཚན་མོ་རེར་དང་སྤྱིར་བཏང་བྱུང་བའི་བྱ་བར་སྐྱར་ནས་བཀོལ་བ་ཞིག་ཡིན།

7. Write the correct verb in the blanks. ཡང་དག་པའི་བྱ་ཚིག་གིས་གཤམ་གྱི་སྟངས་ཆ་སྒྲོང་ས།

- (a) Everyday the sheep _____ on the mountaintop. (sit)
- (b) Now the sheep is _____ on the mountaintop. (sit)
- (c) The wolf is _____ down the road. (walk)
- (d) The wolf _____ down the road every morning. (walk)
- (e) The sheep is _____ its tail against the side of the cave. (slap)
- (f) The sheep _____ his tail against the side of the cave. (slap)

The Lion and the Rabbit

An old lion lives in the forest. This lion does not like to **hunt** for food. He is a very **lazy** lion. Everyday he **orders** the rabbit, “Bring me **something** to eat!” The lion likes to eat small **animals**. Soon there are **fewer** and fewer animals in the forest.

One day the lion orders the rabbit again, “Bring me something to eat!”

“I can’t,” answers the rabbit. “There is **another** lion in the forest. He is bigger and **stronger** than you. He says I can’t bring you **any more** food.”

“I am the biggest and strongest lion in the forest,” says the **proud** lion. “I want to see this other lion. Can you take me to see him?” says the lion.

“Yes, I can take you to see him,” says the smart little rabbit.

The rabbit and the lion walk **together** to a **well**. The rabbit **points** to the well and says, “**Look!** There is the lion who is bigger and stronger than you.”

The lion looks in the well and sees a big lion looking up at him. The lion **growls loudly** and the other lion growls, too. The lion is very **angry** at the other lion. The lion jumps in the well. The lion can’t **swim** so he **drowns**. After that day, all the animals live **happily ever after**.

New Words and Expressions མིང་དང་ཚིག་གསར་བ།

rabbit རི་བོང་།

lion སེང་གེ།

hunt རི་དྲགས་རྩོན་བ།

lazy སྤྱིད་ལུག།

order བཀའ་བསྐྱོན་བ།

something དངོས་པོ་ཞིག།

animal སྒྲིག་ཆགས།

few ཉུང་བཤེག།

another གཞན་བ།

strong སྟོབས་ཆེ་བ།

anymore དགག་སྐྱོད་དང་

མཉམ་དུ་བཞོལ་བ།

proud འཕྲུལ།

smart སྦྱང་སྦྱང་ལཱ་བ།

stream གྲམ་བ། རྒྱུན་ཤོར།

forest རྒྱལ་མཚམས།

together མཉམ་དུ།

well རོང་ཆུ།

point བསྟན་བ།

look ལྟོས།

growl རང་སྐད་སྒྲོག་བ།

loud སྐད་ཆེན་པོས།

angry

ཁོང་ཁྱོད་ལངས་བ།

swim རྒྱུལ་བ།

drown རྒྱུ་ཐིམ་ཏེ་ཤི་བ།

store ཚོང་ཁང་།

happily ever after

ཡུན་རིང་བདེ་སྦྱིད་ངང་བསྐད་བ།

meat རྒྱུ་

phone ཁ་པར་།

mouse བྱི་བ།

himself ཁོ་རང་ཉིད།

deep གཏིང་ཟབ་པོ།

reflection གཞུགས་བརྟན།

Grammar--Subject/Object Pronouns བརྒྱུད་ལས་བྱེད་པ་པོ་དང་བྱ་བའི་ཡུལ་གྱི་ཚབ་ཚིག་བཤད་པ། In almost every sentence there is a subject and an object. The subject is the doer, and the object is the thing or person that something is done to. ཚིག་ལས་མོ་ཆེ་ཞིག་ལ་བྱེད་པ་པོ་རེ་དང་བྱ་བའི་ཡུལ་རེ་ཡོད་ལ། བྱེད་པ་པོ་ནི་བྱ་བ་བྱེད་མཁན་ཡིན་ལ་བྱ་བའི་ཡུལ་ནི་དངོས་པོ་འཕམ་མི་སྟེ་བྱེད་པ་པོ་གང་ཞིག་གིས་བྱ་བ་བྱེད་མཁའི་ཡུལ་དེ་ཡིན།

Subject Pronoun བྱེད་པ་པོའི་ཚབ་ཚིག་	Object Pronoun བྱ་བའི་ཡུལ་གྱི་ཚབ་ཚིག་		Subject བྱེད་པ་པོ།		Object བྱ་བའི་ཡུལ།
I	me	Can	you	read with	me?
you	you	Can	I	read with	you?
he/she	him/her	Can	you	read with	him/her?
they	them	Can	I	read with	them?
we	us	Can	you	read with	us?

Usage--Giving Orders སྐུལ་ཚིག་སྤྱད་ཚུལ། Use an exclamation point ‘!’ at the end of an important statement.

གལ་པོ་ཆེ་ལ་ནན་ཏན་འཛིན་པའི་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ་དགས་‘!’བཀོལ་བ་ཡིན།

→Can you get someone to follow these orders? བྱོད་ཀྱིས་མི་ག་གེ་མོ་ཞིག་ལ་སྐུལ་ཚིག་འདི་དག་བཤད་ཐུབ་བམ། *Look up!*

Look down!   Look out!   Look there!   Look here!

Exercises སྒྲུབ་གཞི།

1. Choose the best answer to these questions. ཚིག་གྲུབ་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲིམ་ལན་འདེམས་དགོས།

- A. What does the lion like to do?
- (a) The lion is very big.
  - (b) The lion likes to eat small animals.
  - (c) The lion likes to drown.
  - (d) The lion doesn’t like to cook.
- B. What does the lion order the rabbit to do?
- (a) “Take an animal to the well.”
  - (b) “Take me to see the rabbit.”
  - (c) “Bring me something to eat.”
  - (d) “Don’t do that.”
- C. Where do the rabbit and lion go?
- (a) They go to the well.
  - (b) They go to school.
  - (c) They go to the tree.
  - (d) They go to the mountain.
- D. Who does the lion see in the well?
- (a) The lion sees a **mouse** in the well.
  - (b) The lion doesn’t see anyone in the well.
  - (c) The lion sees **himself** in the well.
  - (d) The lion sees a rabbit in the well.

2. Connect the boxes by drawing a line through the words to make true statements. གཤམ་གྱི་དྲ་རྒྱ་

ནུམས་ཐིག་གིས་སྒྲིལ་ཏེ་ཡང་དག་པའི་ཚིག་གྲུབ་ཏུ་གཏོང་དགོས།

(a) This mountain is	taller	than	the lion.
(b) A river is	smarter		the summer.
(c) The rabbit is	deeper		the other mountains.
(d) The winters are	colder		a stream.
(e) The sun is	hotter		the moon.

3. Circle the word that best completes each sentence. ཚིག་གྲུབ་ཡང་དག་པར་འགྲུབ་ཐུབ་པའི་བ་སྟངས་ལ་དེར་གོར་ཐིག་རྒྱུ་བས།

There is a lion living (a) (in/at) the forest. The lion does not (b) (like/likes) to hunt for food. The rabbit is (c) (small/smaller) than the lion. (d) (Everyday/Sometimes) the lion orders the rabbit to (e) (bring/brings) him something to eat. One day the rabbit (f) (says/say) to the lion, "I (g) (can't/can) do that." The rabbit and the lion walk (h) (alone/together) to the well. The lion sees a (i) (bigger/biggest) and (j) (strong/stronger) lion in the well.

4. Write 'T' for true and 'F' for false. འགྲིག་པར་Tདང་ནོར་འཁྲུལ་ལ་Fཁྲིས།

- (a) A lion is bigger than a rabbit. _____
- (b) The rabbit is smarter than the lion. _____
- (c) The rabbit and the lion walk to the well. _____
- (d) The lion knows how to swim. _____
- (e) All the animals are happy at the end of the story. _____

5. Write the words that have the opposite meaning of the words (a)--(e). Use words from the story. སྒྲུང་གཏམ་ལས་བྱུང་པའི་མིང་ཚིག་བཀོལ་ནས་(a)--(e)བར་གྱི་བ་སྟངས་དག་གི་ཕྱོག་ཁྲུལ་ཚིག་ཁྲིས།

- (a) happy _____ (b) big _____ (c) bring _____
- (d) many _____ (e) nothing _____

6. Write answers to these questions. སྤྱི་བ་འདི་དག་གི་ལན་ཐོབ་ས།

- (a) Where does the lion live? _____
- (b) What does the lion like to eat? _____
- (c) Where do the lion and the rabbit go together? _____
- (d) What is in the well? _____

Grammar--Adjectives ཚིག་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག་ Adjectives are words that describe nouns (person, place or thing).

ཚིག་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག་ནི་མིང་ཚིག་གང་ཞིག་གི་(མི་དང་ས་ཆ། དངོས་བོ།)ཁྱད་ཚིག་བརྗོད་པའི་ཚིག་ཡིན།

→Simple Sentences སྤྱི་བ་བཏང་གི་ནུམ་པ།

Article + དམིགས་སྒྲུ་འཛིན་པའི་ཚིག་	Adjective + ཚིག་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག་	Noun སྒྲིལ་བའི་ཚིག་	or ཡང་ན་	Noun + སྒྲིལ་བའི་ཚིག་	'Be' +	Adjective ཚིག་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག་
The	lazy	lion.		The lion	is	lazy.
The	smart	rabbit.		The rabbit	is	smart.
The	happy	animals.		The animals	are	happy.
The	big	forest.		The forest	is	big.

→How many adjectives can you find in the story above?

གོང་གི་སྐད་ཀྱི་ལྟ་ལས་ཁྱོད་ཀྱིས་ཚས་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག་ག་ཚོ་རྟོག་ཐུབ་པམ། _____

7. Write two adjectives used in the story for each statement. སྐད་ཀྱི་ལྟ་ལས་ཁྱོད་ཀྱིས་ཚས་བརྗོད་ཀྱི་ཚིག་ག་ཉིས་ཤིག་ལ་

ནས་གཤམ་གྱི་སྟངས་ཆ་སྟོངས།

(a) The lion is _____ and _____.

(b) The rabbit is _____ and _____.

(c) The animals are _____ and _____.

→The word ‘order’ has at least three definitions. || ‘Order’མ་མཐའ་ཡང་དོན་གསུམ་ལ་འདྲུག་སྟེ།

1. Order, (v.) to ask for something in a restaurant. བྱ་ཚིག་སྟེ་ཟ་ཁང་ནས་ཟས་མངགས་ཉོ་བྱེད་པ། *May I order some tea?*

2. Order, (n.) the way something is placed or located, organized, something that works. མིང་ཚིག་སྟེ་དངོས་པོ་
རྒྱམས་གྲུལ་དག་པོའི་ངང་བསྒྲིག་པའི་དོན། *The books in the library are in alphabetical order.*

3. Order, (v.) to demand that someone do something. བྱ་ཚིག་སྟེ་བཀའ་བསྒྲོས་པའི་དོན། *I order you to stop!*

→Write the number of the correct definition used in each sentence. གཤམ་གྱི་སྟངས་ཆ་དག་ལ་ཡང་དག་པའི་མིང་ཚིག་

གི་དོན་གང་ཡིན་པ་དེའི་ཨང་གི་ཁྲིམ།

(a) Hello. Can I order some tea? _____

(d) Order some meat from the store. _____

(b) Please put those books in order. _____

(e) The phone is out of order. _____

(c) I order you to leave now. _____

Grammar Review--Asking Questions with ‘do.’ བརྗོད་བསྐྱར་སྟེང་། Doབཀོལ་ནས་འདྲི་ཚིག་འདྲི་བ།

Do you?	Yes, I do. No, I don't.
Do I?	Yes, you do. No, you don't.
Does he/she/it?	Yes, he/she/it does. No, he/she/it doesn't.
Do they?	Yes, they do. No, they don't.
Do you want to order some tea?	Yes, I do.
Do you like to eat meat?	Yes, I do.
Does he like to eat meat?	Yes, he does.
Does she like to eat tsamba?	Yes, she does.
Do they like to read?	Yes, they do.
Do we want to eat?	Yes, we do.

Uncle Dunba Makes the King Bark Like a Dog

New Year's Day in Tibet is a very special day. On this day every family goes to visit the king. Each family gives the king some nice gifts. Some families give the king some fruit. Others give the king some bread. Each family gives the king long white strips of silk called *khatags*.

One year, the villagers see Uncle Dunba walking on the road.

"Hello, Uncle Dunba. Where are you going?" they ask Uncle Dunba.

"I'm going to see the king," says Uncle Dunba. "I can make the king bark like a dog."

"You can't do that," says a villager. "You can't make the king bark like a dog."

At the palace, the king sits on his throne. The villagers give their gifts to the king. The king gives each family some tasty food. Suddenly Uncle Dunba walks into the palace. The king is surprised to see him. Uncle Dunba has not visited the palace for a long time.

"My dear Uncle Dunba, I have not seen you for a long time. Where were you?" asks the king.

"My dear king, I was looking for a special gift for you. I wanted to buy a very special dog for you," says Uncle Dunba.

Everyone knows that a special dog makes a special barking sound. The king asks Uncle Dunba, "What does the dog sound like?"

"Meow, Meow!" says Uncle Dunba.

"A good dog doesn't sound like that. That is the sound of a cat!" says the king.

"My dear king, what does a good dog sound like?" asks Uncle Dunba. The king puts his hands on the floor in front of him and says, "Woof, Woof!"

The king surprises the villagers by barking like a dog.

New Words and Expressions མིང་དང་ཚིག་གསར་བ།

year ལོ།

special བྱ་ལ་བར་བ།

gift ལེགས་སྐྱེས།

bread བོ་རེ།

each རེ་རེ།

strip བྲ་ལ་རིང་བ།

silk དར་མེ།

rider རྩོན་པ།

garden ལུ་མ་ར།

villager ལྗེ་མི།

say བཤད་པ།

bark འབ་སྐད་རྒྱག་པ།

dog བྱི།

throne བྱི།

king རྒྱལ་པོ།

visit མཇལ་འཕྲད།

surprise རྟ་ལས་པ།

palace སྤུང་བ།

floor ས་རོས།

front མདུན།

sell དངོས་པོ་སྤྱོད་ཆོད་པ།

suddenly ལྷོ་བྱུང་བ།

crow སྡོ་རྩ་ག བྱུང་ག

bee སྤང་མ།

meat རྩ་ག

Grammar--Simple Past Tense བདེ་སྤྱོད་ལས་སྤྱིར་བཏང་གི་འདས་པ། Simple past tense is used when something begins and ends in the past. To show past tense you usually add 'ed' to the end of the verb. སྤྱིར་བཏང་གི་འདས་པ་ནི་བྱ་བ་གང་ཞིག་གི་མགོ་ནས་མཇུག་བར་གྱི་རིམ་པ་ཡོད་ཚད་འདས་པའི་དུས་ཀྱི་ནང་ཡོངས་སུ་ཚྭ་གས་པར་སྟོན་པ་ཞིག་ཡིན། འདས་པ་སྟོན་པ་ཡིན་ན་བྱ་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ་ཐུན་པར་'ed' སྤྱོད་དགོས།

For example: དཔེར་ན།

- Who walked? I (or you, he, she, it, we, they) walked.

→ Many verbs are spelled differently in the past tense. These are called irregular verbs. འདས་པའི་དུས་སྟོན་པའི་སྐབས་སུ་བྱ་ཚིག་སྟོན་པ་ཞིག་གི་སྤྱི་ལུ་སྤྱོད་སྟངས་མི་འདྲ་སྟེ། དེ་དག་ལ་ངས་མེད་བྱ་ཚིག་དུ་འབོད། For example: དཔེར་ན།

Simple Present སྤྱིར་བཏང་ད་ལྟ་བུ།	Simple Past སྤྱིར་བཏང་འདས་པ།
say	said
give	gave
go	went
see	saw
make	made
do	did
is	was
are	were
can	could
has	had

→ The past continuous tense is used when something begins in the past and continues for a while. To show past continuous you usually add 'ing' to the end of the verb. Always use the past tense of the verb 'be' (was or were) before the verb in the sentence. བྱེད་བཞིན་པའི་འདས་པ་ནི་བྱ་བ་གང་ཞིག་འདས་པའི་དུས་ངས་ཅན་ཞིག་གི་ནང་དུ་བྱུང་སྐབས་སུ་མཆིས་པ་སྟོན་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། འདས་པའི་བྱེད་བཞིན་པ་ཡིན་ན་བྱ་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ་'ing' སྤྱོད་དགོས། བྱ་ཚིག་གི་སྟོན་པ་ལ་ཐུན་པར་བྱ་ཚིག་'be' ཡི་འདས་པ་(was དང་ were) སྤྱོད་དགོས།

→ For example: དཔེར་ན། Who was walking?

- I was walking.
- They were walking.
- He/She was walking.
- We were walking.
- Zhoma was walking.
- You were walking.
- That boy was walking.

Exercises སྦྱང་གཞི།

1. Choose the best answers to these questions ཆིག་གྲུབ་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས་དགོས།

A. Where were the villagers going?

(a) They were going to school.

(b) They were going to the city.

(c) They were going to visit the king.

(d) They were going home.

B. Where did the villagers see Uncle Dunba?

- (a) They saw him on the road to the palace.
(b) They saw him at home.

- (c) They saw him talking to the dog.
(d) They didn't see Uncle Dunba.

C. What did Uncle Dunba do?

- (a) Uncle Dunba bought a dog.
(b) Uncle Dunba made the king happy.

- (c) Uncle Dunba made the king bark like a dog.
(d) Uncle Dunba didn't do anything.

D. What did the king ask Uncle Dunba?

- (a) "Where are you going?"
(b) "How are you doing?"

- (c) "Can you bark like a dog?"
(d) "Where were you?"

2. Complete the story by writing these words in the correct blanks: མིང་ཚོག་འདི་དག་གིས་གཤམ་གྱི་སྟོང་ཆ་སྟོང་

ནས་གཏམ་རྒྱུད་འདི་ཆ་ཚང་བར་བཅོས། surprised, everyone, king, Dunba, visit, dog, bark

On New Year's Day, (a) _____ goes to (b) _____ the king. One year Uncle (c) _____ said he was going to make the (d) _____ bark like a (e) _____. Everyone was (f) _____ to hear the king (g) _____ like a dog.

3. Rewrite these sentences correcting the spelling mistakes. ཚོག་གྲུབ་འདི་དག་གི་ནང་ནས་སྟོར་གྲོག་ཅོར་བ་རྣམས་ཡང་

དག་པར་བཅོས་ཏེ་བསྐྱར་འབྲི་བྱས།

- (a) The vilagers give the king sveral pieces of fruit. _____.
(b) The king sat on his throne and ewlcomed all the villagers. _____.
(c) I was looking for a specail gift for you. _____.
(d) Suddnley Uncle Dunba walkd into the palace. _____.

4. Write answers to these questions. དྷི་བ་འདི་དག་གི་དྷིས་ལན་ཐོབ་ས།

- (a) What did the villagers do on New Year's Day? _____.
(b) What did the villagers give the king? _____.
(c) What did the king give the villagers? _____.
(d) What makes the sound "meow, meow"? _____.

5. Draw a line from the animals in the left column to the words for the sounds they make in the right column. གཡོན་ཕྱོགས་ན་ཡོད་པའི་སྟོན་ཆགས་དེ་དག་གིས་གཡས་ཕྱོགས་ཀྱི་སྟུང་གང་ཞིག་སྟོན་པ་ཐིག་གིས་སྟེལ་དགོས།

cow	neee neee
horse	kaw kaw
crow	snort snort
yak	gurr gurr
lion	buzz buzz
bee	moo moo

6. Write the words in the story opposite in meaning to these words. སྟུང་གཏམ་ནང་གི་མིང་ཚོག་བཀོལ་ནས་ཐ་སྟད་

འདི་དག་གི་ཕྱི་རྒྱུ་ཟླའི་ཚོག་ཕྱིས།

- (a) night _____ (d) sell _____
(b) short _____ (e) take _____
(c) bad _____

→ The word 'like' has two definitions. || 'Like'ལ་དོན་གཉིས་ཡོད་དེ།

a. like, (v.) to show that you feel good about or enjoy something or someone. རང་ཉིད་གང་ལ་དགའ་བའམ་དུང་བ་
སྟོན་པ། I like to eat meat.

b. like, (v.) to be similar to something or someone. བྱ་དངོས་གཉིས་པན་ཚུན་འདྲ་བར་སྟོན་པའོ། Can you bark like a dog?

→A. Write the number of the correct definition used in each sentence. ཚིག་རེ་འདི་ནང་གི་ཐ་སྟངས་ཀྱི་ཡང་དག་པའི་དོན་གང་ཡིན་པ་དེར་ཨང་གི་ཐྲིམ།

(a) I like Tibetan New Year's Day. _____

(d) The king barked like a dog. _____

(b) Dorje looks like a bird. _____

(e) Do you like to give gifts? _____

(c) She likes to walk to the village. _____

Usage--Adding 'er' to the end of a word. མིང་ཚིག་ཞིག་གི་མཚུགས་ཏུ་'er'སྟོར་ཚུལ།

- People who live in a village are called villagers.
- People who sing are called singers.
- People who teach are called teachers.
- People who ride are called riders.
- People who write are called writers.

→Do you know some other 'er' words? བྱོད་ཀྱིས་མིང་ཚིག་གི་མཚུགས་ཏུ་'er'སྟོར་ཚིག་པའི་ཐ་སྟངས་གཞན་ཤེས་སམ།

7. Complete the following sentences. གཤམ་གྱི་ཚིག་གྲུབ་དག་ཆ་ཚང་བར་བསྐོས།

- (a) People who garden are called _____. (c) People who buy are called _____.
(b) People who write are called _____. (d) People who sell are called _____.

Grammar--Prepositions བར་སྟོན་ལས་སྟོར་ཚིག་བཤད་པ། Locating things and people in a story is very

important. Prepositions are words or word phrases that describe a location of a noun. The

following words are all prepositions. གནས་དང་བྱེད་པོ་ནི་སྒྲུང་གཏམ་ཞིག་གི་ནང་དུ་མེད་དུ་མི་རུང་བ་ཡིན་ལ། སྟོར་ཚིག་ནི་བྱ་དངོས་གང་

ཞིག་གང་དུ་ཡོད་པར་སྟོན་པའི་ཐ་སྟངས་དམ་ཚིག་ལུང་ཅིག་ཡིན། For example: དཔེར་ན།

Where is Uncle Dunba?						
Pronoun ཚབ་ཚིག་		+	Preposition སྟོར་ཚིག་	+		Noun མིང་ཚིག་
He	is	+	beside	+	the	king.
He	is	+	behind	+	the	door.
He	is	+	near	+	the	horse.
He	is	+	on	+	the	floor.
He	is	+	at	+	the	palace.

→Sometimes prepositions use a phrase (group of words) to describe location. སྐབས་འགར་སྟོར་ཚིག་གིས་ཚིག་

ལུང་རེ་གྲུབ་ནས་གནས་སྟོན་པར་བྱེད་པ་ཡིན། For example: དཔེར་ན།

- on top of
- in the middle of
- next to
- in front of
- at the bottom of

The Goat, the Fox and the Wolf

Long ago in Tibet there was a place called **Kundun Raywa**. In this place there was a beautiful **grassland** and a **gently flowing** river. One day a **greedy** wolf was walking **along** the road. He was looking for **something** to eat. The wolf saw a goat eating grass beside the river. But the wolf didn't eat the goat because the goat had a friend. The goat's friend was a **fierce** dog. So the wolf went away hungry.

The next day the wolf saw a fox on the road.

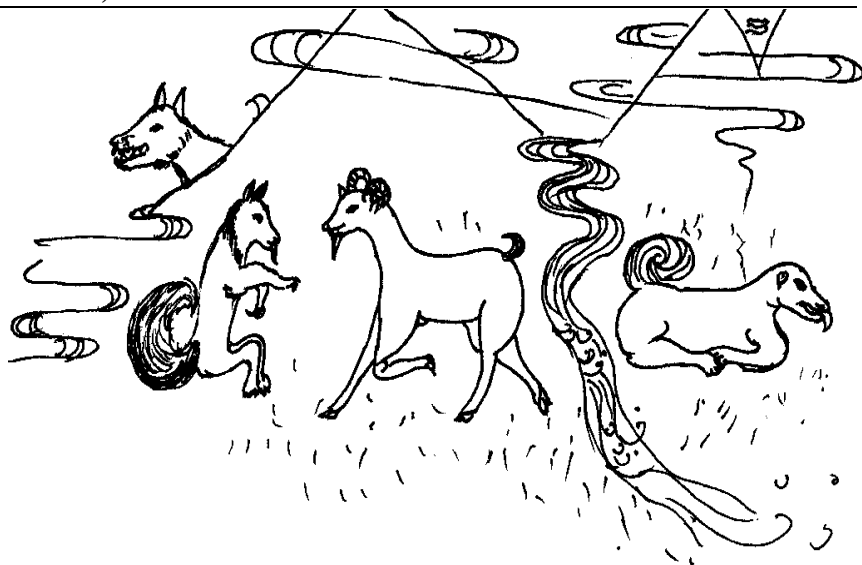
"Dear sister fox, you are the smartest animal in the world. Help me get the goat away from the dog and I can kill the dog. Then you and I can eat the goat," said the wolf. So the fox went to visit the goat.

"Hello, dear **granny** goat," said the fox **sweetly**. "You are a kind and **gentle** grass eater, but you act like a meat eater. Your friend, that **mean** old dog, is not very nice. Everyone knows that an old dog can get **angry**. **Maybe** that old dog wants to eat you. You must be careful."

"Advice is helpful, like **medicine** cures an **illness**," thought the goat. The goat **thanked** the fox for her **helpful advice**.

The next day the goat told the dog, "Hey, you old **beggar** dog. You and I are friends but everyone says I am like you, a meat eater. But, maybe you want to eat me. You must go live in **another** place." **Later** that day, the mean old dog went to **find** a new place to live.

The next morning the wolf came and killed the goat. They drank **warm** goat **blood** and ate **fresh** goat meat. The wolf and the fox **had** a delicious meal.

New Words and Expressions མིང་དང་ཚིག་གསར་བ།

goat ར་མ།

fox ཅ་མོ།

wolf ལྷུང་ཀྱི།

dog གྱི།

Kundun Raywa ལུང་རལ་ཡེ་
རྒྱུ་ར་བ།

grassland ལྗང་ཐང་།

gentle དལ་མོ། འཇམ་པོ།

flow བཞུར་བ།

greedy འདོད་ལྡན་ཅན།

along ཁེར་རྒྱུང་། གཅིག་ལྷན་

because དེ་ཕྱིར། རྒྱུ་མཚན་
གྱིས།

something བྱ་བའམ་དོན་

གང་ཞིག ཅ་ལག་ཅི་ཞིག

fierce གཏུམ་དྲག་གི།

granny མོ་མོ། མཁན་མོ།

sweetly མཛེས་སྤྱད་ལུག་པའི་སྒོ་

ནས། (དག)འཇམ་པོའི་དང་ནས།

mean ཐ་ཤལ་གྱི།

angry ཁྲོ་བ།

maybe གསལ་ཆེར།

medicine ལྷན་པ།

cure རད་གསོ་བ།

illness རད། ར་ཚ།

thank བཀའ་བྲིན་ལུ་བ།

helpful གན་ཐོགས་ཆེ་བའི།

གསལ་ཆེ་བའི།

advice བསམ་འཆར། བསྐབ་བྱ།

beggar ལྷུང་བོ།

another གཞན་ཞིག

later རྗེས་སུ།

find རྟོན་བ།

warm རྩོམ་མོ།

blood བྲག

fresh གསར་བ།

had འབྱུང་བ། (haveཡི་དུས་འདས་བ།)

quickly བྱེལ་འཛུལ་དང་། ལྷུང་དུ།

barley ར་ས།

level ཚད་ཐིག	another (དེ་མིན)གཞན་ཞིག	train མི་འཁོར།	doubt ཐེ་ཚོམ་ཟ་བ།
snowfall ཁ་བ་འབའ་བ།	care གཅིས་སྦྱས་བྱེད་བ།	count ཕྱིས་རྒྱག་བ།	moreover / furthermore དེ་
meter (ཚད་འཇལ་ཆས)ཟ࿳་	hate ཁོང་ཁྱོ་ཟ་བ།	enjoy འོངས་སུ་སྦྱོད་བ།	མིན། དེས་མ་ཚད།
ཁྲེམ་སྒྲི།	rain ཆར་བའམ་ཆར་བབས་བ།	bury (སར)སྤྱོད་བ། སྤངས་བ།	

Usage--‘But’ ། ‘But’ཡི་སྒྲུབ་ཚུལ། ‘But’ is used to explain that ‘This is the opposite of that.’ ། ‘But’ནི་མི་མཐུན་པའི་ཆོས་རྒྱུན་གྱི་ཕྱད་ཡིན་ཏེ་མི་མཐུན་པའི་ཆོས་གཉིས་སྤྱད་བ། For example: དཔེར་ན།

- The goat liked the dog, but the fox and wolf didn’t like the dog.
- The wolf wanted to eat the goat, but he didn’t eat the goat.
- The goat said to the dog, “You are my friend, but maybe you want to eat me.”

Exercises སྦྱང་གཞི།

1.Choose the best answers to these questions. གྲི་བ་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས།

- A. What was the wolf doing?
 (a) The wolf was standing by the river. (c) The wolf was sitting by the river.
 (b) The wolf was looking for a fox to eat. (d) The wolf was looking for something to eat.
- B. Who was the goat’s friend?
 (a) The dog was the goat’s friend. (c) The fox was the dog’s friend.
 (b) The wolf was the goat’s friend. (d) The beggar was the goat’s friend.
- C. Where did the goat and the dog live?
 (a) They lived in a big house. (c) They lived near a big city.
 (b) They lived in the valley. (d) They lived in a beautiful place called Kundun Raywa.
- D. What did the goat eat?
 (a) The goat ate dogs. (c) The goat ate grass.
 (b) The goat ate barley. (d) The goat ate wolves.

2. Write the name of the animal in the story that is described by these adjectives. ཆོས་བརྗོད་ཀྱི་ཆོག་འདི་

དག་ལ་གཞིགས་ཏེ་སྦྱང་གཏམ་ནང་གི་སྟོན་ཆགས་དེ་དག་གི་མིང་བྲིས།

- (a) gentle grass eater _____
 (b) old beggar _____
 (c) dear granny _____
 (d) mean old _____
 (e) dear sister _____
 (f) greedy _____

3. Rewrite these sentences correcting the spelling mistakes. ཆོག་གྲུབ་འདི་དག་གི་ནང་ནས་སྦྱར་གྲོག་ནོར་བ་རྣམས་ཡང་

དག་པར་བཅོས་ཏེ་བསྐྱར་འབྲི་བྱོས།

- (a) The fox is the smartset animul in the wrld.

(b) Your friend the mean old dog is not very nice.

(c) Advice is helpful like medicine cures an illness.

(d) The wolf and the fox had a delicious meal.

4. Write answers to these questions. འདྲི་ཚིག་འདི་དག་གི་དྲི་མ་ལན་བྲིས།

(a) Who ate the goat? _____.

(b) Who knows a dog can get angry? _____.

(c) Who gave advice to the goat? _____.

(d) Did the dog die? _____.

5. Change these statements into questions using ‘what,’ ‘where,’ or ‘who.’ || ‘What’ ‘where’ ཡང་ན་ ‘who’ མོགས་བཞོལ་ཏེ་གཤམ་གྱི་གནས་ལུགས་རྫོང་བྱེད་གྱི་ཚིག་གྲུབ་འདི་དག་འདྲི་ཚིག་ཏུ་བོངས། For example: དཔེར་ན།

• statement གནས་ལུགས་རྫོང་བྱེད་གྱི་ཚིག་གྲུབ།: *The fox likes the goat.*

• question འདྲི་ཚིག་: *Who likes the goat?*

(a) The goat was the dog’s friend.

(b) The fox and the wolf ate the goat.

(c) There is a beautiful grassland in Kundun Raywa.

(d) Advice is helpful like medicine.

6. Make three four-letter words using letters in ‘friends.’ || ‘Friends’ བཞོལ་ཏེ་ཚིག་གསུམ་བཞི་ཙམ་བསྒྲིགས།

• The word ‘mean’ has at least three definitions. || ‘Mean’ ཞེས་པའི་བ་སྟོན་འདི་ལ་མ་ཐའ་ཡང་དོན་གྱི་རྣམ་གྲངས་གསུམ་ཡོད།

• mean, (v.) to represent something. *What does the word “apple” mean?* བྱ་ཚིག་སྟེ་བྱ་དངོས་གང་ཞིག་གསལ་བཤད་བྱས་པའི་དོན།

• mean, (adj.) to be cruel or not kind. *He was mean to the dog.* ཚོས་བརྫོད་གྱི་ཚིག་སྟེ་གདུག་རྩུབ་ཆེ་ཞིང་བྱམས་སེམས་མི་ཕྱན་པ།

• mean, (n.) the average of a group of numbers. *Fourteen is the mean age level of children in class four.* མིང་ཚིག་སྟེ་ཚོགས་པ་ཞིག་གི་ཁྲོད་དུ་གནས་པའི་ཆ་སྟོམས་གྲངས་དེ་ལ་བཟུང་།

→A. Write the number of the correct definition for each sentence. གཤམ་གྱི་ཚིག་གྲུབ་སོ་སོའི་ཡང་དག་པའི་གོ་དོན་

གང་ཡིན་པ་དེའི་ཡང་གྲངས་བྲིས།

(a) Do you know what I mean? _____

(b) Why is he mean to that horse? _____

(c) The teacher is mean to the students. _____

- (d) What do you mean by that? _____
- (e) I don't know what this word means? _____
- (f) The mean level of **snowfall** is 4 **meters**. _____

Usage--‘Must’ and ‘has to.’ || ‘Must’ དང་ ‘has to’ ཡི་སྒྲུབ་ཚུལ། These both mean that something is very important or very necessary. You do not have a choice to do anything else. བཅུ་ལྷན་འདི་གཉིས་ཀྱི་གོ་དོན་ནི་བྱ་དངོས་གང་ཞིག་ངེས་པར་བསྐྱབ་དགོས་བཤམ་མཁོ་ཆེ་བས་དེ་ལས་འདའ་རྒྱ་མེད་པ་སྟོན་པ་ཡིན་ཏེ། For example: དཔེར་ན།

- The dog must find another place to live.
- The dog has to find another place to live.
- The wolf must eat something.
- The wolf has to eat something.
- The goat must be careful.
- The goat has to be careful

→With ‘I,’ ‘you,’ ‘we,’ and ‘they’ use ‘have to,’ or with the past tense use ‘had to.’ || ‘I,’ ‘you,’ ‘we,’ ‘they’ སྐད་ཀྱིས་ལ་‘have to’ སྒྲུབ་དགོས་བཤམ་དང་འདས་ཚེས་ལ་‘had to’ སྒྲུབ་དགོས།

- They must eat something.   They have to eat something.
- We must eat something.   We have to eat something.
- You must eat something.   You have to eat something.

7. Circle ‘has’ or ‘have’ to make correct sentences. || ‘Has’ དང་ ‘have’ གཉིས་ལས་གང་ཞིག་ཚིག་གྲུབ་ཏུ་འཆམས་པ་དེར་གོ་རྒྱུ་སྒྲུབ་ས།

- (a) The dog has/have to find another place to live.
- (b) The goat has/have a beautiful place to live.
- (c) Animals has/have to eat.
- (d) The wolf has/have to kill the goat.

→**Spelling Rules for Simple Past ‘-ed’ verbs.** སྒྲིབ་བཏང་གི་དུས་འདས་བའི་བྱ་ཚིག་ལ་‘ed’ སྒྲུབ་ཚུལ།

1. The word ends in one consonant + ‘e’ add ‘d.’ བྱ་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ་“གསལ་བྱེད་ཡི་གེ +e” ལྟར་གྲུབ་ཡོད་ཆེ་‘d’ སྒྲུབ་དགོས།
live--lived,   care--cared,   hate--hated

2. If the word ends in one vowel + one consonant, double the consonant and add ‘ed.’ བྱ་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ་“དབྱེད་སྐད་ཡིག་གཅིག་ + གསལ་བྱེད་ཡི་གེ་གཅིག་” ལྟར་གྲུབ་ཆེ། མཇུག་གི་གསལ་བྱེད་ཡི་གེ་དེ་བེད་སྐད་གཉིས་ལ་བྲིས་རྩེས་‘ed’ སྒྲུབ་དགོས། *stop--stopped,   pull--pulled,   kill--killed,   beg--begged*

3. The word ends with two vowels + one consonant, add ‘ed.’ བྱ་ཚིག་གི་མཇུག་ཏུ་“དབྱེད་སྐད་ཡིག་གཉིས་ + གསལ་བྱེད་ཡི་གེ་གཅིག་” ལྟར་གྲུབ་ཆེ། མཇུག་ཏུ་‘ed’ སྒྲུབ་དགོས། *look--looked, rain--rained,   train--trained*

4. The word ends with two consonants, add 'ed.' (don't double the consonant) བྱ་ཚིག་གི་མཚུགས་ཀྱི་གསལ་བྱེད་ཡི་གེ་
གཉིས་བྱེད་དེ་གྲུབ་ཆེ། མཚུགས་ཀྱི་ed'སྦྱར་དགོས།(གསལ་བྱེད་ཡི་གེ་ཐེངས་གཉིས་ལ་འབྲི་མི་ཚོས།)
count--counted, help--helped, doubt--doubted
5. The word ends with a consonant + y, change 'y' to 'i' and add 'ed.' བྱ་ཚིག་གི་མཚུགས་ཀྱི་“གསལ་བྱེད་ཡི་གེ་གཅིག་ +
y”ལྟར་གྲུབ་ཆེ། ཐོག་མར་‘y’ དེ་‘i’ རུབ་སྦྱར་རྗེས་ed' སྦྱར་དགོས།
study--studied, carry--carried, bury--buried
6. The word ends with a vowel + y, add 'ed.' (Don't change 'y' to 'i.') བྱ་ཚིག་གི་མཚུགས་ཀྱི་“དབྱུངས་ཡིག་གཅིག་ +
y”ལྟར་གྲུབ་ཆེ། མཚུགས་ཀྱི་ed'སྦྱར་དགོས། (‘y’ དེ་ ‘i’ རུབ་སྦྱར་མི་དགོས།)
stay--stayed, play--played, enjoy--enjoyed

→**Punctuation**--Using Commas མཚམས་རྟགས་བཀོལ་སྤྱོད།

- Put a comma before ‘and,’ ‘but,’ ‘for,’ ‘or,’ ‘nor,’ ‘yet,’ ‘so’ when they connect two independent clauses. ། ‘and,’ ‘but,’ ‘for,’ ‘or,’ ‘nor,’ ‘yet,’ ‘so’ སོགས་བཀོལ་ཏེ་རང་རྒྱ་བྱུང་བའི་ཚིག་གྲུབ་གཉིས་སྒྲེལ་དུ་སྤྱོད་དེ་དག་གི་ཐོན་དུ་
མཚམས་རྟགས་འཛོག་དགོས།
- Put a comma between items in a series. རྣམས་ཚན་ལྔ་ཕྱི་འབྲེལ་བའི་བར་དུ་མཚམས་རྟགས་འཛོག་དགོས།
- Put a comma after an introductory expression or a part of the sentence that is less important. ཚེས་ཅན་
གང་ཞིག་གི་ངོ་བོ་བརྗོད་པའི་སྐབས་སུ་ཚེས་ཅན་དེའམ་གཙོ་བོ་མ་གྱུར་བའི་ཚིག་གྲུབ་གང་རུང་གི་རྗེས་སུ་མཚམས་རྟགས་འཛོག་དགོས།
- Put commas around the name of a person spoken to. སྒྲེས་བོ་སུ་ཞིག་སྒྲུབ་པོ་ཡིན་པ་དེའི་མིང་གི་རྗེས་སུ་མཚམས་རྟགས་འཛོག་
དགོས།
- Put commas around words such as ‘however,’ ‘moreover,’ ‘furthermore’ ། ‘However,’
‘moreover’ དང་ ‘furthermore’ སོགས་ལྟ་བུའི་བསྐྱེད་ཚིག་གི་རྗེས་སུ་མཚམས་རྟགས་འཛོག་དགོས།

Once upon a time, in a village called Nema Rangshar there lived a man called **Shinbaga**. This man was a **clever** and **productive farmer**. He had the largest **granary** in the **area**. But the mice were always **stealing** his grain.

One day Shinbaga wanted to **stop** the mice. He bought a very **expensive** cat.

"Listen, cat," said the farmer. "Today you must **catch** mice in the granary. If you catch one mouse, I will give you a **reward**. If you catch two mice, you will get a better reward." The cat was very happy to hear this and walked to the granary.

The cat **peeked** through a hole in the wall. He was watching for the mice. The cat waited for a long time but he didn't see any mice. Finally, at the end of the day, the cat saw one small mouse. The cat caught the **tiny** mouse and brought it to the farmer.

"You caught a very small mouse. Here is your reward," said the farmer to the cat. The farmer gave the cat one very small **dry** bone. The cat was not happy.

The next day the cat sat by the granary wall and waited for the mice. This time the cat caught a mouse but he didn't take the mouse to the farmer. The cat **led** the mouse to the piles of the **finest** grain. After a few days, the cat caught a very **fat** mouse. It was the same mouse he had caught before. The cat **brought** the mouse to the farmer.

"Catch a big mouse, get a big reward," said the farmer to the cat. The farmer gave the cat one very big **juicy piece** of **lamb**. The cat was very happy.

New Words བཤུགས་པ་ལ།

cat བྱི་ལ།

clever སྒྲུང་པོ། རིག་པ་བརྒྱུ་བ།

Shinbaga སེམ་ཐ་པ་དགའ།

productive ཐོན་སྐྱོད་ཀྱི་ལས་ལ་ཞུགས་པའི།

farmer ཞིང་པ།

granary འབྲུ་མཛོད།

area ཡུལ་གྲུ།

steal རྒྱུ་བ།

stop འགོག་པ།

expensive རིན་གོང་མཐོ་བའི།

catch འཛིན་པ།

reward བྱ་དགའ།

peek ཡིབས་ནས་ལྷོ་བ།

finally མཐའ་མཇུག་ཏུ། མཐར་འཁྱེད་པ།

caught བཟུང་བ། འཛིན་པ།

thin ཤ་རིད་པོ།

brought འཁྱེར་ཡོང་བ།

dry སྐམ་པོ།

led སྤེལ་ཐོན་པ།

finest ཏུང་བཟང་བའི།

fat ཚོན་པོ།

brought ཞོས་པ།

juicy བཅུད་ལྡན་པ།

piece ལེབ་མོ།

lamb ལུ་གུ།

usually དུས་རྒྱུན་དུ།

grain འབྲུ་རིགས།

prize དགའ་ཉག་གས། བྱ་དགའ།

seed ས་བོན།	fat འ་རྒྱགས་པ། ལྷ་འཕྱོར་པ།	store ཚོང་ཁང་། དོས་ཁང་།
mouse ཅི་གི།	expensive རིན་གོང་མཐོ་བའི།	stored གསོག་འཛོག་བྱེད་པ།
granary འབྲུ་ཁང་།	worse, worst དེ་བས་སྙུག་པའི། སྙུག་	a lot of ཉ་ཅང་མང་པོའི།
bone རྩ་མ་པ།	ཤོས་ཀྱི།	specific ཞིབ་ཅང་ཕྱ་བའི། དམིགས་སུ་བཀར་
lazy ལེ་ལོ་ཅན།	capture བཟུང་བ།	བའི།

Grammar--Simple Future བདམས་པའི་སྐད་ཀྱི་འཕྱོང་མཐོང་སྐད་ཀྱི་ Use the verb ‘will’ to indicate something will happen in the future. བྱ་ཚོག་‘will’སྐད་དེ་བྱ་དངོས་གང་ཞིག་མཐོང་སྐད་ཀྱི་དུས་སུ་འབྱུང་བྱ་སྟོན་པ། དཔེར་ན། I-you-we-they-it-he-she will get a reward.

Usage--‘If’ || ‘If’ ཡི་སྦྱར་ཚུལ། Use ‘if’ to explain that something must happen first before something else happens and to set a condition for something else to happen. || ‘If’ བཀོལ་ཏེ་བྱ་དངོས་གང་ཞིག་མ་བྱུང་བའི་སྐད་དུ་ཐོག་མར་བྱ་དངོས་དེ་འབྱུང་བར་ཆ་རྒྱུན་འདོན་པ།

- If you catch one mouse, I will give you a reward.
- If you catch two mice, I will give you a better reward.

Usage Reminder--‘But’ || ‘But’ ཡི་སྦྱར་ཚུལ། Use ‘but’ when explaining something that is the opposite also happened. || ‘But’ བྱི་བྱ་བ་གང་ཞིག་གི་སྤྱི་ལུ་འགལ་བ་སྟོན་པའི་ཆོག་ཡིན།

1. He had the largest granary, but the mice often stole the grain.
2. He cat waited for a long time, but the cat didn’t see any mice.
3. The cat caught a mouse, but the cat didn’t take the mouse to the farmer.

Exercises སྦྱང་གཞི།

1. Choose the best answers to these questions. འདི་བའི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས།

- A. What kind of farmer was Shinbaga?
  - (a) Shinbaga was a **lazy** farmer.
  - (b) Shinbaga was a happy farmer.
  - (c) Shinbaga was a clever and productive farmer.
  - (d) Shinbaga was a **fat** farmer.
- B. Where did Shinbaga store the grain?
  - (a) He **stored** the grain in a store.
  - (b) He stored the grain in a house.
  - (c) He stored the grain in the mountain.
  - (d) He stored the grain in a granary.
- C. How long did the cat wait before he caught the fat mouse?
  - (a) The cat waited a few hours.
  - (b) The cat waited for a few days.
  - (c) The cat waited for one month.
  - (d) The cat waited for many days.

D. Who was angry in the story?

- (a) The cat was angry when he got a small reward.
- (b) The farmer was angry when the mice stole his grain.
- (c) The mouse was angry when he was caught by the cat.
- (d) No one was angry in the story.

2. Match words 1-5 with words a-e that are similar in meaning. གནས་པ་དང་ a-e བར་གྱི་ཐ་སྟན་དག་ལས་དོན་མཚུངས་

ཆོག་རྒྱུ་མཉམ་ཐིག་གིས་སྒྲེལ།

(1) prize	(a) tiny	_____
(2) very small	(b) grain	_____
(3) capture	(c) reward	_____
(4) seed	(d) catch	_____

3. Write answers to these questions. སྤྱི་བ་འདི་དག་གི་ལན་བྲིས།

- (a) Who had the largest granary? _____.
- (b) Where did the farmer live _____.
- (c) Why was the cat angry? _____.
- (d) Who got fat? _____.

4. Write 'T' for true and 'F' for false. ཡང་དག་པར་T དང་ནོར་ལྟུང་ལ་F བྲིས།

- (a) The farmer was a rich man. _____
- (b) Nema Rangshar is a village in England. _____
- (c) The cat caught a very fat mouse. _____
- (d) The mouse ate a lot of grain _____

5. Fill in the missing adjective used in the story. གཏམ་རྒྱུད་ལས་ཆད་ལྷན་བྱུང་ཡོད་པའི་ཆོས་བརྗོད་ཀྱི་ཆོག་འདི་དག་ཆ་ཚང་བར་

སྒྲིང་དགོས།

- (a) fine finer _____ (grain)
- (b) good _____ best (reward)
- (c) _____ bigger biggest (piece of lamb)

6. Write the number 1-4 of the question that matches the sentences a-d. || a-d བར་གྱི་ཆོག་གྲུབ་སོ་སོར་གནས་

ལའང་གྱི་སྤྱི་བ་ལས་ཆ་འགྲིག་པའི་ཡང་གངས་བྲིས།

- (a) ___ The cat saw one small mouse in the granary.
- (b) ___ The cat sat by the hole in the granary wall.
- (c) ___ The cat brought the mouse to the farmer.
- (d) ___ The farmer gave the cat a dry bone and a piece of lamb.

- (1) Where did the cat wait for the mice?
- (2) Where did the cat take the dead mouse?
- (3) Where did the cat see the fat mouse?
- (4) What did the farmer give the cat?

7. Write answers to these questions. རྩི་བ་འདི་དག་གི་ལན་བྲིས།

- (a) Who is clever? _____.
- (b) Who is smart? _____.
- (c) Who is fat? _____.
- (d) Who is angry? _____.

8. The word ‘store’ has at least two definitions. ། ‘Store’ལ་མ་མཐའ་ཡང་དོན་གྱི་རྣམ་གྲངས་གཉིས་ཡོད།

- (1) Store---(n.) a place that has things for sale. Let’s go to the store and buy some meat. (མིང་ཚིག་) གནས་ཞིག་སྟེ་དངོས་ཟོག་རྣམས་བཙོང་སའི་ཚོང་ཁང་།
- (2) Store---(v.) to keep things for future use. Can we store the meat in here? (བྱ་ཚིག་) རྩིས་ཕྱོགས་སུ་བཀོལ་ཆེད་དངོས་པོ་སོགས་དོ་དམ་མཁ་གསོག་འཛོག་བྱེད་པ་ལ་ཟེར།

→ Write the number of the correct definition for each sentence. གཤམ་གྱི་ཚིག་གྲུབ་སོ་སའི་ཡང་དག་པའི་གོ་དོན་གང་ཡིན་པ་དེའི་ཨང་གྲངས་བྲིས།

- (a) Can I store my books in your house? _____
- (b) Do you want to go to the store? _____
- (c) The farmer stored the grain in the granary. _____
- (d) The food in that store is expensive. _____

Usage--Making Comparisons བྱད་བསྐྱར་གྱི་རྣམ་དབྱེ་སྦྱར་ཚུལ། The verb changes when comparing one person or thing to another person or thing. གང་ཟག་གམ་བྱ་དངོས་གང་ཞིག་གཞན་དང་རིགས་མཐུན་དུ་བྱད་པར་བསྐྱར་སྐབས་བྱ་ཚིག་ལ་འགྱུར་བ་ཡོད།

- big   bigger   small   smaller
- happy   happier¹   smart   smarter
- fine   finest

→Use the word ‘more’ in front of longer words. བསྐྱར་རིང་གོས་ཀྱི་ཕྱིན་དུ་‘more’སྦྱར་དགོས།

- productive   more productive   delicious   more delicious
- beautiful   more beautiful   expensive   more **expensive**

→Exceptions to this rule are: ཐུན་མིན་གྱི་གྲུབ་ཚུལ།

- good   better   best   bad   **worse**   **worst**

→The words ‘same’ and ‘different’ are also used to make comparisons. ། ‘Same’དང་

‘different’གཉིས་ཀྱང་བྱད་པར་སྦྱོར་པའི་བརྗེ་ལ་སྦྱར་ཆོག།

- Pema and Tashi live in Qinghai. They live in the same place.
- Zhoma lives in Yushu and Zhaxitso lives in Golok. They live in different places.

¹ Use ‘ier’ with words ending in y. བསྐྱར་གྱི་མཐུག་ཏུ་‘y’སྦྱར་ཡོད་ཆེ་ ‘ier’སྦྱར་དགོས།

The Rabbit and the Turtle

Long ago in a **beautiful** Tibetan place there lived a rabbit and a **turtle**. One day they sat **together** on a mountaintop. The **sky** was blue. The forest had many fruit trees. A river flowed from the mountaintop gently into the valley. There was a big lake in the middle of the valley. **Halfway** down the mountain was a **grassy meadow**. It was a very **peaceful** place to live. This is why the rabbit got an **idea** one day.

“Hey, little one,” said the rabbit to the turtle. “Tomorrow is a good day for a **contest**. We can **race** from the **bottom** of the mountain to the top. If you **win** this **race**, the mountain is all yours. But if I win the race, you must find another place to live.”

This is not a good idea, thought the turtle. He liked this place very much. So the turtle got a clever idea.

“Dear Brother Rabbit. I can’t race you. My legs are too **short**. I can **crawl** from the bottom of the mountain up to the meadow. But I **crawl** very slowly. It will take a very long time. We can race from the mountaintop down to the lake. Is that OK?” asked the turtle. The rabbit **agreed**. The rabbit was sure the turtle would not win the race.

The next **morning**, the rabbit and the turtle started the race. The rabbit ran very **fast** down the mountain. In the **afternoon** the rabbit ran across a big **bridge**. The rabbit looked below the bridge. The turtle was **floating** down the river.

“**Run** faster, run faster!” said the turtle to the rabbit.

Later that **evening** the rabbit **reached** the lake in the valley. He was **surprised** to see the turtle waiting for him. The rabbit slowly **hopped** away leaving his beautiful home. **Tears** fell from his eyes. But the turtle was very happy.

New Words བསྐྱད་གསལ་བ།

beautiful མཛེས་སྟུག་ལྡན་པ།

turtle རུས་སྟུག་པ།

together མཉམ་པ།

sky གནམ།

halfway ལམ་བར་གྱི།

grassy རྩ་མང་བའི།

meadow རེའུ་གསིང་།

peaceful བདེ་འཇགས་ཡིན་པ།

idea གློ་བཞོན་པ། ཐབས་ཤེས། བསམ་གློ།

contest འགན་པའམ་བསུར་བ།

race རྒྱལ་ཆུལ་འགན་

བསུར།

bottom འདབས། ཞབས།

win རྒྱལ་བ།

short ཐུང་དུ།

crawl གོག་མོ་རྒྱལ་བ།

agree ཐད་པ། གློ་མཐུན་པ།

morning ཞོགས་པ།

fast ལྷུར་བ།

afternoon བྱིད་ེ།

bridge རམ་པ།

run རྒྱལ་པ།

evening དགོང་མོ།

reach འཕྱོར་བ།

surprise ཏ་ལས་པ།

hop རེ་བ།

tear མིག་ལྗེ།

later རེས་མཁུ	trick མགོ་སྒྲོར་གཏོང་བ།	lost བོར་བ།
lovely ལྷན་སྐྱུག་པའི།	float འཕྱོ་བ། (རྒྱ་ཁར)གཡང་བ།	a.m. མཱ་ཊོ།
already ཟིན་པ། ཚར་བ།	competition འགན་བསྐྱར།	p.m. ཕྱི་ཊོ།
race འགན་བསྐྱར།	certain ལྷན་མེད་གྱི། རེས་གཏན་གྱི།	

→Grammar--Possessive Pronouns བད་སྤྱོད་ལས་བདག་དོན་གྱི་འབྲེལ་སྒྲིལ་ཚབ་ཚིག་

Use these before a noun. མིང་རྒྱུང་གི་སྤྱོད་ལུ་ཚབ་ཚིག་སྤྱོད་པ།		Use these after or without a noun. མིང་རྒྱུང་གི་རེས་སུ་འཇམ་མིང་རྒྱུང་མེད་ཚེ།	
my	This is my book.	mine	It's mine.
your	Is this your book?	yours	Is this yours?
his	These are his books.	his	These are his.
her	Is this her book?	hers	Is this hers?
our	Is this our home?	ours	Yes, it's ours.
their	Is this their forest?	theirs	Yes, it's theirs.

Grammar--Adverbs བད་སྤྱོད་ལས་བསྐྱར་ཚིག་གི་སྒྲོར། An adjective describes a noun. An adverb describes a verb. Most verbs become adverbs by adding 'ly.' ཚེས་བརྗོད་གྱི་ཚིག་ཅིག་གིས་མིང་ཚིག་ལ་རྒྱན་སྒྲིལ་གིང་བསྐྱར་ཚིག་ཅིག་གིས་བྱ་ཚིག་ལ་རྒྱན་སྒྲིལ་བ་ཡིན། བྱ་ཚིག་མང་ཤོས་ཀྱི་མཛུགས་ཏུ་'ly' སྤྱོད་ཚབ་བསྐྱར་ཚིག་ཏུ་གྲུབ།

Simple Sentence སྤྱིར་བཏང་གི་གྲུབ་ཚུལ།		
Pronoun or noun མིང་རྒྱུང་ངམ་ཚབ་ཚིག་ +	verb བྱ་ཚིག་ +	adverb བསྐྱར་ཚིག་
I	crawl	slowly. (slow)
The river	flows	gently. (gentle)
The rabbit	ran	quickly. (quick)
The rabbit	hopped	sadly. (sad)

→These adjectives do not change spelling when they are used as adverbs. ཚེས་བརྗོད་གྱི་ཚིག་འདི་དག་གི་སྤྱོད་ཚུལ་བསྐྱར་ཚིག་དང་མཛུངས་སྒྲིལ་བའི་དག་གི་སྤྱོད་ཀྱིས་སྤྱོད་སྟངས་མི་འགྱུར།

1. The rabbit ran fast.
2. Running is hard for the turtle.
3. The rabbit got to the lake late.
4. The turtle got to the lake early.

Exercises སྒྲུབ་གནོ།

1. Choose the best answers to these questions. འདི་ཚིག་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས།

- A. Where did the rabbit and turtle live?
- (a) They lived in the forest.
  - (b) They lived on the river.
  - (c) They lived in a beautiful place.
  - (d) They lived near a school.

- B. Where did the rabbit want to race?
- (a) He wanted to race from the bottom of the mountain to the top.
  - (b) He wanted to race from the mountaintop to the lake.
  - (c) He wanted to race from the lake to the forest.
  - (d) He wanted to race from the bridge to the lake.
- C. Why did the turtle want to race from the mountaintop to the lake?
- (a) The turtle said his legs were too short.
  - (b) The turtle said the rabbit's legs were too long.
  - (c) He thought the rabbit was trying to trick him.
  - (d) He thought it was a good idea.
- D. How did the turtle win the race?
- (a) He ran faster than the rabbit.
  - (b) He floated down the river and got to the lake before the rabbit.
  - (c) He didn't win the race.
  - (d) The turtle was taller than the rabbit.

2. Write complete sentences using the following words. གཤམ་གྱི་ཐ་སྐད་འདི་དག་བཀོལ་ཏེ་ཚིག་གྲུབ་བཟོས།

→For example: དཔེར་ན། morning--turtle--rabbit--race

→Answer: དྲིས་ལན། The next morning the turtle and the rabbit started to race.

(a) rabbit--saw--bridge--turtle--floating

(b) rabbit--turtle--sat--mountain

(c) turtle--float--river

(d) lake--valley--rabbit--reached

3. Write questions for these answers. དྲིས་ལན་འདི་དག་གི་འདྲི་ཚིག་བྲིས། For example: དཔེར་ན།

→Answer: དྲིས་ལན། The turtle and rabbit sat together on the mountaintop.

Who _____?

→Question: དྲི་བ། Who sat together on the mountaintop?

(a) The rabbit and the turtle lived in a beautiful place. Where _____?

(b) The rabbit wanted to race the turtle. Why _____?

(c) The turtle won the race. Who _____?

(d) The rabbit saw the turtle floating down the river. Where _____?

4. Write the words that are similar in meaning to these words. ཐ་སྐད་འདི་དག་གི་དོན་མཚུངས་ཐ་སྐད་བྲིས།

(a) calm _____.

(c) below _____.

(b) competition _____.

(d) certain _____.

5. Match the sentences 1-5 with the phrases (a)-(e). ཏནས་དང་ a-e བར་གྱི་དོན་མཚུངས་ཚིག་རྒྱུ་མཐུན་གྱིས་སྒྲུ་ལ།

(1) The rabbit and the turtle lived	(a) across the bridge. ____
(2) The turtle floated	(b) on the mountain. ____
(3) The large green meadow was	(c) into the valley. ____
(4) The river flowed	(d) halfway down the mountain. ____
(5) The rabbit ran	(e) down the river. ____

6. Write the correct verbs in each sentence. ཚིག་གྲུབ་ཅེ་ཅེར་ཡང་དག་པའི་བྱ་ཚིག་སྒྲིང་ས།

- (a) One day the rabbit and the turtle were _____ on the mountaintop.
 (b) The turtle _____ down the river.
 (c) The rabbit began to _____ after he lost the race.
 (d) At the end of the story the rabbit _____ away.

Grammar--Prepositions of Time བད་སྟོན་ལས་དུས་ཚོད་སྟོན་པའི་ཚིག་ཕྲད། (ཚིག་སྒྲུབ་ས།)

at	The race begins at 2:00pm. The race ended at night.	at + a specific time at + night
in	The race began in the morning. The turtle floated under the bridge in the afternoon. The race ended in the evening.	in + the morning. in + the afternoon. in + the evening.
on	They raced on Monday. They raced on October 31, 2000.	on + a specific day. on + a specific date.
from	They raced from morning to evening. They raced from 9:00am to 8:00pm.	from (a specific time) to (a specific time)

11
The Monkey and the Carpet

Long ago in the Tibet there lived an old farmer woman. Every year she harvested the barley. One day she cut the stalks of grain in the field. Then she tossed the stalks into the wind. The wind separated the grain from the stalks. Finally she raked the grain into piles on the ground.

The next day she went back to the pick up the grain. But there were only a few grains of barley on the ground. "Oh my! Someone has buried almost all the grain," said the old woman. She saw many footprints on the ground. But there was something strange about these prints.

These footprints were made by the old monkey who lived nearby. She wanted to catch this old monkey but she didn't know how.

The next day she went back to the field. All day long she planted small radish and onion plants in the field. The next morning she went to the field again. Almost all the plants she planted were missing. Only a few plants were in the ground. "Oh my! Someone buried my plants," said the old farmer woman. Again she saw many footprints. She knew these footprints were made by the old monkey. She was very angry. She went into her house. Then she carried a large white carpet to the field. She put the carpet on the ground. Then she lay down on the carpet. She rolled from side to side on the carpet. After a while she got up and poured glue all over the carpet. After that she went back into the house.

That night, the monkey came and did exactly what the old woman did. He rolled from side to side on the carpet. Soon the monkey couldn't move.

The next morning the old farmer woman went to the field. She was happy to see the old monkey trapped on the carpet.

New Words གསར་གསུངས་པ།

harvest རོ་ལེགས།
འོ་རྒྱུ་བརྒྱུ་བ།བསྐྱུ་བ།

barley ར་ས།

stalks རོ་རྒྱུ་གི་རྩ་རྒྱུ་བ།

grain འབྲུ་རིགས།

toss འཕངས་པ།

separate སོ་སོར་བྱེས་པ།

finally མཐའ་མཐུག་ཏུ། མཐར།

rake བཅལ་བ།

pile བུང་གསོག་ བུང་པོ།

ground ས་རྒྱུང་།

went back ཕྱིར་ལོག་པ།

pick up འཐུ་བ། ཡར་འདེགས།

bury སྤུང་བ།

almost ཕལ་ཆེར། ཉ་ལམ།

footprints རྒྱུ་རྩེས།

strange ཡ་མཚན།

catch འཛོན། བཟུང་།

radish ལ་ཐུག་

onion plants བཟོང་།

miss མི་ཆང་བའི།

ground ས་རོས།

again ཡང་བསྐྱུར། སྤར་ཡང་།

angry ཁོང་ཁྱོད་སྐྱེས་པ།

carpet ས་གདན།

pour གྲུག་པ།

glue སྦྱིན།

exactly རི་བཞིན། རོ་མ།

roll རིལ་བ། འདྲིལ་བ།

from side to side སྒོག་ས་གཅིག་ནས་

སྒོག་ས་གཞན་ཞིག་ལ།

couldn't move འགྲལ་མི་སྤྱབ་པ།

trap རྩི།

near by ཉེ་ལའོར་གྱི།

field ཞང་ཀ།

once ཐེངས་གཅིག་

amazing ཉ་ལས་དགོས་པའི།

hurt རྩས་པ།

wind རྒྱུད།

ghost འདྲེ།

Common Expressions སྒྱིར་བཏང་གི་མཚན་ཚུལ་འགའ།

Expression མཚན་ཚུལ།

Meaning གོ་དོན།

Oh my! གྲེ་མ།

What a surprise!

Wow! འ་ལུ།

That's amazing!

Hey! ཉེའི།

Hello!

Ouch! ཨ་ཚོའོ།

That hurts!

→Counting གྲངས་ཀྱི་བརྩི་ཚུལ།

• How many onions did she plant?

none གཅིག་གྲང་།

several ཁ་ཤས།(གསུམ་ཡན་ཆད།)

almost all ཕལ་ཆེར་ཚང་མ།

a couple ཆ་གཅིག་

many མང་པོ།

a few ཉུང་ཤོས།

all ཚང་མ།

• How many times did she plant onions?

- ❑ 1st ཐེངས་དང་པོ། The first time. *She planted onions one time. She planted them once.*
- ❑ 2nd ཐེངས་གཉིས་པ། The second time. *She planted onions two times. She planted them twice. She planted them a couple of times.*
- ❑ 3rd ཐེངས་གསུམ་པ། The third time. *She planted onions three times. She planted them several times.*

4th བཞི་པ།	fourth	11th བརྒྱ་གཅིག་པ།	eleventh	17th བརྒྱ་བདུན་པ།	seventeenth
5th ལྔ་པ།	fifth	12th བརྒྱ་གཉིས་པ།	twelfth	18th བཅོ་བརྒྱད་པ།	eighteenth
6th སྒྲག་པ།	sixth	13th བརྒྱ་གསུམ་པ།	thirteenth	19th བརྒྱ་དགུ་པ།	nineteenth
7th བདུན་པ།	seventh	14th བརྒྱ་བཞི་པ།	fourteenth	20th ཉི་ལུ་པ།	twentieth
8th བརྒྱད་པ།	eighth	15th བཅོ་ལྔ་པ།	fifteenth	30th སྐམ་རུ་པ།	thirtieth
9th དགུ་པ།	ninth	16th བརྒྱ་དྲུག་པ།	sixteenth		
10th བརྒྱ་བ	tenth				

Exercises སྒྲུབ་གཞི།

1. Choose the best answers to these questions. འདྲི་ཚིག་འདི་དག་གི་ཡང་དག་བའི་དྲི་མ་ལན་འདེམ་ས།

- A. Where did the old farmer woman live?
- (a) She lived in the forest.
  - (b) She lived in Tibet.
  - (c) She lived in the valley.
  - (d) She lived with the monkey.
- B. What did the old farmer woman do every year?
- (a) She harvested the barley.
  - (b) She trapped the monkey.
  - (c) She went to the store.
  - (e) She buried her plants.
- C. Who made footprints on the ground?
- (a) The old farmer woman made the footprints.
  - (b) The **wind** made the footprints.
  - (c) The monkey made the footprints.
  - (d) A **ghost** made the footprints.
- D. What was buried?
- (a) The monkey was buried.
  - (b) The stalks of grain were buried.
  - (c) The carpet was buried.
  - (d) The plants and grain were buried.
- E. How many footprints did the old woman see?
- (a) The old woman saw many footprints.
  - (b) She saw a few footprints.
  - (c) She didn't see any footprints.
  - (d) The old woman saw several footprints.
- F. How often did the old woman harvest the barley?
- (a) The old woman harvested barley twice a year.
  - (b) The old woman harvested barley once a year.
  - (c) The old woman harvested barley three times a year.
  - (d) The old woman was always harvesting the barley.
- G. How many times did the monkey visit the old woman?
- (a) The monkey visited the old woman three times.
  - (b) The monkey visited the old woman only once.
  - (c) The monkey visited the old woman every day.
  - (d) The monkey visited the old woman twice.
- H. When did the monkey roll on the carpet?
- (a) The monkey rolled on the carpet in the morning.
  - (b) The monkey rolled on the carpet in the afternoon.
  - (c) The monkey rolled on the carpet at night.
  - (d) The monkey rolled on the carpet the next day.

2. Rewrite these words spelling them correctly. ཐ་སྟན་འདི་དག་གི་སྒྱུར་སྒྲིག་བྱེད་སྟངས་ཡང་དག་པར་བྲིས།

- (a) womn _____ (female)
(b) barly _____ (kind of grain)
(c) strang _____ (unusual)
(d) gruond _____ (earth)

3. Complete these sentences by filling in the missing adjectives. ཚེས་བརྗེད་ཀྱི་ཚེག་བཀོལ་ཏེ་ཚེག་གྲུབ་དག་ཚ་ཚང་བར་
བྲིས།

- (a) After the woman saw the footprints, she was _____.
(b) After the woman saw the monkey in the carpet, she was _____.
(c) The footprints were made by an _____ monkey.
(d) This story is about an old _____ woman.

4. Which event happened first, second, third? Write the correct number after each sentence. ཚེག་

གྲུབ་སྒོ་སེའི་མུག་རྩ་ཡང་གྲངས་བྲིས་ཏེ་བྱ་བ་གང་ཞིག་ཐོག་མར་བྱུང་བ་དང་། གང་ཞིག་བར་དུ་བྱུང་བ་སོགས་ཀྱི་གོ་རིམ་བསྒྲིགས།

- A. (a) She raked the grain into piles. _____
(b) She cut the stalks of grain. _____
(c) She went back to pick up the grain. _____
(d) She tossed the stalks into the wind. _____
- B. (a) She lay down on the carpet. _____
(b) She got up and poured glue on the carpet. _____
(c) She carried the carpet to the field. _____
(d) She put the carpet on the ground. _____

5. Rewrite these answers as questions. དྲིས་ལན་འདི་དག་འདྲི་ཚིག་ལྟར་བྲིས།

→ For example: དཔེར་ན།

→ Answer: དྲིས་ལན། She harvested the barley every year. (When?)

→ Question: དྲི་བ། When did the old farmer woman harvest the barley?

- (a) The old farmer woman got angry. (Who?)

- _____
(b) The monkey rolled in the carpet. (Who?)

- _____
(c) She went into her house. (Where?)

- _____
(d) She carried a large white carpet into the field. (What?)

→Time Expressions དུས་ཚོན་པ།

Words that are used for time in the past, present, and future. དུས་གསུམ་ལ་སྤྱད་བའི་ཐ་སྟད་འགའ།		
Past འདས་པ།	Present ད་ལྟ་པ།	Future མ་འོངས་པ།
yesterday ཁ་སང་།	today དེ་རིང་།	tomorrow སང་ཉིན།
last week གཟའ་ལའོར་ཚེན་མ།	this week གཟའ་ལའོར་འདི།	next week གཟའ་ལའོར་རྗེས་མ།
last month ཟླ་བ་ཚེན་མ།	this month ཟླ་བ་འདི།	next month ཟླ་བ་རྗེས་མ།
last year ན་ཟིང་།	this year ད་ལོ།	next year སང་ལོ།
last Monday གཟའ་ལའོར་ཚེན་མའི་གཟའ་ཟླ་བ།	this Monday གཟའ་ལའོར་འདིའི་གཟའ་ཟླ་བ།	next Monday གཟའ་ལའོར་རྗེས་མའི་གཟའ་ཟླ་བ།
five minutes ago སྐར་མ་འགའ་ཚེན་དུ།	now ད་ལྟ།	in ten minutes སྐར་མ་བརྒྱའི་རྗེས་སུ།
four hours ago ལྷུ་ཚད་བཞིའི་རིན་དུ།	this hour ལྷུ་ཚད་འདི།	in two hours ལྷུ་ཚད་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ།
three days ago ཉིན་གསུམ་གྱི་ཚེན་དུ།	today དེ་རིང་།	in several days ཉིན་འགའི་རྗེས་སུ།

or: ཡང་ན།

- After fifteen minutes སྐར་མ་བརྒྱབཞིའི་རྗེས་སུ།
- Long ago གནའ་མ་མོ་ཞིག་ལ།
- Once upon a time ཚེན་དུས་ཞིག་ལ།
- A long time ago དུས་ཡུན་རིང་བའི་ཚེན་དུ།
- In ancient times གནའ་དུས་ཞིག་ལ།
- Many years ago ལོ་དུ་མའི་ཚེན་ལ།

→All these phrases have the same meaning. ‘Forever’ and ‘never’ are opposite in meaning. གོང་གི་ཚིག་དུམ་འདི་དག་གི་གོ་དོན་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་ལ་‘Forever’དང་‘never’གཉིས་ཀྱི་གོ་དོན་ཕྱི་ཁྱེད་ཟླ་བ་འབྲུག་པ།

The King of Frogs

One day a big tiger was walking in the forest. He was looking for something to eat. The tiger saw a small frog sitting in the forest. The frog was **afraid** of the tiger.

“Where are you going?” the frog asked the tiger.

“I want some food. I am very **hungry**. You are very small but I can eat you,” said the tiger.

“I am the King of the Frogs!” **shouted** the frog. “**Don’t** you **know** who I am? I can **jump** high into the sky. I am also very **smart**. If you don’t believe me, we can race.” The tiger agreed.

Before the race, the frog put the tiger’s tail in his mouth. The tiger ran for a **long time**. At the end of the race, the tiger **turned around** and saw the that frog was now in front.

“I won the race,” said the frog to the tiger. “Now, who can **spit** the **farthest**?”

The tiger was very hungry and tired. He couldn’t spit at all. The frog’s spit flew into the air past the tiger. The tiger saw some tiger hair in the spit.

“Why are the tiger hairs in your spit?” asked the tiger.

“Yesterday I killed a tiger and ate it,” said the frog. The tiger was very afraid and **ran away**.

On the way through the forest, the tiger saw a fox. “Why are you running so fast?” the fox asked the tiger.

“I met a frog who ate a tiger. I don’t want the frog to eat me,” said the tiger.

“This can’t be true,” said the fox. “Don’t be afraid. Show me the frog and I can kill him.”

“OK,” said the tiger. “But when we **meet** the Frog King, don’t run away. I don’t want to be **alone** with the frog.”

“OK,” said the fox. “**Tie** your tail to my tail. Then we can go see the Frog King together.”

The tiger and the fox went to the frog’s place in the forest.

“Hey, Mr. Fox,” said the frog. “You didn’t come see me for many days. Did you **bring** any food? How wonderful. You brought a tiger for me to eat. Thank you,” The tiger was terrified. The tiger ran away. He **dragged** the poor fox behind him. The fox died.

New Words and Expressions བསྟན་གསལ་བ།

tiger ལྷག

frog ལྷལ་བ།

forest རྒྱལ་མཚམས་ཀྱི་

afraid ཞེད་སྦྲང་སྦྲུག་བའི།

hungry བཀྱས་ལྷོགས་ཀྱི།

Don't you know?

ཁྱོད་ཀྱིས་མི་ཤེས་པམ།

shouted རྒྱུ་ཚེར་སྒྲོག་པ།

jump ལྷིང་བ།

smart རིག་པ་ལྷོན་པོ།

wise ལྷོ་གྲོས་ལྡན་པའི། མཁས་ཤིང་མཛད་པའི།

long time ལུས་ལུན་རིང་།

turned around ཕྱིར་ལོའང་།

spit མཆིལ་མ།

farthest ཐག་རིང་གོས་སྟེ།

run away བྱོས་བ།

meet འཕྲད་པ།

alone གཅིག་ལྟ།

tie མཐུད་པ་རྒྱག་པ།

bring འཁྱེར་ཡོང་བ།

drag འབྲུད་པ།

show མིག་ལ་བཤམས་པ། མངོན་པ།

behind རྗེས་སུ་ལུས་པ།

believe ཡིད་ཆེས་པ།

terrify འཛིགས་སྒྲུག་སྒྲོང་བ།

stripes ལྷུང་རིས།

pretty ལྷན་སྒྲུག་པའི། ལྷིང་ཇེ་པོ།

→Usage--‘Be’ || ‘Be’ ཡི་སྒྲིབ་ཚུལ། The verb ‘be’ means to exist or to do something. བྱ་ཚིག་‘be’ ཡི་སྐད་དངོས་གང་
ཞིག་གནས་པ་ལམ་བསྐྱབ་ཐུ་སྟོན་པ།

→For example: དཔེར་ན།

- I don’t want to be alone with the frog.
- Don’t be afraid.
- Be careful! Be quiet!

→Usage--‘Could’ || ‘Could’ ཡི་སྒྲིབ་ཚུལ། The word ‘could’ is the past tense of ‘can’ (to be able to do something). || ‘Could’ནི་‘can’ ཡི་འདས་ཚིག་ཡིན། (བྱ་བ་གང་ཞིག་སྐྱབ་ཐུབ་པ་སྟོན་པ།)

- Could he run very fast? No, he couldn’t run very fast.
- Could he spit very far? No, he couldn’t spit very far.

Exercises སྒྲུབ་གཞི།

1. Choose the best answers to these questions. འདྲི་ཚིག་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲི་སྐད་འདེམ་ས།

A. Where was the tiger walking?

(a) The tiger was walking on the street.	(d) The tiger was walking in the forest.
(b) The tiger was walking with the horse.	(e) The frog was walking in the forest.
(c) The tiger was afraid.	

B. Why did the frog put the tiger’s tail in his mouth?

(a) The frog was hungry.	(d) The frog wanted to win the race.
(b) The tail was long.	(e) The frog was angry.
(c) The tiger ran away.	

C. Who did the tiger see in the forest?

(a) He met a horse.	(c) He saw a frog and a fox.	(e) He walked in the forest.
(b) He saw a frog.	(d) He didn’t see a tiger.	

D. Why did the fox tie his tail to the tiger’s tail?

(a) The fox liked the tiger.	(d) The tiger didn’t want to be alone with the frog.
(b) The tiger wanted to help the fox.	(e) The tiger wanted to eat the fox.
(c) The frog was hungry.	

2. Write the missing words in the blanks below. གཤམ་གྱི་སྟོང་ཆའི་ནང་དུ་ཆད་ལྷག་བྱུང་ཡོད་པའི་བ་སྟང་ནམས་སྟོང་ས་ཤིག་

The tiger was (a)_____through the forest. The tiger was (b)_____for something to eat. The frog is a (c)_____ animal. The frog said he was the (d)_____of the frogs. The tiger saw the tiger’s (e)_____in the frog’s spit. The frog said that yesterday he ate a (f)_____. The tiger asked a (g)_____ to go with him to see the frog. The tiger and the fox went to see the (h)_____. The fox (i) _____his tail to the tiger’s tail. When the tiger ran away the fox (j)_____.

3. Write 'noun, verb or adjective' for the word underlined in these sentences. ཚིག་གྲུབ་འདི་དག་ལས་ནག་

ཐིག་གིས་སྒྲུབ་པའི་ཐ་སྟད་དག་མིང་ཚིག་དང་བྱ་ཚིག་ ཚེས་བརྗོད་བྱ་ཚིག་གང་ཡིན་པ་ཐོས།

- (a) "Where do you want to go?" _____
 (b) "You are very small but I can eat you." _____
 (c) "I am very wise." _____
 (d) "Yesterday I killed a tiger and ate it." _____
 (e) The fox agreed. _____

4. Find words in the story similar in meaning to these words and phrases. སྒྲུང་གཏམ་ལས་གཤམ་གྱི་ཐ་སྟད་དམ་

ཚིག་དུམ་འདི་དག་གི་དོན་མཚུངས་པའི་ཚིག་རྣམས་འདེམས།

- (a) little _____ (d) a big cat with **stripes** _____
 (b) have the same idea _____ (e) to finish the race first _____
 (c) a longer distance _____

5. Write answers to these questions. འདྲི་ཚིག་འདི་དག་གི་ལན་ཐོས།

- (a) Where did the frog see the tiger? _____. (d) Who ate a tiger? _____.
 (b) Who helped the tiger? _____. (e) Why did the tiger run away? _____.
 (c) Who spit the farthest? _____.

6. Rewrite these sentences spelling the words correctly. ཚིག་གྲུབ་འདི་དག་ལས་ཐ་སྟད་ཀྱི་སྒྱུར་གྲོག་ཕྱིད་སྒྲུངས་ཡང་དག་པར་

ཐོས།

- (a) You are bery small bet I can eat you. _____.
 (b) The fro'gs spit fleuw pass the tiger. _____.
 (c) Yestday I kiled a tiger and eat it. _____.
 (d) We can go togtthr to see the Frog King. _____.

→Usage--Review of superlatives. ཚེས་མཐོ་པའི་རིམ་པའི་སྒྱུར་ཚུལ་ལ་བསྒྲུར་སྒྱུར་བྱས། Superlatives are words that

describe a relationship between one thing and more than two other things. ཚེས་མཐོ་པའི་རིམ་པ་སྒྲུར་ཚུ་བྱ་དངོས་

གཅིག་དང་གཞན་འགའི་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་བརྗོད་པ་ཡིན།

- far-->farthest   wise-->wisest   small-->smallest
- long-->longest   pretty--> prettiest   tall-->tallest
- great-->greatest   cold-->coldest   big-->biggest

7. Write the correct word in the blank space below. གཤམ་གྱི་སྒྲོང་ཆའི་ནང་དུ་ཡང་དག་པའི་ཐ་སྟད་སྒྲོངས།

- (a) Who can spit the (far) _____? (c) The tiger's tail is (long) _____ than the fox's tail.
 (b) The frog is a (small) _____ animal. (d) The frog is (wise) _____ than the fox.

13
The Two Lazy Boys

Once upon a time there were two very **lazy** boys. One was called Tashi and the other was called Dundop. **All day long** they sat **leaning** against the wall of their family home. They never did any work. Their parents gave them all their food and clothes. Finally their parents got angry. The parents said to the boys, "If you don't go to work, you must go live **somewhere else**." So the brothers left home. They **wandered** through the **countryside** like beggars.

One night the brothers sat by a fire talking about their future.

"It would be good if there is a place we could get tasty food and good warm clothes **without** doing any work," said Tashi. "But I don't know if there is a place like this."

"I heard that in the **whole** world there is no place like this," Dundop **replied**. "But it is said there is a place like this in **Heaven**."

"Oh, I know how to get to Heaven," said Tashi. "I'm sure the people there will not **look down at us** if we don't work."

"It would be good if we could go. How do we get there?" asked Dundop.

"First we must find a very tall **ladder**," said Tashi. After a moment he said, "We can go even if we don't have a tall ladder."

"Really? How can we do that?" asked Dundop.

"A very big bird lives on the mountaintop," said Tashi. "When I was a little child I went there with **Grandfather**. That's where I saw him catch a big **eagle**. If we can catch that eagle, we can find our way to Heaven."

"That is a really good **plan**. Let's do that," said Dundop.

The next morning the two brothers climbed the mountain. They found the eagle's **nest** and quickly **hid** beside it. They waited for the eagle. At **sunset** a big eagle came flying down from the sky. When the eagle **landed** in its nest, Tashi **grabbed** the eagle's legs. The **frightened** eagle quickly flew up into the sky.

"Grab my legs!" yelled Tashi to his brother. Dundop grabbed his brother's legs.

Tashi held onto the eagle's **claws**. Dundop held Tashi's legs. The eagle flew higher and higher into the sky. The two boys **swung back and forth** in the sky on their way up to Heaven.

"Are we there yet?" asked Dundop. "I can't hold on much longer."

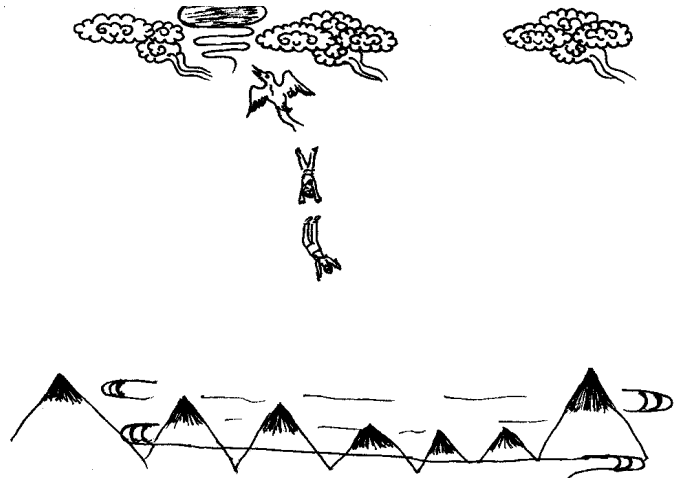
Suddenly Tashi saw a big **hole** in the **clouds**. "It's not too much farther," said Tashi. "I can see the **gate** to Heaven now." Dundop was happy to hear this.

"How big is the gate?" asked Dundop. "Do you think we can both **fit** inside the gate?"

"Yes, it's big **enough**," said Tashi.

"How big is it?" asked Dundop.

Tashi opened his arms above his head to show his brother the **size** of the gate. **Immediately** the boys fell from the sky. When they hit the earth, they quickly **became** like two **broken lumps** of flesh.

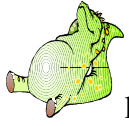

New Words and Expressions མིང་དང་ཚིག་གསར་བ།

once upon a time གནའ་མ་མོ་ཞིག་ལ།

all day long ཉིན་རྒྱུ་པོར།

wandered འབྱམ་བ། ཟུ་བ།

lazy ལེ་ལོ་ཅན།

lean བསྐྱེས་བ།

somewhere else ཡུལ་གཞན།

countryside ཁྱོད་གསེབ།

without མེད་བ།

whole ཚང་མ།

reply ལེན་འདེབས་བ།

look down at us ང་ཚོར་དམའ་འབེབས་བྱེད་བ།

heaven ལྷ་ཡུལ།

ladder སྒྲ་མ།

Grandfather སློ་བོ།

plan ཐབས་ཤེས།

sunset ཉི་མམ། དགོང་དྲོ།

landed (ས་ཐོག་ཏུ)བབས་བ།

grab སྒར་མོས་བཟུང་བ།

eagle བྱ་གྲག

nest བྱ་ཚང་།

hide སྒྲིབ་བ།

frighten འཛིགས་སྒར་སྒྲུལ་བ།

claw ཐུར་མོ།

swung དབྱངས་སྒྲུལ་དུ་གཡོ་བ།

back and forth སྒྲོན་རྒྱུ་ལྟ་བུ།

hole ཁུང་བ།

cloud སྒྲིན་བ།

gate སྐྱོ།

fit ཏྲག་ཏྲག་རན་བ།

enough ཚད་དང་རན་བ།

size ཆེ་ཆུང་ཚད།

immediately འབྲུལ་དུ། དེ་མ་ཐག་ཏུ།

become འགྱུར་བ།

broken གསལ་བ། གཏོར་བ།

lump རྩོག་པོ།

humble ཁེངས་སྒྲུང་། ཁ་སྒྲག་ལོག་བ།

flesh མི་ཤ།

float རྒྱུ་ཁར་གཡེང་བ།

invite མགོན་དུ་འབོད་བ།

plan འཆར་གཞི། འཆར་གཞི་འགོད་བ།

job བྱ་བ།

against ཁ་གཏད་དུ།

future མ་འོང་བ།

→Usage--Words that sound the same but have different definitions. སྒྲ་མཚུངས་ཐ་སྒྲུབ་ལ་གོ་དོན་ཐད་ནས་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་ སྟོན་བ།

- they're--contraction of 'they are' ཁོ་ཚོ་ནི། 'they are' བསྐྱེས་འཕྱི་བྱེད་པ་ཡིན། *They're going to live somewhere else.*
- their--possessive plural pronoun ཁོ་ཚོའི། བདག་པོ་སྟོན་བྱེད་ཀྱི་འབྲེལ་སྒྲུབ་མང་ཚིག། *Their parents were angry.*
- there--to locate something དེ་ན། བྱ་དངོས་གང་ཞིག་གནས་བཤམ་ཡོད་པ་སྟོན་བ། 'there is a...' 'there are...' *There is a place we can get food.*
- whole--something that is complete ཚང་མ། བྱ་དངོས་ཞིག་ལས་ཡོད་ཚད་སྟོན་བ། *In the whole world there is no place like this.*
- hole--a round opening or cavity ཁུང་བ། འདྲ་ཁོག་སྟོང་ཞིང་དབྱིབས་སྒྲོར་གཟུགས་ཅན་དུ་གྲུབ་བ། *Suddenly Tashi saw a big hole in the sky.*

→Usage--'Would' ། 'Would' ཡི་སྒྲུང་རྒྱུ། The word 'would' is used to talk about the future. It means 'to hope' or to wish something will happen. ། 'Would' སྒྲར་ཉེ་མ་འོངས་བ་བརྗོད་བ། དེའི་གོ་དོན་ནི་སྟོན་པའམ་བྱ་དངོས་གང་ཞིག་ འབྱུང་རྒྱུ་རེ་བ་བྱེད་བ།

- "It would be good if we could go to Heaven."
- "It would be good if there is a place we can get tasty food."
- 'Would' is also used to invite someone to do something.

- “Would you like to find an eagle?”
- “Would you like some tea?”

Exercises ལུང་གཞི།

1. Choose the best answers to these questions. འདྲི་ཚིག་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་བློས་ལན་འདེམ་ས།

- A. Why were the parents angry with their sons?
 (a) They were angry because the boys wanted to go to school.
 (b) Because the boys didn't want to stay at home.
 (c) They were angry because the boys didn't work.
 (d) They were angry because the boys were stupid.
- B. What kind of place were the boys looking for?
 (a) They were looking for a place where they could get food and clothes.
 (b) They were looking for a place where they could get good jobs.
 (c) They were looking for a place to get a ladder, a cloud, and a bird.
 (d) A place where they could find food and clothes without working.
- C. Where was the eagle's nest?
 (a) It was a big nest. (c) It was in the valley.
 (b) It was on the mountaintop. (d) It was very big.
- D. How did the boys want to get to Heaven?
 (a) They wanted to get there by holding the eagle's legs.
 (b) The boys were lazy.
 (c) They wanted to get there by wandering.
 (d) They wanted to get there by riding on a cloud.

2. Complete the following sentences by writing the missing words. ཚད་ལྷག་བྱུང་ཡོད་པའི་ཐ་སྟོན་བྲིས་ཏེ་གཤམ་གྱི་

ཚིག་གྲུབ་དག་ཆ་ཚད་དུ་གཏོང་དགོས།

- (a) “If you are not going to work, you must go live _____ else.”
 (b) Dundop didn't know how they would get to _____.
 (c) They _____ the countryside like beggars.
 (d) “First we must find a very tall _____.”

3. Write the words from the story for these definitions. གཤམ་གྱི་གསལ་པོ་འདི་དག་ལ་གཞིགས་ཏེ་སྐྱུང་གཏམ་ནང་གི་ཐ་

སྟོན་བྲིས།

- (a) white, floats in the sky _____ (e) your father's father _____
 (b) big bird _____ (f) people with no home or money _____
 (c) use this to climb something _____

4. Match sentences 1-5 with phrases a-e. ཉན་སེམས་ཀྱི་ཚིག་གྲུབ་དག་a ཉན་སེམས་ཀྱི་ཚིག་ལྷན་ལ་ཡང་དག་པར་སྒྲིལ།

(1) The brothers didn't want to	(a) legs. _____
(2) They didn't want others to	(b) just as the sun was starting to set. _____
(3) The eagle arrived at the nest	(c) a hole in the clouds _____
(4) The boys were happy to see	(d) look down on them. _____
(5) Dundop grabbed his brother's	(e) work. _____

5. Write answers to these questions. འདྲི་ཚིག་འདི་དག་གི་དྲི་ས་ལན་བྲིས།

- (a) What did the boys do at home? _____
 (b) How did the boys try to go to Heaven? _____
 (c) Where was the eagle's nest? _____
 (d) Who showed Tashi the nest? _____

6. Rewrite the following sentences with the correct spelling. གཤམ་གྱི་ཚིག་གྲུབ་འདི་དག་གི་སྒྱུར་གྲིག་བྱེད་སྒྲངས་ཡང་

དག་བར་བྲིས།

- (a) As son as the eagle landed Tashi grabed held of the birds' leg.
 _____
 (b) The boys's swung bac and furth in the sky on their way to heven.
 _____
 (c) A very big byrd lives on the mountiantop. _____
 (d) The big bird become frighteneed and quickley flue up into the sky.
 _____

7. Circle the things that can be found in the sky. རྒྱུ་མ་མཁའ་ནས་འཛོལ་བྱུང་བའི་དངོས་བོ་དག་ལ་སྒྲོར་ཐིག་རྒྱུ་བས།

stars	rocks	river	moon	car	plane	flower
temple	yak	sun	fork	cloud	tree	wind

→Usage--adjective + enough || ཚིག་བརྗོད་གྱི་ཚིག་ + enough 'རྒྱམ་པ་ཅན་གྱི་ཚིག་གྲུབ་གྱི་སྒྱུར་ཚུལ། The word 'enough' means to have or do something to a satisfactory amount. || 'Enough' ཞེས་པའི་བློ་སྒྲུབ་འདིའི་གོ་དོན་ནི་བྱ་དངོས་གང་ཞིག་ཡིན་ཚེ་བར་སྒྲུབ་པ་འཕམ་ཡོད་པ།

For example: དཔེར་ན།

- big enough, far enough, hard enough
- Heaven's gate wasn't big enough.
- We haven't gone far enough.
- The boys didn't work hard enough.
- They couldn't hold on to the eagle's legs long enough.

→The word 'lean' has at least two definitions. || 'Lean' ཞེས་པའི་བློ་སྒྲུབ་འདི་ལ་མ་མཐའ་ཡང་དོན་གྱི་རྒྱུ་གྲངས་གཉིས་ཡོད།

1. lean, (noun) not fat, thin. *That horse is very lean.* || 'Lean' (མིང་ཚིག་) ག་རྒྱགས་པ་མིན་པ་སྟེ་རིད་པོ་ཡིན་པ་སྟེན།
 2. lean, (verb) to rest against something. *The boys were leaning on the wall.* || (བྱ་ཚིག་) དངོས་བོ་ཞིག་ལ་བསྟེན་ཏེ་
 ངལ་གསོ་བ་སྟེན།

→A. Write the number of the correct definition for each sentence. གཤམ་གྱི་ཚིག་གྲུབ་ས་སའི་ཡང་དག་པའི་གོ་དོན་

གང་ཡིན་པ་དེའི་ཡང་གྲངས་བྲིས།

- (a) His father liked lean meat. _____ (c) The cook liked fatty meat better than lean meat. _____
 (b) The tired man leaned against the tree. _____ (d) Don't lean on that chair. It's broken. _____

→'Won't' is the negative of 'will.' || 'Won't' ནི་'will' ཡི་དགག་པའི་ཚིག་ཡིན། Helpful saying: I would if I could but I can't so I won't. རྒྱུ་མ་མཁའི་བཤད་ཚུལ་ཅིག་སྟེ། གལ་ཏེ་ངས་ནུས་ན་བསྐྱབ་ངེས་མོད་འོན་ཀྱང་ངས་མི་ནུས་པས་བསྐྱབ་རྒྱུ་མིན།

Uncle Dunba Saves the King's Life

In Tibet long ago there lived a very rich king. One day the king's wife, the queen, was very **ill**. The king was **sure** she would die. He gave the queen **expensive medicine** but she didn't get better. Finally the king asked Uncle Dunba for **advice**.

"I don't know what to do," said the king. "Do you know how to help the queen? I'm afraid she is going to die!"

"I'm not a doctor, but I understand bird **language**. **Perhaps** I can ask the birds. Perhaps they will know what to do," said Uncle Dunba.

"Yes, **please** do this quickly," **begged** the king.

A little while later, Uncle Dunba went to see the king.

"Uncle Dunba, what did the birds say?" asked the king.

"My dear king. The queen's illness can be **cured**. The birds told me what to do."

"Quickly tell me everything. I will do anything they say," said the king.

"The birds said, 'If you want the queen to get better, you must give half of your **treasury** to the **poor** people. If you don't do this, the queen will die,'" said Uncle Dunba.

The King **loved** the queen very much, but he loved his **treasures** even more. He **refused** to give anything to the poor people. Uncle Dunba **secretly** told the queen what the king had done. The queen was so **heartbroken** she died two days later.

After the queen died, the king felt sad. He was very sorry he had not **obeyed** the birds' orders. A few days later, the king felt ill. The king sent for Uncle Dunba.

"Please help me," said the king. "I am very sick. Perhaps I will die soon."

"I'm not a doctor, but I can go ask the birds for advice," said Uncle Dunba.

"Yes, yes, please do this quickly," said the king.

A little while later, Uncle Dunba returned.

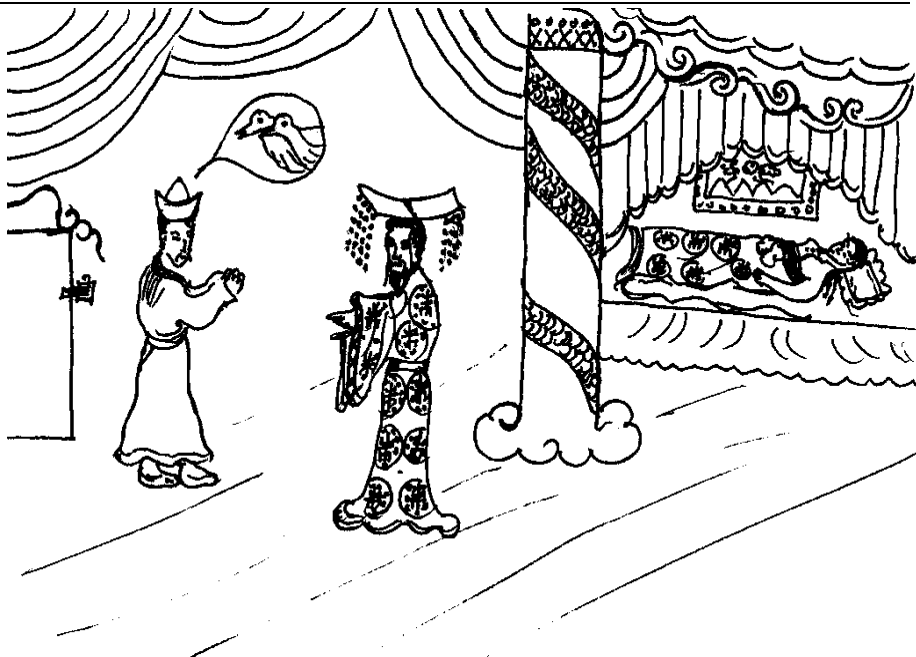
"Uncle Dunba, what did the birds say?" asked the king.

"The **wise** birds said you have the same illness as the queen. It can be cured in the same way. Give your **riches** to the poor and you will live a long and happy life. If you don't do this, we can't say what will happen." Hearing this the king agreed to give his **treasures** to the poor.

"When will you do this?" asked Uncle Dunba.

"Here is the **key** to my treasury," said the King. "Take half of my treasure. This letter says I'm **ordering** you to do this." Uncle Dunba agreed to help the king.

A few days later a villager asked Uncle Dunba, "Why is the king so happy these days?" Uncle Dunba laughed and said, "I don't know. I haven't been to the palace for a long time. But if you really want to know, I can ask the birds. **Perhaps** they know."

New Words and Expressions མིང་དང་ཚིག་གསར་བ།

ill ན་བ།

sure དངོས་གནས་ཀྱི། ཐག་ཚད་ཡིན་པའི།

expensive རིན་གོང་མཐོ་པའི།

medicine སྨན།

advice སློབ་སྟོན། བསྐྱབ་བྱ།

language སྐད་རིགས།

perhaps གཞི་ཆེན།

please རེ་བ་ལྟ་བུའི་ཚིག་

beg སྒྲོང་བ།

a little ཉུང་ལུ། ཉུང་ལུ།

while later ཡུད་ཅུ་མ་འགོར་རྗེས།

cure སྨན་བཅོས་བྱེད་པ།

treasury མཛོད།

poor དུལ་པོ།

Love བརྟེན་པ།

treasure ལྷོ་མོ།

refuse ཁས་མི་ལེན་པ།

secret གསང་བ།

heartbroken (སྙུག་བསྐྱེད་ཚད་མེད་བྱུང་

ནས)ཡིད་ཆད་པ།

obey ཁ་ཉན་པ།

wise མཁས་ཤིང་མཛད་ས་པའི།

riches ལྷོ་མོ།

cure རྟ་ལས་ཐར་བ།

key ལྗེ་མིག་

order བཀའ་གནང་།

perhaps ཡིན་གསུམ་ཆེ། གཞི་ཆེན།

worry སེམས་ཁྲུལ་བྱེད་པ།

regret སློ་འགྱོད་བྱུང་བ།

trick མགོ་སྒྲོར་གཏོང་བ།

agree ཁ་འཆམས་པ།

shame རོ་ཚ།

costs too much འགོ་ཤོན་ཏེ་ཅང་ཆེ་བ།

→Usage--‘Say’ and ‘tell’ ལྟ་བུ་ཡི་སྒྲོང་ཚུལ།

- The words ‘say and tell’ have the same meaning, but we use them differently. ལྟ་བུ་ཡི་སྒྲོང་ཚུལ་གྱི་ཐད་ནས་མི་འདྲ་བ་ཡིན།
བའི་ཐ་སྙད་འདི་གཉིས་གོ་དོན་མཚུངས་ཀྱང་སྒྲོང་ཚུལ་གྱི་ཐད་ནས་མི་འདྲ་བ་ཡིན།
- ‘Say’ is used with a direct object. A direct object answers the question ‘what?’ ལྟ་བུ་ཡི་སྒྲོང་ཚུལ་གྱི་ཐད་ནས་མི་འདྲ་བ་ཡིན།
བོ་དང་མཉམ་དུ་སྒྲོང་དགོས། ལྟ་བུ་ཡི་སྒྲོང་ཚུལ་གྱི་ཐད་ནས་མི་འདྲ་བ་ཡིན།
‘what’ ལྟ་བུ་ཡི་སྒྲོང་ཚུལ་གྱི་ཐད་ནས་མི་འདྲ་བ་ཡིན།
- ‘Tell’ is used with an indirect object before the direct object. An indirect object answers the question ‘who?’ ལྟ་བུ་ཡི་སྒྲོང་ཚུལ་གྱི་ཐད་ནས་མི་འདྲ་བ་ཡིན།
‘who’ ལྟ་བུ་ཡི་སྒྲོང་ཚུལ་གྱི་ཐད་ནས་མི་འདྲ་བ་ཡིན།

→For example: དཔེར་ན།

Subject	Verb	Indirect Object	Direct Object
ཕུང་བ་པོ།	བྱ་ཚིག་	ལྟ་བུ་ཡི་སྒྲོང་ཚུལ་གྱི་ཐད་ནས་མི་འདྲ་བ་ཡིན།	ལྟ་བུ་ཡི་སྒྲོང་ཚུལ་གྱི་ཐད་ནས་མི་འདྲ་བ་ཡིན།
Uncle Dunba	told	the queen	a secret.
Uncle Dunba	said,		“I have a secret.”
The king	told	Uncle Dunba	to take his treasure.
The king	says		to take his treasure.
The birds	told	him	what to do.
The birds	said,		“Give your riches away.”
The king	told	Uncle Dunba	he felt ill
The king	said,		he was ill

Exercises སྒྲུབ་གཞི།

1. Choose the best answers to these questions. འདྲི་ཚིག་འདི་དག་གི་ཡང་དག་པའི་དྲིས་ལན་འདེམས།

- A. In the beginning of the story, why was the King worried?
- He was worried that the Queen might die.
  - He was worried that he didn't understand bird language.
  - He was worried that he would lose his children.
  - He was worried that he would get ill.
- B. How did the Queen die?
- She died from eating bad food.
  - She died because she didn't like the King.
  - She died because Uncle Dunba killed her.
  - She died because she was heartbroken.
- C. What did the King love more than anything else?
- He loved the Queen more than anything else.
  - He loved eating mutton more than anything else.
  - He loved talking to Uncle Dunba more than anything else.
  - He loved his treasures more than anything else.
- D. What advice did the birds give the King?
- The birds said the King should kill Uncle Dunba.
  - The birds said the King should give his food to the poor.
  - The birds said the King should stop collecting gold.
  - There was only one bird.

2. Complete sentences 1-5 with the phrases a-e. ཏཱ་མཁའ་བར་གྱི་ཚིག་གྲུབ་དག་ a-eབར་གྱི་ཚིག་དུམ་དང་སྒྲེལ་ཏེ་ཆ་ཚང་དུ་གཏོང་དགོས།

(1) Only Uncle Dunba understood	(a) why the King was so happy. ____
(2) The King liked his treasures	(b) more than the Queen. ____
(3) The King had the same illness	(c) to help the King. ____
(4) Uncle Dunba agreed	(d) as the Queen. ____
(5) A villager asked Uncle Dunba	(e) the language of the birds. ____

3. Complete the following paragraph by writing the missing words .ཆད་ལྟག་བྱུང་པའི་ཐ་སྙད་དག་བྲིས་ཏེ་དུམ་ཚན་འདི་ཆ་ཚང་དུ་བོངས།

The king bought some very (a)_____medicine for the queen's illness. But it didn't help the queen get (b)_____. So the king (c)_____ Uncle Dunba for his help. Uncle Dunba's advice came from the (d)_____. The birds told Uncle Dunba that the king (e)_____ give half of his treasures to the (g)_____. Then the queen (h)_____ get better.

4. Write ‘T’ for true or ‘F’ for false. ཡང་དག་པར་Tདང་ནོར་ལུལ་ལ་Fཁྱིམ།

- (a) The King loved the Queen more than anything. _____
(b) The birds told the truth. _____
(c) Uncle Dunba knew how to trick the King. _____
(d) The King thought he was going to die. _____
(e) The King agreed to give Uncle Dunba half his treasury. _

5. Rewrite the following sentences using the correct spelling. གཤམ་གྱི་ཚིག་གྲུབ་འདི་དག་གི་སྒྱུར་གྲོག་བྱེད་སྐབས་ཡང་དག་པར་ཁྱིམ།

(a) “Quickley, tell me averything. I willl do anyting they say,” siad the King.

(b) Fianlly, the King dedeced to aks Uncle Tempa for his adivce.

(c) Uncle Dunba secratley told the Queen what the King have said.

(d) When the King herd this, he noded agreeeing that this is what he shold do.

→Usage-- ‘Too’ and ‘to’ || ‘Too’དང་‘to’གཉིས་ཀྱི་སྒྱུར་ཚུལ།

1. To show that something is a problem. || ‘དྲགས་’དང་‘དོན་འདྲ་སྟེ་ཚོས་གང་ཞིག་ཚད་ལས་བརྒལ་བར་སྟོན་པ་ཡིན།

- Too bad   That is too bad.   It’s such a **shame**. I’m sorry.
- Too much   That costs too much.   It **costs too much** money.
- Too loud   Turn the radio off.   It’s too loud.

2. Meaning ‘also.’ *I want to go, too. (I also want to go.)* སྤྱད་པའི་ཚིག་ཡིན་ཏེ་ཀྱང་ཡང་འང་གསུམ་དང་དོན་འདྲ།

→Remember ‘to’ is a preposition, but ‘too’ means ‘also’ or ‘a lot.’|| ‘To’ནི་ཚིག་ཐུན་ཅིག་ཡིན། འོན་ཀྱང་‘too’ཡིས་

སྤྱད་པའམ་ཐལ་དྲགས་པའི་དོན་སྟོན།

- *I was going to the store, but it was too hot.*
- *He was going to read a book, but it was too hard to read.*

→A. Write the number for the correct meaning in the blank beside each sentence. ཚིག་གྲུབ་རེ་རེའི་མཐུག་

གི་སྒྱུར་ཆའི་ནང་དུ་ཡང་དག་པའི་གོ་དོན་གྱི་ཡང་གངས་ཁྱིམ།

- (a) She liked to eat meat, too. _____
(b) I don’t want to go outside. It’s too cold. _____
(c) His mother is too weak to walk. _____
(d) Do you think I can help, too. _____

Story Translations སྐད་གཏམ་བསྐྱར་ཡིག

1

ཨ་ཁུ་སྟོན་བ་དང་རྒྱལ་བོའི་སྤྱང་།

ཨ་ཁུ་སྟོན་བས་དུས་རྒྱུན་དུ་རྒྱལ་བོ་ལ་ཟས་གཡོ་སྤྱར་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་ལ་ཁོས་ལས་ཀར་ཉ་ཅང་ཉར་ཐག་བྱས་ན་འད་རྒྱལ་བོས་ཁོ་ལ་བཙེ་བ་བྱེད་ཀྱི་མེད་དེ། རྒྱལ་བོའི་
ཟས་ལ་ཞིམ་མངར་གྱིས་གཏམས་ཤིང་ཨ་ཁུ་སྟོན་པའི་ཟས་ལ་བྱོ་བ་དེ་འདྲ་མེད།

དགོང་མོ་རེར་རྒྱལ་བོས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པར་ཟས་ཀྱི་སྤྱང་ཆེན་པོ་དག་མདུན་ཅག་སྟེང་འཛོག་པར་བསྐྱལ།

ཉིན་ཞིག་ལ་རྒྱལ་བོ་བྱི་རོལ་དུ་སོང་། ཁོ་མ་སོང་བའི་སྟོན་དུ་ཁོས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པར་བཤད་རྒྱུ། “སྤྱང་འདི་ནང་གི་རྩམ་བ་མ་ཟ། གལ་ཏེ་ཁྱོད་ཀྱིས་དེ་མོས་ན་ཁྱོད་རང་གི་
འགོ” “སྤྱང་གཞན་དེ་ཡི་ནང་གི་བྱ་སྤྱོད་དེ་དག་ཟོས་མི་ཆོག དེའི་ནང་དུ་བྱ་སྤྱོད་མང་པོ་ཡོད་པས། གལ་ཏེ་ཁྱོད་ཀྱིས་དེའི་ཁ་བྲེས་ན་དེ་དག་འཕར་འགོ” རྒྱལ་བོས་དེ་
ལྟར་བཤད་བ་དང་མར་སོང་ངོ་།

ཨ་ཁུ་སྟོན་བས་ཐོག་མར་རྩམ་བ་ཡོད་ཆད་ཟས་ཆར་བ་དང་དེ་ནས་བྱ་སྤྱོད་ཆད་མ་ཟོས་ཆར་བར་བྱས།

ཕྱི་ཉིན་རྒྱལ་བོ་བྱིར་ཐོན། རྒྱལ་བོས་སྤྱང་འདི་ནང་དུ་བལྟས་བ་ན་ཡོད་ཆད་སྤྱང་བ་ཡིན་པ་མཐོང་ནས་ཁོས་འདྲི་རྒྱུ། “བྱ་སྤྱོད་དང་རྩམ་བ་གང་དུ་ཡོད་དམ།”

“བྱ་སྤྱོད་དག་གིས་སྤྱོད་ཆེ་བས་ངས་སྤྱང་འདི་ཁ་བྲེས་བ་ན་འཕར་ངོ། ང་རང་ཉ་ཅང་སེམས་སྤྱོད་བ་དང་གི་འགོ་བ་ལ་སྟམ་ནས་རྩམ་བ་ཟོས། ཡོ--ཇི་འདྲའི་སྤྱོད་བ་ལ་ང་
གི་མ་སོང་།” ཨ་ཁུ་སྟོན་བས་དེ་ལྟར་བཤད་ངོ་།

2

སྤྱོད་ཆེན་ཅན་གྱི་རྟ་ཡོད་དང་སྤྱང་གི།

ཉིན་ཞིག་ སྤྱང་གི་ཞིག་ལ་མ་དུ་འགོ་ཞོར་དུ་རྟ་ཞིག་འདམ་དུ་བྱིངས་ཏེ་འགྲལ་ཐུབ་ཀྱིན་མེད་པ་མཐོང་ནས་ཁྱོད་རང་ཞིམ་མངར་ཅན་ཞིག་ཡིན་ལས་ཆེ། ངས་ཁྱོད་རང་
ཟ་རྒྱ་ཡིན།” ཞེས་སྤྱང་གིས་རྟ་ལ་བཤད།

རྟས་“ང་རང་མི་གཙང་བས་བྱོ་བ་དེ་འདྲ་ཞིག་ག་ལ་ཡོད། ང་འདམ་ནས་ཡར་བྱངས་ཤིང་གཙང་མར་བཀྲས་ན་བྱོ་བ་ཉ་ཅང་བཟང་” ཞེས་བཤད།

སྤྱང་གིས་བཤད་རྒྱུ། “དེ་ནི་བདེན་པར་འདུག”

སྤྱང་གིས་རྟ་དེ་འདམ་ནས་ཕྱིར་འཐེན་ཞིང་གཙང་མར་བཀྲས་ཏེ་“ད་ནི་ངས་ཁྱོད་རང་བཟའ་ཆོག་པར་འདུག” ཞེས་རྟ་ལ་བཤད། རྟས་བཤད་རྒྱུ། “ཐོག་མར་ཁྱོད་
ཀྱིས་ངའི་མིག་མགོའི་གཟི་རྒྱུད་འདི་དག་བྱངས་ཏེ་མེད་པར་བཟོས་ན་ཉ་ཅང་བྱོ་བ་དང་ལྡན་པ་ཡིན།”

“དེ་ནི་བདེན་པར་འདུག” སྤྱང་གིས་དེ་ལྟར་བཤད།

སྤྱང་གི་མར་སྐྱར་ནས་མིག་མགོའི་གཟི་རྒྱུད་ལེན་པར་བརྩམས་བ་ན་རྟས་ཤིང་ཤུགས་ཡོད་ཆད་ཀྱིས་འཕྲས་བརྒྱབ་ཏེ་སྤྱང་གི་བསད་ངོ་།

རྟས་འགོ་ཞོར་དུ་སྤྱོད་པ། “རྟ་ཆེན་འདམ་ནས་ལེན་པའི་ཤིང་ཅན་པོ། །

མིག་མགོའི་གཟི་རྒྱུད་ལེན་པའི་ལྷག་པ་པོ། །

རུས་པ་རྒྱལ་གེར་གཏོང་གི་ལས་ངན་པོ། །”

3

གྲོགས་པོ་གསུམ།

ཉིན་ཞིག་གྲོགས་པོ་གསུམ་ལ་མ་ནས་འཕྲད། གྲོགས་པོ་གཅིག་ནི་མཚོ་སྟོན་ནས་ཡོང་ལ་གཅིག་ནི་ཟི་ཁྲོན་ནས་ཡོང་། གཞན་དེ་ཀན་སུའུ་ནས་འོངས་པ་རེད།

“མཚོ་ལྷན་དུ་ཞིང་བ་རྣམས་ལ་མེ་ཚལ་རིགས་མི་འདྲ་བ་འབྱམས་གཅིག་ལྟ་སྒྲིམ་ཡོད་པ་དང་ཙཱ་གི་མཐོ་ཚད་ནི་འཆང་བཅུ་ཡོད་ལ། སིལ་ཏྲག་རྣམས་པ་བོང་ལས་
ཀྱང་ཆེ་བར་ཡོད། ཟས་རིགས་ཡོད་ཚད་ཞིམ་པའི་བྲོ་ཡིས་གཏམས།” མཚོ་ལྷན་ནས་འོངས་པའི་སྒྲིམ་པ་དེས་དེ་ལྟར་ལབ།

“ཟེ་ཁྲོན་གྱི་འབྲོག་པ་རྣམས་ལ་འབྲོང་མང་པོ་ཡོད་ལ་འབྲོང་རྣམས་ཉ་ཅང་ཆེ་སྟེ། དེ་དག་གི་རྩ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བས་མི་གཅིག་རྩ་ཅོ་གཅིག་གི་སྟེང་དུ་འགོས་ཤིང་མི་གཅིག་
རྩ་ཅིག་གིས་དེའི་སྟེང་དུ་འགོས་ན་གཅིག་གིས་ཅིག་གིས་དེས་ཅི་བཤད་པ་ཐོས་དཀའ་སྟེ། ཐུན་སྐད་ཆེན་པོས་བོས་ཀྱང་གོ་དཀའ་བ་ཡིན།” ཞེས་ཟེ་ཁྲོན་གྱི་གཞོན་ནུ་མ་
དེས་དེ་ལྟར་བཤད།

“ངའི་པ་ལུལ་གྱི་ཙོང་ནི་ཉ་ཅང་སྒྲིམ་ཏེ་དབྱར་མཇུག་ཏུ་སྒྲ་རེས་གཙོད་དགོས།” ཞེས་ཀན་སུའུ་ནས་འོངས་པའི་བྱི་མོ་དེས་བཤད། མཚོ་ལྷན་གྱི་སྒྲིམ་པ་དེས་བཤད་
རྒྱུ། “མཚོ་ལྷན་ན་ཟངས་གྱི་སྒྲ་ང་ཆེན་པོ་ཞིག་བཟོ་གྱིན་ཡོད་ལ་གསར་ལུ་ལྟ་བུ་སྒྲིམ་ལྟགས་གྱི་ཐོ་བ་ཆེན་པོ་ལ་བརྟེན་ནས་བཟོ་བཞིན་པ་ཡིན།”

“ཅིའི་བྱིར་དེ་འདྲའི་སྒྲ་ང་ཆེན་པོ་ཞིག་དགོས་པ་ཡིན་ནམ།” གྲགས་པོ་གཉིས་ཀྱིས་དེ་ལྟར་དྲིས་པར་མཚོ་ལྷན་གྱི་སྒྲིམ་པ་དེས་“ཀན་སུའུ་ནས་ཐོན་པའི་ཙོང་དང་ཟེ་
ཁྲོན་ནས་ཐོན་པའི་འབྲོང་མགོ་གཡོ་སྒྲར་བྱེད་ཆེད་དུ་འོ་” ཞེས་བཤད་དོ།

4

ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་གྲང་ལ་ཅི་བྱགས་པ།

ཉིན་ཞིག་ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་ཞིང་ཁ་ཞིག་ལ་སོང་། ཞིང་བ་ཞིག་གིས་པ་གྲང་གཉིས་ལ་ཞིང་མོ་བཞིན་ཡོད་དེ་གཅིག་ནི་ནག་པོ་དང་གཅིག་ནི་ནག་ཁྲ་ཞིག་ཡིན། “ཨ་
རོགས། ཁྱོད་ཀྱི་པ་གྲང་གི་ཉ་ཅང་ཆེན་པོ་འདུག་ཀྱང་ཆུ་མི་མཉམ་པས་སྒྲོ་བ་ཡང་།” ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་དེ་ལྟར་བཤད།

“ཅིའི་བྱིར་ཟེར་རམ།” ཞིང་བས་དེ་ལྟར་དྲིས། ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་“པ་གྲང་གཅིག་ནི་ནག་པོ་དང་གཅིག་ནི་ཁྲ་པོ་ཡིན་པས་དེ་ལྟར་བཤད་པ་ཡིན” ཞེས་བཤད།

“འོན་ཀྱང་དེར་བསྐྱར་ཐབས་མི་འདུག” ཞིང་བས་དེ་ལྟར་བཤད།

“ཁྱོད་ལ་བསྐྱར་ཐབས་ཡོད་དེ་ཁྱོད་ཀྱིས་ཁྲ་ཁྲ་དག་ནག་པོར་བསྐྱར་ཆོག” ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་དེ་ལྟར་ལན་བཏབ།

“ཁྱོད་ཀྱིས་དེ་ལྟར་བསྐྱར་ཐབས་ཐོབ་པམ།” ཞིང་བས་དྲིས། ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་“ངས་དེ་ལྟར་བསྐྱར་ཐབས་ཐོབ་ཀྱི་ཁྱོད་ཀྱིས་ང་ལ་ངས་པར་དུ་ལྟ་ཆང་གི་ལ་དམ་གང་སྟེར་
དགོས” ཞེས་བཤད།

དེ་ནས་ཞིང་བ་དང་ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་གཉིས་གྲོས་མཐུན་བྱུང་སྟེ་ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་པ་གྲང་ཁྲ་པོ་དེའི་སྟེང་ལ་འདམ་གྱིས་བྱགས་པ་ན་དཀར་ཐིག་མེད་པར་བྱུང། “ད་ལྟ་ངེད་
ཆང་ལ་སོང་ནས་ཆུང་མར་ལྟ་ཆང་གི་ལ་དམ་གང་སྟེར་ཆོག” ཞིང་བ་དེས་དེ་ལྟར་བཤད་པ་དང་ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་ཞིང་བའི་བྱིམ་དུ་སོང་།

“ཁྱོད་ཀྱི་རྒྱ་དོས་པའི་པ་གྲང་ཉ་འདྲོད་སྒྲིམ་པ་དང་ཁོས་བཤད་པར་སྒྲོར་མོ་ཁྱོད་ཀྱིས་སྟེར་ངེས་ཡིན་ཟེར། དྲ་མའི་བྱི་རོལ་ཏུ་ལྟོས་དང་པ་གྲང་ནག་པོ་དེ་མཐོང་
ཐབས།” ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་ཞིང་བའི་ཆུང་མར་དེ་ལྟར་བཤད་པ་དང་ཁོ་མོས་དྲ་མའི་བྱི་རོལ་ན་རང་ཉིད་ཀྱི་རྒྱ་དོས་པ་གྲང་ནག་པོ་གཉིས་ལ་ཞིང་མོ་བཞིན་པ་མཐོང་པས་ཨ་ཁུ་
སྟོན་པར་སྒྲོར་མོ་སྒྲིད། ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་དགའ་སྒྲིའི་ཁེངས་བཞིན་ཡལ་ལོ།

5

ལུག་སྐྱུང་གི་དང་འཕྲད་པ།

ཉིན་ཞིག་ལུག་ཅིག་རི་ཅེ་ན་ཡོད་པ་ལ་སྐྱུང་གི་ཞིག་ལ་མ་དུ་མར་འགྲོ་བ་མཐོང་། སྐྱུང་གི་ཉ་ཅང་ལྟགས་ཏེ་ཟས་འཚོལ་བཞིན་ཡོད་ལ། སྐྱུང་གི་དག་ལུག་གསོད་པར་
དགའ་བས་ལུག་དེ་སྐྱུང་གིར་སྐྱག་ནས་མཁྱོགས་སྐྱུར་ངང་ས་དོང་ཞིག་ཏུ་བྲོས། སྐྱུང་གིས་ས་དོང་ནང་དུ་བལྟས་པ་ན་སྐྱུན་པ་ཉ་ཅང་ནག་པ་དང་ཁོ་དོང་ནང་དུ་བྱིན་མོད་སྐྱུན་
པ་སྐྱག་དྲགས་པས་ཅི་ཡང་མཐོང་མ་བྱུང་། ལུག་དེ་སྐྱུང་གི་ལ་ཉ་ཅང་སྐྱག་དྲགས་པས་གཅིན་པ་ཤོར་ཞིང་དེ་འཕྲལ་སྐྱུང་གི་གཅིན་ཟིང་ཞིག་ཏུ་ལངས་འདུག

“སུ་ཡིན་ནམ། ཁྱོད་ཀྱིས་ཅི་ཞིག་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་དམ།” སྐྱུང་གིས་སྐད་ཙོར་བརྒྱུ། ལུག་གིས་བཤད་རྒྱུ། “ངས་ས་དོང་ལ་གང་བདར་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།” ལུག་དེ་
སྐྱག་ནས་འདར་ཀྱིན་ཡོད་ལ་རྩ་མ་གྱང་དོས་ལ་གཡུག་གཡུག་བྱས།

“ཁྱོད་ཀྱིས་ཅི་ཞིག་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་དམ། སྐྱུང་གིས་ཡིན་ནམ།” སྐྱུང་གིས་དྲིས།

“ངས་རྩ་གཉིས་ཚོན་པོར་བཅར་ན་ཁྱོད་གསོད་ཐབས་པས་དེ་བཅར་ཀྱིན་ཡོད།” ལུག་གིས་དེ་ལྟར་བཤད་པ་དང་སྐྱུང་གི་སྐྱག་ཏེ་བྲོས་སོ།

རི་བོང་དང་མེང་གི་གཉིས་མཉམ་དུ་དོང་ཆུ་འེ་འགམ་དུ་ཕྱིན། རི་བོང་གིས་མེང་གི་ལ་དོང་ཆུ་དེ་བརྟན་ནས་བཤད་རྒྱུར། “ལྟོས་དང་། ཁྱོད་ལས་ལྟོ་བས་ཆེ་
 བའི་མེང་གི་དེ་འདི་ན་ཡོད།” མེང་གིས་དོང་ཆུ་ནང་དུ་བརྟམས་པ་ན་མེང་གི་ཆེན་པོ་ཞིག་གིས་ཁོ་ལ་བརྟམས་ཡོད་པ་མཐོང་། དེར་ཁོས་ངར་རྒྱན་ཆེན་པོ་རྒྱུག་པ་ལ་
 གཞན་དེས་ཀྱང་ངར་རྒྱན་རྒྱགས་པས་ཁོ་ངར་ཁོང་ཁྱོ་ལངས་ཏེ་དོང་ཆུ་ནང་དུ་མཆོངས་བ་དང་། ཁོ་ངར་ཆུ་རྒྱལ་མི་གེས་པས་ཆུར་ཐིམ་ནས་གི་སོང་། དེ་ནས་
 བརྒྱུད་ཏེ་སློག་ཆགས་ཡོད་ཆད་ཡུན་རིང་བདེ་སྤྱིད་ངང་འཛོལ་རེ་ལ་བྱལ་བ་བྱུང་ངོ་།

“པ་ཅེ་ལྷན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ལགས། ཁྱི་བཟང་པོ་ཞིག་གི་སྐད་ནི་ཅི་འདྲ་ལགས་མཁུ།” ཨ་ཁུ་ཕྱོག་བས་དེ་ལྟར་དྲིས་པར་རྒྱལ་པོས་ཨ་ཁུ་ཕྱོག་པའི་མདུན་ནས་ལག་ཁྱུང་སྐལ་སའ་བཞག་དེ་“ལྷོ་ ལྷོ་” ཞེས་སྒྲ་སྒྲོག་ས། ཕྱི་མི་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱལ་པོའི་འབ་སྐད་ཀྱི་དང་ཡང་དག་མཚུངས་བས་ཏེ་ལས་པར་གྱུར་པོ།

གནའ་ལྷ་མོ་ཞིག་ལ། བོད་ཡུལ་ན་ཀུན་ཏུ་ར་བ་ཞེས་འབོད་པའི་ཡུལ་གྱི་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་རུ་མཛེས་སྤྲུག་ལྷན་པའི་རྩ་ཐང་དང་དལ་གྱིས་བཞུར་བའི་གཙང་བོ་ཞིག་ཡོད། ཉིན་ཞིག་ལ་འདོད་ཆེད་ཅན་གྱི་སྤྱང་གི་ཞིག་ལམ་བར་ན་ཁེར་རྒྱུ་དུ་འགྲོ་བཞིན་གཟན་ཆས་འཛོལ་གྱིན་འདུག། སྤྱང་གིས་ར་མ་ཞིག་གིས་གཙང་འགམ་དུ་རྩ་ཟ་བཞིན་འདུག་པ་མཐོང་། འོན་ཀྱང་སྤྱང་གིས་ར་མ་མ་ཟོས་ཏེ་ར་མར་གྲོགས་པོ་ཞིག་ཡོད་ལ་དེ་ནི་ངར་ཅན་གྱི་བྱི་ཞིག་རེད། དེ་བས་སྤྱང་གི་དེ་བྱེས་ལྷོགས་ངང་ཕྱིར་བུད་སོང་།

ཉིན་རྗེས་མར་སྤྱང་གིས་མཚོ་ཞིག་ལམ་བར་ནས་མཐོང་། སྤྱང་གིས་“སྤྱང་ཉེ་བའི་ཨ་ཅེ་མཚོ་ལགས། བྱེད་ནི་འཛམ་གླིང་གྲོག་ཆགས་ཁྱོད་དུ་ཆེས་སློ་རིག་ལྷན་པ་ཡིན། ང་ལ་རོགས་བྱེས་དང་ར་མ་དང་བྱི་གཉིས་སོ་སོར་བཀར་རྗེས་ངས་བྱི་དེ་གསོད། རྗེས་སུ་འཁུག་ཉིས་ཀྱིས་ར་མ་དེ་ཟོས་ན་ཆོག”ཅེས་བཤད། དེ་ནས་མཚོ་ར་མར་འཛམ་ས་འདྲི་བྱེད་དུ་སོང་བ་ཡིན།

མཚོས་ངག་འཇམ་པའི་ངང་བཤད་རྒྱུར། “ཀྱ་ཡེ། སྤྱང་ཉེ་བའི་ར་མ་ཆན་མོ་ལགས། བྱེད་ནི་བརྩེ་སེམས་ཆེ་བའི་རྩ་གཟན་ཞིག་ཡིན། འོན་ཀྱང་བྱེད་ཀྱི་སྤྱང་བ་ནི་གཙན་གཟན་ཞིག་དང་འདྲ། བྱེད་ཀྱི་གྲོགས་པོ་རྟེན་གདུག་རྩུབ་ཅན་གྱི་བྱི་ཆན་དེ་ནི་ཉ་ཅང་བཟང་བོ་མི་འདུག། མི་ཆང་མས་བྱི་ཆན་དེ་ཁོངས་ཁྱོ་ལངས་ངས་བཙོར་ཡོད། ཕལ་ཆེར་བྱི་ཆན་དེས་བྱེད་རང་ཟ་འདོད་ཡོད་པས་བྱེད་ཀྱིས་ངས་བར་དུ་ཡིད་འཛིན་གྱི་དགོས་པ་”

ར་མའི་བསམ་པར་བསྐབ་བྱ་ནི་ནད་གསོ་བར་མཁོ་བའི་སྤྲན་ལྷ་ལུ་ཡིན་སྟེ། ར་མས་མཚོ་ཡིས་ཕན་ཆེ་བའི་བསྐབ་བྱ་གནང་བར་བཀའ་དྲིན་ཞུས།

བྱི་ཉིན་ར་མས་བྱི་ལ་“མ་ཡེ་བྱི་ཆན་བྱེད་ནི་སྤྱང་བོ་ཞིག་ཡིན། ང་དང་བྱེད་ནི་གྲོགས་པོ་ཡིན་མོད་འོན་ཀྱང་མི་ཆང་མས་ང་རང་ཡང་བྱེད་དང་འདྲ་བར་གཏུམ་དུག་ཅན་ཞིག་ཏུ་སྤྱང་། ཕལ་ཆེར་བྱེད་ཀྱིས་ང་རང་ཟ་འདོད་ཡོད་པས། བྱེད་ངས་བར་དུ་ཡུལ་གཞན་ཞིག་ལ་སོང་སྟེ་འཛོལ་བྱེད་ཀྱིས་”ཞེས་སྤྲུག། ཉིན་དའི་རྗེས་སུ་བྱི་ཆན་ངར་ཅན་དེ་གནས་གསར་བ་ཞིག་ལ་སྤར་ཏེ་འཛོལ་བྱེད་བྱས།

བྱི་ཉིན་ལྷ་མོ་སྤྱང་གི་ཡོང་སྟེ་ར་མ་བསད། ཁོ་ཆོས་ར་ཁྲག་དྲོན་མོ་འཐུང་བཞིན་བྱོ་བ་ཅན་གྱི་ཤ་ཟོས་ཏེ་སྤྱང་གི་དང་མཚོ་གཉིས་ཀྱིས་ཞུམ་མངར་ལྷན་པའི་ཟས་ཐུན་ཅིག་ཡོངས་སུ་སྤྱད།

གནའ་ལྷ་མོ་ཞིག་ལ། ཉི་མ་རང་ཤར་ཟེར་བའི་སྟེ་བ་ཞིག་གི་ནང་དུ་མིང་ལ་སེམས་པ་དགའ་ཞེས་འབོད་པའི་སྟེས་པ་ཞིག་ཡོད། ཁོ་ནི་སློ་རིག་གུང་ཁོང་ཐོན་སྟེད་ཀྱི་ལས་ལ་ཞུགས་པའི་ཁོང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་ཡུལ་གྱི་དུ་ཆེས་ཆེ་བའི་འབྲུ་མཛོད་མངའ་བ་ཡིན། འོན་ཀྱང་བྱི་ལའི་ཉིན་རྒྱུན་དུ་ཁོའི་འབྲུ་རིགས་བརྒྱབ་བཞིན་གནད།

ཉིན་ཞིག་ལ་སེམས་པ་དགའ་ཡིས་བྱི་བ་འགོག་པར་བསམ་ནས་རིན་གོང་མཐོ་བའི་བྱི་ལ་ཞིག་ཉིས་ཏེ་སྤྲུག་པ། “ཉིན་ཞིག་བྱི་ལ། དེ་རིང་བྱེད་ཀྱིས་ངས་བར་དུ་འབྲུ་མཛོད་ནས་བྱི་བ་འཛོན་དགོས། གལ་ཏེ་བྱེད་ཀྱིས་བྱི་བ་གཅིག་བཟུང་ན། ངས་བྱེད་ལ་བྱ་དགའ་སྟེར་ངས་ཡིན། གལ་ཏེ་བྱེད་ཀྱིས་བྱི་བ་གཅིག་བཟུང་ན་བྱེད་ལ་དེ་ལས་བཟང་བའི་བྱ་དགའ་ཐོབ་ངས།” བྱི་ལས་གཏམ་འདི་ཐོས་པས་དགའ་ཆེར་ཆེན་པོ་སྟེས་ཏེ་འབྲུ་མཛོད་དུ་བྱིན།

བྱི་ལ་དེ་གུང་གཉིང་གི་ཁུང་ལ་ཞིག་གི་ནང་དུ་ཡིབས་ཏེ་བྱི་བར་བལྟ་བཞིན་བསྐད། བྱི་ལ་དེ་ཡུན་རིང་བོ་ཞིག་ལ་སྤྲུག་མོད་བྱི་བ་གཅིག་གུང་མིག་གིས་མ་མཐོང་། ཉིན་དའི་མཐའ་མར་བྱི་ལས་བྱི་བ་རྒྱུང་བཞིག་མཐོང་བྱུང་། བྱི་ལས་བྱི་བ་རིད་པོ་དེ་བཟུང་སྟེ་ཁོང་པའི་སར་བྱེད་སོང་།

ཁོང་བས་“བྱེད་ཀྱིས་བཟུང་བའི་བྱི་བ་ཉ་ཅང་རྒྱུང་བས་འདི་ནི་བྱེད་ཀྱི་བྱ་དགའ་ཡིན”ཞེས་རུས་སྤྲུག་ཤིན་དུ་རྒྱུང་བཞིག་བྱིན། དེ་བས་བྱི་ལ་དགའ་བོ་མ་བྱུང་།

བྱི་ཉིན་བྱི་ལ་དེ་འབྲུ་མཛོད་ཀྱི་གུང་འགམ་ནས་བསྐད་དེ་བྱི་བར་སྤྲུག་པ་རེད། ཐེངས་འདིར་བྱི་ལས་བྱི་བ་ཞིག་བཟུང་གུང་ཁོས་བྱི་བ་དེ་ཁོང་བར་མ་སྤྱད་པ་རེད། བྱི་ལས་བྱི་བ་དེ་འབྲུ་རིགས་ཐུང་བོ་ཞིག་གི་སར་བྱིད་དེ་བཏང་བ་རེད།

ཉིན་འགའི་རྗེས་སུ། བྱི་ལས་བྱི་བ་ཉ་ཅང་ཆོན་པོ་ཞིག་བཟུང་བ་དང་དེ་ནི་ཁོས་སྟོན་ཆད་བཟུང་བྱུང་བའི་བྱི་བ་དེ་རེད། དེ་ནས་བྱི་ལས་བྱི་བ་དེ་ཁོང་བར་བྱེད་སོང་བ་རེད།

ཞིང་པས་བྱི་ལར་བྱི་བ་ཆེན་པོ་ཞིག་བཟུང་འདུག་པས་བྱ་དགའ་ཆེན་པོ་ཐོབ་འདུག་ཅེས་བཤད་པ་དང་ཞིང་པས་བྱི་ལར་ལུ་གུའི་ག་ལེབ་མོ་ཆེན་པོ་ཞིག་བྱིན་པས་
བྱི་ལ་དགའ་སྟོང་ཆད་མེད་སྟེ།

10

རི་བོང་དང་རུས་སྤུལ།

གནའ་སྤྱོད་ཞིག་ལ་བོད་ཡུལ་གྱི་མངའ་སྡུག་ལྷན་པའི་ཡུལ་གྱི་ཞིག་ཏུ་རི་བོང་ཞིག་དང་རུས་སྤུལ་ཅིག་འཛོལ་བྱས་ཡོད། ཉིན་ཞིག་ལ་ཁོ་ཆོ་རི་བོ་ཞིག་གི་ཕྱེ་མོ་
ནས་མཉམ་དུ་བསྟེན། ཉམ་མཁའ་སྟོང་ཞིང་པས་དཔལ། ཉག་ས་གྲུང་གྲུང་དུ་འབྱས་བས་དུང་པའི་ཕྱོད་གིང་རྣམས་ཐག་ས་སུ་བཀྲ། རི་བོང་ཕྱེ་ནས་ཆུ་བོ་ཞིག་དལ་གྱིས་ལུང་
ཁྱུག་ཏུ་འབབ་ཅིང་། ལུང་བའི་དབུས་སུ་མཆོ་ཆེན་པོ་ཞིག་འབྱེལ་འདུག། རི་སྟོད་ནི་སྤང་གཞོངས་བདེ་མོ་ཆུང་ཆུང་ཞིག་ཡིན་ལ། དེ་ནི་ཉ་ཅང་བདེ་འཇགས་ཀྱི་འཛོལ་གནས་
ཤིག་ཡིན་ཏེ་རི་བོང་གི་སེམས་ལ་ཐབས་ཤེས་གཞན་ཞིག་འཆར་བའི་རྒྱུ་ཡང་འདི་ལ་ཐུག་པ་རེད།

རི་བོང་གིས་“མ་ཡེ། ཉམ་ཆུང་རུས་སྤུལ་ལགས། སང་ཉིན་ནི་འགྲན་བསྡུར་གྱི་ཉིན་བཟང་པོ་ཞིག་ཡིན་པས་དེད་ཅག་རི་འདབས་ནས་རི་ཕྱོ་བར་རྒྱགས་ཏེ་འགྲན།
གལ་ཏེ་ཁྱོད་འགྲན་བསྡུར་འདི་ལས་རྒྱལ་ན། རི་བོ་འདིའི་གཏོས་དང་བཅས་བ་ཁྱེད་ལ་དབང་། འོན་ཀྱང་ང་རང་འགྲན་བསྡུར་འདི་ལས་རྒྱལ་ན། ཁྱོད་ཀྱིས་ངས་བར་ཏུ་
གནས་གཞན་ཞིག་བཅའ་ཏེ་འཛོལ་བྱས་ཀྱིས་ཞེས་རུས་སྤུལ་ལ་བཤད།

རུས་སྤུལ་གྱིས་འདི་ནི་ཐབས་ལེགས་པོ་ཞིག་ཏུ་མ་སེམས། ཁོ་རང་གནས་འདི་ལ་ཉ་ཅང་དགའ་ཞིང་དུང་པས། རུས་སྤུལ་གྱི་སེམས་ལ་སྒོ་རིག་གཉིས་འཛོམས་ཀྱི་
ཐབས་ཤེས་ཅིག་ཤར་ཏེ། “སྟིང་ཉེ་བའི་སྤྱན་གྲོགས་ལགས། ང་ཁྱོད་དང་འགྲན་མི་ཡོད། ངས་རྒྱང་ལག་བཞི་བོ་ཐུང་དྲགས་པས་ང་རང་རི་འདབས་ནས་སྤང་གཞོངས་བར་
འགོས་ཀྱང་དལ་བ་དང་རུས་སྤུལ་རིང་པོ་ཞིག་འགོར་ངེས། ང་ཆོ་རི་ཕྱེ་ནས་སྤང་དུ་མཆོ་ཁར་རྒྱགས་ཏེ་འགྲན་ན་མི་ཆོག་གམ”ཞེས་རུས་སྤུལ་གྱིས་རི་བོང་ལ་དྲིས། རི་བོང་
རུས་སྤུལ་དང་མོས་མཐུན་བྱུང་བ་དང་འགྲན་བསྡུར་ལས་རུས་སྤུལ་རྒྱལ་མི་ཡོད་ཁོ་ཐག་བཅད།

ཕྱི་ཉིན་སྤྱོད་། རི་བོང་དང་རུས་སྤུལ་གཉིས་ཀྱིས་འགྲན་བསྡུར་གྱི་འགོ་བཙམས་བྱུང་། རི་བོང་ཉ་ཅང་ཐུར་མོའི་ངང་རི་ཕྱེ་ནས་སྤང་བབས་བ་དང་ཕྱི་དྲོའི་དུས་སུ་
ཟམ་ཆེན་ཞིག་བརྒྱུད་དེ་རྒྱགས། རི་བོང་གིས་ཟམ་པའི་འོག་ཏུ་བལྟས་ཆོ་རུས་སྤུལ་ཆུ་ཁ་རུ་གཡེངས་བཞིན་འདུག།
རུས་སྤུལ་གྱིས་“སྤྱར་དུ་རྒྱགས། སྤྱར་དུ་རྒྱགས།”ཅེས་བཤད།

ས་སྟོད་ཀྱི་དུས་སུ་རི་བོང་དེ་ལུང་ཁྱུག་གི་མཆོ་ཁར་འབྱོར། རུས་སྤུལ་གྱིས་ཁོ་ལ་སྤྱུག་འདུག་པ་དེ་མཐོང་བས་ཁོ་ལ་མཆར་ཞིང་། རིམ་བཞིན་རི་བོང་གིས་རང་གི་
མངའ་སྡུག་ལྷན་པའི་པ་ཡུལ་དང་བུལ་དགོས་པས་མིག་རྩང་ལས་མཆི་མ་ལུང་། འོན་ཀྱང་རུས་སྤུལ་ནི་སྟོང་སྟོང་གིས་ཁེངས་འདུག།

11

སྤྱི་ཅུང་ས་གདན།

གནའ་སྤྱོད་ཞིག་ལ་བོད་ཡུལ་ན་ཞིང་བ་རྒན་མོ་ཞིག་འཛོལ་བྱས་ཡོད། ལོ་རེར་ཁོ་མོས་ནས་འབྲུ་བསྟུས་པ་རེད། ཉིན་ཞིག་ཁོ་མོས་ཞིང་ལས་ནས་རྩ་བྲེགས་ཏེ་
ཆུང་ལ་འབྲུར་བས་འབྲུ་རྟོག་དང་རྩ་རྒྱང་སོ་སོར་བྲེས། མཐར་ཁོ་མོས་འབྲུ་རྟོག་རྣམས་ས་སྟེང་ནས་སྤང་བོ་བྱས་ཏེ་བཅུལ།

ཕྱི་ཉིན་ཞོགས་པར་ཁོ་མོ་ཕྱིར་འབྲུ་རིགས་བསྟུ་རུ་སོང་བ་རེད། འོན་ཀྱང་ས་སྟེང་དུ་ནས་འབྲུ་ཉུང་དུ་ཅམ་ལས་ལྷག་མི་འདུག། རྒན་མོས་“ཨ་ཉ་བོ་……”འདི་འབྲུ་
རིགས། ཐལ་ཆེར་མི་ཞིག་གིས་འབྲུ་རིགས་ཡོངས་རྫོགས་སྤུས་པ་རེད”ཅེས་སྟོན་བརྒྱབ། ཁོ་མོས་ས་སྟོན་ནས་རྒྱང་རྩེས་མང་པོ་ཞིག་མཐོང་། ཡིན་ཡང་རྩེས་དེ་དག་ལ་
མཆོད་ཞིག་ཏུ་སྤང་། མ་གཞི་རྒྱང་རྩེས་འདི་དག་ནི་ཉེ་འཁོར་ན་འཛོལ་བྱས་ཡོད་པའི་སྤྱི་ཅུ་རྒན་དེས་བཅོས་པ་རེད། ཁོ་མོས་སྤྱི་ཅུ་རྒན་དེ་འཛིན་འདོད་ཀྱང་རི་ཞིག་ཐབས་
མ་རྟེད།

ཉིན་གཉིས་པར་ཁོ་མོ་ཕྱིར་ཞིང་ཁར་ཕྱིན་ཏེ་ཉིན་ཉིལ་བོར་ཁོ་མོས་ཞིང་ནང་དུ་ལ་ཐུག་ཆུང་དུ་དང་ཅོང་བཅུ་བ་པ་རེད། ཕྱི་ཉིན་ཞོགས་པར་ཁོ་མོ་ཡང་བསྟུར་ཞིང་ཁར་
སོང་དུས་ས་ནང་དུ་ཆོད་མ་རྒྱང་འགའ་ལས་གཞན་ཡོངས་རྫོགས་མཐོང་རྒྱུ་མི་འདུག། ཞིང་བ་རྒན་མོས་“ཨ་ཉ་བོ་ངས་ཆོད་མ། མི་ཞིག་གིས་ངས་དེ་དག་སྤུས་པ་རེད”ཅེས་
བཤད། ཡང་ཁོ་མོས་རྒྱང་རྩེས་འགའ་མཐོང་བ་དང་དེ་དག་སྤྱི་ཅུ་རྒན་དེའི་བཅོས་བགཞིན་ཤེས་བྱུང་། ཁོ་མོ་ཉ་ཅང་ཁོང་ཁོ་སྟེས་ཏེ་ཕྱིར་ཁར་ཕྱིར་དུ་ལོག་ནས་ཁོ་མོས་ས་

གདན་ཆེན་པོ་ཞིག་ལུར་ནས་སོང་སྟེ་ས་ཐོག་ཏུ་བཞིན་རྗེས་དེའི་སྟེང་དུ་ཉལ་ཏེ་འགྲོ་ལོག་འགའ་བརྒྱབ། ཡུང་ཙམ་འགོར་རྗེས་ཁོ་མོ་ཡར་ལངས་ཏེ་གདན་པོ་སྟོང་སྟེ་གསལ་ལ་སྒྱུག་སྒྱག་རྗེས་ཕྱིར་ཁར་པའི་ནང་དུ་ལོག།

དགོང་མོ་དེར་སྤྱུའི་སྤྱིར་སྤྱེབས་པ་དང་ཆེན་མོས་བྱས་པ་ཇི་བཞིན་ས་གདན་སྟེང་ནས་འགྲོ་ལོག་བརྒྱབ་ཅིང་སྒྲོད་ཅིག་ཙམ་ལ་སྤྱུའི་ས་གདན་སྟེང་ནས་འགྲུལ་མི་ཐུབ་པར་གྱུར།

ཕྱི་ཉིན་ཞོགས་པ། ཞིང་པ་ཆེན་མོ་དེ་ཞིང་ཁར་སོང་དུས། ཁོ་མོས་སྤྱུའི་ཆེན་ས་གདན་སྟེང་དུ་འབྱར་ཡོད་པ་མཐོང་སྟེ་དགའ་སྤོམ་སྤྲོས་པ་རེད།

12

སྤྱལ་བའི་རྒྱལ་བོ།

ཉིན་ཞིག་ལ་སྟག་ཆེན་པོ་ཞིག་ནགས་གསེབ་བརྒྱུད་ནས་ཁ་ཟས་འཛོལ་གྱིན་འདུག། སྟག་གིས་སྤྱལ་བ་རྒྱུད་དུ་ཞིག་ནགས་གསེབ་དུ་འདུག་པ་དེ་མཐོང་བ་དང་སྤྱལ་བ་སྟག་ལ་སྟག་སྤང་སྤྱེས།

སྤྱལ་བས་སྟག་ལ་“ཁྱོད་གང་དུ་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་དྲིས། སྟག་གིས་བཤད་རྒྱུར། “བདག་ལ་ཟ་རྒྱུ་ཞིག་མེད། ང་རང་བཀྲེས་ལྟགས་ཀྱིས་མནར་བཞིན་ཡོད་པས་ཁྱོད་ཤིན་ཏུ་རྒྱུད་དུང་ངས་ཁྱོད་ཚོས་ཆོག” སྤྱལ་བས་“ང་ནི་སྤྱལ་བའི་རྒྱལ་བོ་ཡིན”ཞེས་ཀྱུ་ཅོ་བརྒྱབ། “ཁྱོད་ཀྱིས་ང་རང་ངོ་མི་ཤེས་སམ། བདག་ནི་སྤོ་རིག་གྲུང་ཞིང་མཁའ་ལ་མཆོང་ཐོད། གལ་ཏེ་ཁྱོད་ང་ལ་ཡིད་ཆེས་མེད་ན་ང་ཆོ་འགན་བསྟར་བྱེད་ཆོག”ཅེས་བཤད། དེ་ནས་སྟག་སྤྱལ་བ་དང་མོས་མཐུན་བྱུང།

འགན་བསྟར་མ་བྱེད་པའི་ཐུན་དུ། སྤྱལ་བས་སྟག་གི་མུག་མ་ཁོ་རང་གི་ཁ་ནང་དུ་བཅུག། དེ་ནས་སྟག་ཡུན་རིང་བོ་ཞིག་ལ་རྒྱགས་ཏེ་ཕྱིར་ལོར་དུས་སྤྱལ་བ་རང་གི་མདུན་ཕྱོགས་སུ་འདུག་པ་དེ་མཐོང་།

སྤྱལ་བས་“ང་རང་འགན་བསྟར་ལས་རྒྱལ་བོ་སོང་། ད་ལྟ་སྤྱུ་ཞིག་གིས་མཆིལ་མ་རྒྱུད་རིང་དུ་འཕེན་ཐུབ་པམ”ཞེས་སྟག་ལ་བཤད། སྟག་ནི་ཉ་ཅང་ལྟོགས་ཡོད་པའི་ཁར་ངལ་དུབ་ཀྱིས་ཁེངས་འདུག་པས་མཆིལ་མ་གཏན་ནས་འཕེན་རྒྱུ་མ་བྱུང་། སྤྱལ་བས་མཆིལ་མ་ཁ་གས་སྟག་ལས་རྒྱུད་རིང་དུ་འཕངས་པ་དང་སྟག་གིས་སྤྱལ་བའི་མཆིལ་མའི་ནང་དུ་སྟག་སྤྱུ་ཁ་གས་འདུག་པ་མཐོང་སྟེ་སྤྱལ་བར་“ཅིའི་ཕྱིར་ཁྱོད་ཀྱི་མཆིལ་མའི་ནང་དུ་སྟག་སྤྱུ་འདུག་གམ”ཅེས་དྲིས།

སྤྱལ་བས་“ཁ་སང་ངས་སྟག་ཅིག་བསད་དེ་ཚོས་བ་ཡིན”ཅེས་བཤད། སྟག་སྤྱུ་ཆེན་པོ་སྤྱེས་ཏེ་བྲོས་སོང་བ་རེད། ནགས་གསེབ་བརྒྱུད་པའི་ལམ་བར་ནས་སྟག་གིས་མ་མོ་ཞིག་མཐོང་། མ་མོས་“ཅི་ཞིག་ལ་ཁྱོད་རང་འདི་འདྲའི་མགྲོགས་སྤྱུར་རང་འབྲོ་བཞིན་ཡོད་དམ”ཞེས་དྲིས། སྟག་གིས་བཤད་རྒྱུར། “ངས་སྟག་ཟ་མཁན་གྱི་སྤྱལ་བ་ཞིག་མཐོང་བ་དང་བདག་གིས་སྤྱལ་བས་ང་རང་ཟ་བར་འཇུག་མི་འདོད་པ་ཡིན།” མ་མོས་“འདི་ནི་བདེན་པར་མི་སྤྲང་། ཁྱོད་རང་མ་སྟག་སྤྱལ་བ་དེ་ངལ་སྟོན་དང་ངས་ཁོ་གསོད་ཐུབ”ཅེས་བཤད།

“ལགས་སོ། འོན་ཀྱང་ང་ཆོ་སྤྱལ་བའི་རྒྱལ་བོར་ཐུག་དུས་བྲོས་མི་ཆོག་ང་རང་གཅིག་པོ་སྤྱལ་བ་དང་མཉམ་དུ་འདུག་མི་ཐོད།” སྟག་གིས་དེ་ལྟར་བཤད། མ་མོས་“ལགས་སོ། འུ་གཉིས་ཀྱི་མུག་མ་གཅིག་ཏུ་སྤྱེལ་རྗེས། ང་ཆོ་མཉམ་དུ་སྤྱལ་བའི་རྒྱལ་བོར་བཞུ་དུ་འགྲོ”ཅེས་བཤད།

སྟག་དང་མ་མོ་གཉིས་ནགས་ཆལ་བརྒྱུད་ནས་སྤྱལ་བའི་སར་སོང་།

“ཀྱ་ཡེ་སྤྱུ་ཞབས་མ་མོ་ཁྱོད་རང་ངལ་བལྟ་དུ་མ་ཡོང་བར་ཉིན་འགའ་འགོར་སོང་། ཁྱོད་ཀྱིས་ང་ལ་ཟ་རྒྱུ་ཅིག་ཁྱིར་ཡོང་བ་ཡིན་ནམ། ཅི་འདྲའི་སྤོ་བ་ལྟན་པ་ལ། ཁྱོད་ཀྱིས་ང་ལ་སྟག་ཅིག་ཁ་ཟས་སུ་ཁྱིར་ཡོང་འདུག་པར་བཀའ་དྲིན་ཆེ།” སྤྱལ་བས་བཤད། དེ་ནས་སྟག་སྤྱུ་ཆེན་པོ་སྤྱེས་ཏེ་བྲོས་སོང་། ཁོས་ཉམས་རྒྱུད་གི་མ་མོ་དེ་རྗེས་སུ་དུད་དེ་མ་མོ་ཤི་བ་རེད།

གནའ་མུ་མོ་ཞིག་ལ་ལེ་ལོ་ཙན་གྱི་བྱ་གཉིས་ཡོད་དེ། གཅིག་གི་མིང་ལ་བཀྲ་ཤིས་དང་གཞན་པའི་མིང་ལ་དོན་འབྲུབ་ཟེར། ཁོ་གཉིས་ཉིན་རྒྱུན་དུ་ཁང་བའི་གྲང་ལ་བསྐྱེས་ཏེ་སྒྲོང་བ་ལས་ངལ་རྩལ་གཏན་ནས་མི་བྱེད་པས་ཟས་གོས་ཡོད་ཚད་པ་མས་སྒྱུན་བ་རེད། དེ་ལྟར་ཡུན་རིང་བོ་ཞིག་འགོར་རྗེས་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ཀྱི་ཚོར་ཁོང་ཁོ་སྒྲིམ་ཏེ་བཤད་རྒྱུར། “གལ་ཏེ་ཁྱོད་ཚོ་ལས་ཀར་མི་ཞུགས་ན། དེས་བར་དུ་གནས་གཞན་ཞིག་ལ་སོང་མྱོ་འཚོ་བ་རོལ་ཅིག” དེ་བས་ཁོ་སྒྲུན་མཆོད་གཉིས་ཀྱི་པ་ཡུལ་དང་ཁ་བུལ་ཏེ་སྒྲུང་བོ་ཞིག་གི་རྩལ་བཞིན་གྲོང་གསེབ་དུ་འབྱམས།

ཉིན་ཞིག་གི་དགོང་མོ་ཁོ་སྒྲུན་མཆོད་གཉིས་ཀྱི་མེ་མཐའ་རུ་བསྐྱེད་དེ་མ་འོང་བའི་སྒྲོར་ལ་ལབ་སྐྱེད་བྱས། བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་“གལ་ཏེ་ང་ཚོས་དཀྱིལ་ལས་ཅི་ཡང་སྤྱོད་མི་དགོས་པར་ཞིམ་མངར་ཙན་གྱི་ཟས་དང་དྲོད་འཇམ་ལྟ་བུ་པའི་གྲོན་གོས་སོགས་འོངས་སུ་སྦྱོད་སྤྱོད་ན་ཉ་ཅང་བཟང་བོར་འགྱུར་ངེས། འོན་ཀྱང་ས་ཆ་འདི་འདྲ་ཞིག་ཡོད་མེད་ངས་མི་ཤེས་”ཅེས་བཤད།

“ངས་གོ་ཐོས་ལ་འཛིན་ཏེ་གྱི་ཁམས་སུ་འདི་འདྲའི་ས་ཆ་ཞིག་མི་གནས། ཡིན་ཡང་མི་ཚང་མས་བཤད་པ་ལྟར་ན་ལྷ་ཡུལ་ནི་དེ་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ཟེར།” དོན་འབྲུབ་ཀྱིས་བཤད། བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་“ངས་ལྷ་ཡུལ་ལ་ཇི་ལྟར་འགོ་རྩལ་ཤེས། གལ་ཏེ་ངལ་རྩལ་བྱེད་མ་དགོས་ན་མི་ཚང་མས་ང་ཚོར་དམའ་འབེབས་མི་བྱེད་ཁོ་ཐག་ཡིན་”ཞེས་བཤད།

“ང་ཚོ་ལྷ་ཡུལ་ལ་ཇི་ལྟར་འགོ་གལ་ཏེ་ང་ཚོ་འགོ་སྤྱོད་ན་དེ་ཡག་པོ་འདུག”ཅེས་དོན་འབྲུབ་ཀྱིས་དྲིས་བ་རེད། དེ་ནས་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་བཤད་རྒྱུར། “ཐོག་མར་ང་ཚོས་སྐྱས་ཉ་ཅང་རིང་བོ་ཞིག་འཚོལ་དགོས།” ཡུད་ཙམ་འགོར་རྗེས་ཁོས་ཡང་བསྐྱར་“གལ་ཏེ་ང་ཚོར་སྐྱས་རིང་བོ་ཞིག་མེད་ན་འང་འགོ་སྤྱོད་”ཅེས་བཤད།

“ང་མ་ཡིན་ནམ། དོན་དེ་ང་ཚོས་ཇི་ལྟར་བཀྱི་”ཅེས་དོན་འབྲུབ་ཀྱིས་དྲིས། བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་བཤད་རྒྱུར། “རི་རྩ་དུ་ཆེན་ཞིག་གིས་ཆང་བཙོས་ཡོད། ང་ཚུ་དུས་སུ་སྒོ་བོ་ལགས་དང་མཉམ་དུ་གནས་དེར་སོང་སྐྱོང་ལ་དེ་ནི་ཁོ་བོས་བྱ་སྒྲག་འཛིན་ས་རེད། གལ་ཏེ་ང་ཚོས་བྱ་སྒྲག་དེ་འཛིན་སྤྱོད་པ་བྱུང་ན་ལྷ་ཡུལ་ལ་འགོ་སའི་ལམ་རྒྱུད་སྤྱོད་པ།”

“དེ་ནི་ང་མ་ཐབས་ཡག་པོ་རེད། ང་ཚོས་དེ་བཞིན་དུ་བསྐྱོད།” དོན་འབྲུབ་ཀྱིས་བཤད།

ཕྱི་ཉིན་ཞོགས་པར་ཁོ་སྒྲུ་བྱ་གཉིས་ཀྱི་རི་ལ་འགོས་ཏེ་བྱ་སྒྲག་གི་ཆང་རྒྱུད་པ་དང་རྒྱབ་རྒྱབ་བོར་དའི་ལོགས་སུ་ཡིབས་ཏེ་བྱ་སྒྲག་ལ་སྒྲག་ ཉི་མ་རུབ་ཁའི་དུས་སུ་བྱ་སྒྲག་ཅིག་བར་སྒྲུང་ནས་མར་འབབ་ཀྱིན་འདུག བྱ་སྒྲག་དེ་བྱ་ཆང་ནང་དུ་བབས་པའི་མོད་ལ་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་བྱ་སྒྲག་གི་རྒྱུང་པར་འཐམས། སྒོ་བུར་དུ་འཛིན་སྒྲག་གིས་སྒྲུལ་བས་བྱ་སྒྲག་དེ་ཕྱིར་དགྲང་སྒྲོན་གྱི་དབྱིངས་སུ་འཕུར།

བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་རང་གི་སྒྲུན་ལ་“ངས་རྒྱུང་པར་འཇུས་”ཅེས་སྒྲུང་བརྒྱབ། དེ་བས་དོན་འབྲུབ་ཀྱིས་ཁོའི་སྒྲུན་གྱི་རྒྱུང་པར་འཐམས་བ་རེད།

བཀྲ་ཤིས་བྱ་སྒྲག་གི་སྒྲུང་མོར་འཐམས་ཤིང་དོན་འབྲུབ་ཁོ་བོའི་རྒྱུང་པར་འཇུས་ཡོད། བྱ་སྒྲག་གིས་དགྲང་སྒྲོན་གྱི་དབྱིངས་སུ་ནམ་འཕང་གཏད་པས་ཁོ་གཉིས་ལྷ་ཡུལ་ལ་འགོ་སའི་ལམ་བར་ནས་སྒྲོན་རྗེས་སུ་གཡུག་གཡུག་བྱས།

“ང་ཚོ་ད་རུང་མ་ཐོན་ནམ། ངས་ཡུན་རིང་ལ་འཇུ་མི་ཡོད།” ཅེས་དོན་འབྲུབ་ཀྱིས་དྲིས།

སྒོ་བུར་དུ་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་སྒྲིན་གསེབ་དུ་ཁུ་བྱ་ཆེན་པོ་ཞིག་བརྟོལ་ཡོད་པ་མཐོང་མྱོ་“ད་ནི་ཐག་རིང་བོ་མི་འདུག ད་ལྷ་ངས་ལྷ་ཡུལ་ལ་འགོ་སའི་ཁུ་བྱ་མཐོང་སྤྱོད་”ཅེས་བཤད། དོན་འབྲུབ་ཀྱི་སྒྲུང་ཆ་འདི་ཚོར་བས་དགའ་སྒྲོ་ཆེན་པོ་སྒྲིམ།

“སྒོ་ཡི་ཆེ་རྒྱུང་ཅི་ཙམ་འདུག ཁྱེད་ཀྱིས་བསམ་ན་སྒོའི་ནང་ཁོག་དེ་ཉག་ཉག་པེད་གཉིས་ཀྱི་ལུས་དང་རན་པ་ཡིན་ནམ་”ཞེས་དོན་འབྲུབ་ཀྱིས་དྲིས།

བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་བཤད་རྒྱུར། “རེད་ཡ། དའི་ཆེ་རྒྱུང་ཆད་དང་རན་པ་རེད།” ཡང་དོན་འབྲུབ་ཀྱིས་“འོ་ན་དའི་ཆེ་རྒྱུང་ཇི་ཙམ་རེད་”ཞེས་དྲིས།

བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་རང་གི་དབུང་བ་གཉིས་མགོ་ཐོག་ནས་བརྒྱུངས་ཏེ་ཁོ་བོས་སྒྲུན་ལ་སྒོའི་ཆད་ཙམ་བསྟན། དེ་བས་སྒྲུང་ཅིག་ཉིད་དུ་བྱ་གཉིས་ཀྱི་བར་སྒྲུང་ནས་མར་ལུང་། སར་ལུང་དུས་ཁོ་ཚོ་གོ་དོག་ཟུང་དུ་གྱུར་བ་འདུག

ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་ཀྱལ་བོའི་སྒྲིག་སྐབས་པ།

གནའ་མ་མོ་ཞིག་ལ་བོད་ལུ་དུ་སྟོན་པས་འབྱོར་ལྡན་པའི་ཀྱལ་བོ་ཞིག་ཡོད། ཉིན་ཞིག་ལ་ཀྱལ་བོའི་བཅུན་མོར་ན་ཚ་ཆེན་པོ་བྱུང་ཏེ་ཀྱལ་བོས་མོ་འཆི་རྒྱ་རེད་བསམས། ཁོས་བཅུན་མོར་སྒྲན་ཅུ་ཆེན་དག་སྤྱད་ཀྱང་པན་མ་ཐོགས་པས་མཐར་ཀྱལ་བོས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པར་སློང་སྤྲི། “ངས་ཅི་ཞིག་བྱེད་རྒྱུ་མི་ཤེས། བྱིད་ཀྱིས་བདག་གི་བཅུན་མོར་རི་ལྷོ་ར་བསྐྱབ་ན་ཡན་པ་ཤེས་སམ། ངས་ཁོ་མོ་འཆི་རྒྱ་རེད་བསམ་ནས་སློ་བའི་བོ་མི་འདུག” ཀྱལ་བོས་དེ་ལྟར་བཤད། ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་བཤད་རྒྱུར། “ང་ནི་སྒྲན་པ་ཞིག་མིན་ཡང་ངས་བྱ་སྐད་གོ་བ་ཡིན། དེ་བས་ངས་བྱ་ཆོར་འདྲི་དང་པལ་ཆེར་ཁོ་ཆོས་ཅི་ཞིག་བྱེད་དགོས་པ་བཤད་འོང།”

“རེད་ལ། ལྷུ་དུ་དེ་ལྟར་བྱོས” ཞེས་ཀྱལ་བོས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པར་ལུ་བ་བྱེད།

ལུང་ཙམ་འགོར་རྗེས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་ཀྱལ་བོར་མཇལ་དུ་སོང་བ་རེད། ཀྱལ་བོས་“ཨ་ཁུ་སྟོན་པ། བྱ་ཆོས་ཅི་ཞིག་ཟེར་རམ” ཞེས་དྲིས།

“བདག་གི་བཅུ་ལྟེ་ལྟ་བུ་ཀྱལ་བོ་ཡག་ས། བཅུན་མོའི་ནད་ལ་བཅོས་ཐབས་ཡོད། བྱ་ཆོས་བདག་ལ་ཅི་ཞིག་བསྐྱབ་དགོས་པ་བཤད་སོང།”

“ཆོག་གཅིག་ཀྱང་མ་གསང་བར་ང་ལ་ལྷུ་དུ་ཤོད་རོགས།” ཀྱལ་བོས་བཤད།

“བྱ་ཆོས་བཤད་རྒྱུར། གལ་ཏེ་བཅུན་མོ་ནད་ལས་ཐར་དགོས་ན། བྱིད་ཀྱིས་ངས་པར་དུ་རྒྱ་ཁོར་གྱི་བྱེད་ཀ་དེ་དབུལ་བོ་རྒྱམས་ལ་སྦྱིན་པ་གཏོང་དགོས། གལ་ཏེ་དེ་ལྟར་མ་བསྐྱབ་ཆོ། བཅུན་མོ་འཆི་རེས་རེད།” ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་དེ་ལྟར་བཤད།

ཀྱལ་བོ་དེ་བཅུན་མོ་ལ་ཉ་ཅང་དགའ་མོད་ཀྱང་དེ་ལས་དགའ་བ་ནི་རང་གི་རྒྱ་ཁོར་ཡིན་པས་རང་གི་རྒྱ་ཁོར་དབུལ་བོ་རྒྱམས་ལ་སྦྱིན་པ་གཏོང་རྒྱུ་ཁས་མ་སྐྱབས། ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་གསང་སྟངས་ཀྱིས་བཅུན་མོ་ལ་ཀྱལ་བོས་ཅི་ཞིག་སྐྱབ་པ་བཤད་བ་ན། ཀྱལ་བོའི་བཅུན་མོ་ཀྱལ་བོ་ལ་ཡིད་ཆད་དེ་སྟག་བསྐལ་ཆད་མེད་བྱུང་ནས་ཉིན་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འཆི་བ་རེད།

བཅུན་མོ་གི་རྗེས་ཀྱལ་བོར་སེམས་སྟག་གིས་མནར་ཏེ་ཁོ་རང་གིས་བྱ་ཆོས་ཁ་ལ་མ་ཉན་པར་འགྱོད་པ་སྦྱིས། ཉིན་འགའི་རྗེས་སུ། ཀྱལ་བོར་ནད་བྱུང་ཏེ་ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་བོས། ཀྱལ་བོས་“བྱིད་ཀྱིས་ང་ལ་རོགས་བྱོས་དང་། ང་རང་ལ་ནད་ལྡིང་མོ་ཞིག་བྱུང་འདུག པལ་ཆེར་ང་ཡང་མི་འགྲངས་བར་འཆི་རེས་རེད” ཅེས་བཤད། ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་སྐྱས་པ། “ང་ནི་སྒྲན་པ་ཞིག་མིན་ཀྱང་ངས་བྱ་ཆོས་ཅི་གསུང་དྲིས་ན་ཆོག”

“རེད་ལ། རེད་ལ། ལྷུ་དུ་དེ་ལྟར་བྱོས” ཀྱལ་བོས་བཤད། ཅུང་ཙམ་འགོར་རྗེས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་བྱིར་ལོག་བྱུང་།

“ཨ་ཁུ་སྟོན་པ། བྱ་རྒྱམས་ཀྱིས་ཅི་ཞིག་ཟེར་བྱུང་” ཞེས་ཀྱལ་བོས་དྲིས་པ་ན། ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་བཤད་རྒྱུར། “མཁས་མཛངས་ལྡན་པའི་བྱ་རྒྱམས་ཀྱིས་བཤད་པ་ལྟར་ན་བྱིད་ལའང་བཅུན་མོའི་ནད་དེ་ལོག་འདུག་ཟེར། ནད་དེ་ལས་ཐར་བར་ཐབས་ལམ་གཅིག་འདྲ་སྤང་བ་ཡིན་ཏེ་རྒྱ་ཁོར་ཐམས་ཅད་དབུལ་བོར་བྱིན་ཆོ་བྱིད་ཀྱི་སྦྱོར་ཆོ་བརྟན་ཅིང་སྦྱོ་བ་འཕེལ། གལ་ཏེ་བྱིད་ཀྱིས་དེ་ལྟར་མ་བསྐྱབ་ཆོ་དོན་ཀྱི་ཅི་ཞིག་འབྱུང་རྒྱུ་བདག་གིས་བྱིད་ལ་བཤད་མི་ཡོད།”

ཀྱལ་བོས་གཏམ་དེ་ཐོས་མ་ཐག་ཨ་ཁུ་སྟོན་པའི་གཏམ་དེར་འཐད་པ་བྱུང་ཏེ་ཁོས་རྒྱ་ཁོར་ཐམས་ཅད་དབུལ་བོར་སྦྱར་རྒྱུ་ཁས་སྐྱབས། “ནམ་ཞིག་ལ་བྱིད་ཀྱིས་དོན་འདི་བསྐྱབ་རྒྱུ་ཡིན” ཞེས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་དྲིས། ཀྱལ་བོས་བཤད་རྒྱུར། “འདི་ན་འདི་མཛོད་ཁང་གི་ལེ་མིག་ཡོད། རྒྱ་ཁོར་གྱི་བྱེད་ཀ་འབྱེར་གོག་ ཡི་གེ་འདིའི་སྟེང་དུ་བྱིད་ཀྱིས་འདི་ལྟར་སྐྱབ་ཆོག་པའི་བཀའ་ཡིག་བྲིས་ཡོད།” དེ་ནས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་ཀྱལ་བོར་རོགས་བྱེད་རྒྱ་འཐད་པ་བྱུང་།

ཉིན་འགའི་རྗེས་སུ། ལྷེ་མི་ཞིག་གིས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པར་“ཉིན་འདི་འགའི་རིང་ཀྱལ་བོར་དེ་འདྲའི་སྦྱོ་བ་ལྡན་པ་ཀྱི་ཅི་ཞིག་རེད་དམ” ཅེས་དྲིས། ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་གད་མོ་དགོད་བཞིན་བཤད་རྒྱུར། “ངས་དེར་མ་སོང་བར་ལུ་རིང་འགོར་སོང་བས་ངས་ཡང་མི་ཤེས། གལ་ཏེ་བྱིད་ཀྱིས་ངོ་མ་ཤེས་འདོད་ན། ངས་བྱ་ཆོར་འདྲི་དང་པལ་ཆེར་ཁོ་ཆོས་ཤེས་འོངས།”

Pictures རིམ།

Suggestions

གོས་འདོན།

1. Writing Practice: Periodically choose a picture and ask each student to write a story about it in their own words. Then ask each student to read their story to the class. Other students must listen to each story, take notes, and then retell the story with their partner.

༡ རྩོམ་ཡིག་འབྲི་སྒྲིང་། དུས་བཅད་ལྟར་རིམ་ཞིག་བདམས་ཏེ་སློབ་ཕྲུག་རེ་རེ་རང་ཉིད་ཀྱི་ཐ་སྟད་བཀོལ་ནས་དེའི་སློབ་གྲྭ་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་འབྲི་བུ་འཇུག་དགོས། གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ཚུལ་ཆེས་སློབ་ཕྲུག་རེ་རེ་འཛིན་གྱི་སློབ་མ་ཡོངས་ལ་འདོན་དགོས་པ་དང་སློབ་ཕྲུག་རྣམས་ཀྱིས་དེས་པར་དུ་གཏམ་རྒྱུད་ལ་ཉན་ཏེ་མཆན་འདེབས་དགོས། དེ་རྗེས་འདུག་གོགས་དང་མཉམ་དུ་གཏམ་རྒྱུད་དེ་ཡང་བསྐྱར་འཆད་དགོས།

2. Oral Practice: Ask students to work together in pairs or small groups and make up a story about a picture. Then each student must find another student and listen to her story and then tell her story.

༢ སྐད་ཆ་འཆད་སྒྲིང་། སློབ་གྲོགས་ཆོ་ཆ་རེམ་ཡང་ན་ཆོ་རྒྱུད་རེར་བགོས་ཏེ་རིམ་གཅིག་ལ་བལྟས་ནས་དེའི་སློབ་གྲྭ་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་བསྒྲིགས་རྗེས་སློབ་ཕྲུག་རེ་རེས་དེས་པར་དུ་སློབ་གྲོགས་གཞན་ཞིག་བཅའ་ནས་ཁོ་མོའི་གཏམ་རྒྱུད་ལ་ཉན་དགོས་པ་དང་། དེ་རྗེས་ཁོ་མོའི་གཏམ་རྒྱུད་སློབ་ཕྲུག་གཞན་པར་འཆད་དགོས།

